

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE YARARLANILABİLECEK ÇOCUK
EDEBİYATI KİTAPLARININ ÇOCUKLAR İÇİN FELSEFE
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

ÖZGE ATAR
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi GÜL DALGAR

Burdur, 2022

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE YARARLANILABİLECEK ÇOCUK
EDEBİYATI KİTAPLARININ ÇOCUKLAR İÇİN FELSEFE
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

ÖZGE ATAR
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Gül DALGAR

Burdur, 2022

**MAKÜ EĞİTİM BİLİMLERİ
ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK LİSANS
JÜRİ ONAY FORMU**

M.A.K.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun tarih ve sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından tarihinde tez savunma sınavı yapılan Özge ATAR' ın “Okul Öncesi Eğitimde Yararlanılabilecek Çocuk Edebiyatı Kitaplarının Çocuklar İçin Felsefe Açısından İncelenmesi ” konulu tez çalışması Temel Eğitim Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE (TEZ DANIŞMANI) : Dr. Öğr. Üyesi Gül DALGAR

ÜYE : Prof. Dr. Derya ARSLAN ÖZER

ÜYE : Doç. Dr. Nazan KAYTEZ

ÜYE :

ÜYE :

ONAY

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA / MÜHÜR

BİLDİRİM

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu taahhüt edip tezimin kaynak göstermek koşuluyla aşağıda belirttiğim şekilde fotokopi ile çoğaltılmasına izin veriyorum.

Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezim/Raporum sadece Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Tezimin/Raporumun ... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Özge ATAR

Tarih:

İmza

Canım Aileme...

TEŞEKKÜR

Lisans eğitim hayatımın son sınıfından yüksek lisans eğitim hayatımın sonuna kadar hep yanımda olan, akademik çalışmalarında bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşarak beni yalnız bırakmayan, tez sürecimde hızı ve özverisi ile yanımda olan, konu seçimimde beni özgür bırakan, bütün fikirlerimi sabırla dinleyip yardımcı olan tez danışmanım değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Gül DALGAR' a emeği ve mesaisi için bütün samimiyetimle sonsuz teşekkürler.

Bütün hayatım boyunca maddi ve manevi yanımda olan, emeklerini ve desteklerini her zaman hissettiğim, başarılarımla benden daha çok mutlu olan, sorunlarımla benden daha çok ilgilenen, her umutsuzluğa düştüğümde umut ışığıyla yanımda olan biricik annem Ayşegül ATAR' a, biricik babam Mustafa ATAR' a ve canım kardeşim Beyza ATAR'a tüm kalbimle sonsuz teşekkürler.

Çocuklar için Felsefe eğitimi üzerine araştırmalar yürüten değerli hocam Dr. Özge ÖZDEMİR'e ve değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Nihan AKKOCAOĞLU ÇAYIR' a araştırmam için gerekli kaynaklara ulaşmamı sağladıkları, samimiyetle tüm sorularıma yanıt verdikleri ve rehber oldukları için sonsuz teşekkürler.

Özge ATAR

2022

Okul Öncesi Eğitimde Yararlanılabilecek Çocuk Edebiyatı Kitaplarının Çocuklar İçin Felsefe Açısından İncelenmesi

(Yüksek Lisans Tezi)

Özge ATAR

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi eğitimde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının Çocuklar için Felsefe açısından incelenmesidir. Araştırma da nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, insanların deneyimlerini nasıl yorumladıkları, dünyalarını nasıl şekillendirdikleri ve deneyimlerine ne gibi anlamlar yüklediklerini araştırır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2000-2021 yılları arasında Türkiye’de okul öncesi dönem çocuklarına yönelik basılmış, uzmanların önerdiği 210 kitap içerisinde 27 çocuk edebiyatı kitabı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından taslağı oluşturulan ve iç geçerliliğini uzman görüşü alınarak sağlanmış “Çocuklar için Felsefe Eğitiminde Yararlanılabilecek Çocuk Edebiyatı Kitabı Değerlendirme Formu” ile toplanmıştır. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde doküman analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, kitapların kapak özellikleri ölçütü incelendiğinde 150 uygun, 120 uygun değil; içerik özellikleri ölçütü incelendiğinde 321 uygun, 84 uygun değil; diğer özellikler ölçütü incelendiğinde 37 uygun, 104 uygun değil ve 21 belirtilmemiş sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmada, belirlenen ölçütler doğrultusunda incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde, Çocuklar için Felsefe çalışmalarında okul öncesi eğitimde yararlanılabilecek en uygun kitaplar; “*Eğer Bir Fareciğe Kurabiye Verirsen*”, “*İki Bana Bir Sana*” ve “*Kuyruğu Zilli Tilki*” isimli kitaplar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Edebiyatı Kitapları, Çocuk Edebiyatı, Çocuklar için Felsefe.

Sayfa Adedi: 157

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Gül DALGAR

Investigation of Children's Literature Books That Can Be Used in Preschool Education in Terms of Philosophy for Children

(Master Thesis)

Özge ATAR

ABSTRACT

The aim of this research is to examine children's literature books that can be used in preschool education in terms of Philosophy for Children. Qualitative research method was used in the research. Qualitative research explores how people interpret their experiences, how they shape their world, and what meanings they attach to their experiences. The study group of the research consists of 27 children's literature books out of 210 recommended by experts, which were published for preschool children in Turkey between the years 2000-2021. The data of the study were collected with the "Children's Literature Book Evaluation Form that can be used in Philosophy Education for Children", which was drafted by the researchers and whose internal validity was ensured by taking expert opinion. Document analysis was used to analyze the research data. According to the results of the research, when the criteria of the cover features of the books are examined, 150 is suitable, 120 is not; When the content features criteria are examined, 321 are suitable, 84 are not; When the other characteristics criteria were examined, 37 suitable, 104 unsuitable and 21 unspecified results were obtained. Among the children's literature books examined in accordance with the criteria determined in the research, the most appropriate books that can be used in pre-school education in Philosophy for Children studies are; It has been concluded that there are books called "*If You Give a Mouse a Cookie*", "*Two For Me, One For You*" and "*No Matter What*".

Keywords: Children's Literature, Children's Literature Books, Philosophy for Children.

Page Number: 157

Supervisor: Assistant Professor Gül DALGAR

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR.....	xiii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	4
1.2.1. Alt problemler.....	4
1.3. Araştırmanın Amacı.....	4
1.4. Araştırmanın Önemi.....	5
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6. Tanımlar.....	6
BÖLÜM II.....	8
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8
2.1. Kuramsal Çerçeve.....	8
2.1.1. Felsefe Eğitimi.....	8
2.1.2. Felsefe Eğitiminin Faydaları.....	10
2.1.3. Çocuk Felsefesi Kavramı.....	12
2.1.4. Çocuklar için Felsefe Eğitimi.....	13
2.1.5. Çocuklar için Felsefe Eğitiminin Amacı.....	15
2.1.6. Çocuklar için Felsefe Eğitiminin Tarihsel Gelişimi.....	17
2.1.7. Çocuklar için Felsefe Eğitiminin Erken Yaşlarda Başlamasının Önemi.....	20
2.1.8. Çocuklar için Felsefe Eğitiminin Dünya'daki ve Türkiye'deki Uygulamaları.....	24
2.1.9. Çocuklar için Felsefe Eğitiminin Uygulanan Eğitim Metotları.....	27
2.1.10. Çocuklar için Felsefe Eğitiminde Kullanılan Materyaller.....	33
2.1.11. Çocuklar için Felsefe Eğitiminde Çocuk Edebiyatı.....	35
2.1.12. Çocuklar için Felsefe Eğitiminde Kullanılan Sorular.....	37
2.2. İlgili Araştırmalar.....	41
2.2.1. Çocuklar için Felsefe ile İlgili Araştırmalar.....	41
2.2.2. Çocuk Edebiyatı ile İlgili Araştırmalar.....	50

BÖLÜM III	58
YÖNTEM.....	58
3.1. Araştırmanın Modeli	58
3.2. Çalışma Grubu.....	58
3.3. Veri Toplama Araçları.....	60
3.4. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi	61
3.5. Veri Toplama Aracının Kapsam Geçerliliği.....	66
3.6. Veri Toplama Süreci ve Verilerin Analizi.....	68
3.7. Geçerlik ve Güvenirlik	68
BÖLÜM IV	69
BULGULAR VE YORUM.....	69
4.1. Kapak Özellerine İlişkin Temalar.....	69
4.1.1. Kapak Görselleri Temasına İlişkin Ölçütler	70
4.1.2. Bilgiler Temasına İlişkin Ölçütler.....	74
4.1.3. Niteliksel Özellikler Temasına İlişkin Ölçütler	78
4.2. İçerik Özelliklerine İlişkin Temalar	84
4.2.1. Başlık Temasına İlişkin Ölçütler.....	85
4.2.2. İçerik Görselleri Temasına İlişkin Ölçütler.	87
4.2.3. Karakterler Temasına İlişkin Ölçütler.....	91
4.2.4. Konu Temasına İlişkin Ölçütler.....	93
4.2.5. Yazı ve Dil Temasına İlişkin Ölçütler	97
4.2.6. Sorular Temasına İlişkin Ölçütler	99
4.3. Diğer Özelliklere İlişkin Temalar	100
4.3.1. Yaş Temasına İlişkin Ölçütler	101
4.3.2. Oluşum Sürecindeki İş Birliği Temasına İlişkin Ölçütler.....	104
4.3.2. Hitap Ettiği Kişi/Kişiler Temasına İlişkin Ölçütler	106
4.4. Çocuklar için Felsefe Eğitiminde Yararlanılabilecek Çocuk Edebiyatı Kitaplarının Uygun/ Uygun Değil/ Belirtilmemiş Özelliklerinin Listelenmesi.....	108
BÖLÜM V.....	111
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	111
5.1. Sonuç ve Tartışma	111
5.1.1. Kapak Özelliklerine Yönelik Sonuç ve Tartışma	111
5.1.1.1. Görsel Temasına İlişkin Sonuç ve Tartışma	111
5.1.1.2. Bilgiler Temasına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	113
5.1.1.3. Niteliksel Özelliklere Temasına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	114

5.1.2. İçerik Özellikleri Yönelik Sonuç ve Tartışma	116
5.1.2.1. Başlık Temasına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	116
5.1.2.2. İçerik Görselleri Temasına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	117
5.1.2.3. Karakterler Temasına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	118
5.1.2.4. Konu Temasına İlişkin Sonuç ve Tartışma	119
5.1.2.5. Yazı ve Dil Temasına İlişkin Sonuç ve Tartışma	121
5.1.2.6. Sorular Temasına İlişkin Sonuç ve Tartışma	122
5.1.3. Diğer Özelliklere Yönelik Sonuç ve Tartışma.....	123
5.1.3.1. Yaş Temasına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	123
5.1.3.2. Oluşum Sürecindeki İş Birliği Temasına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	124
5.1.3.3. Hitap Ettiği Kişi/Kişiler Temasına İlişkin Sonuç ve Tartışma	125
5.2. Öneriler.....	126
KAYNAKLAR.....	127
EKLER.....	142
EK-1	143
EK-2	148
EK-3	151
ÖZGEÇMİŞ	155

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablolar</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Lipman’la Çocuklar için Felsefe Eğitiminin Gelişimi ve IAPC Zaman Çizelgesi	19
Tablo 2. Lipman’ın Hazırladığı Çocuklar için Felsefe Eğitiminde Yararlanılabilecek Çocuk Kitapları	36
Tablo 3. Uzmanlar Tarafından Önerilen Kitap İsimleri.....	59
Tablo 4. Kapak Özellikleri.....	63
Tablo 5. İçerik Özellikleri	64
Tablo 6. Diğer Özellikler	66
Tablo 7. Uzmanlar Hakkındaki Bilgiler.....	67
Tablo 8. Kapak Görselleri Temasına İlişkin Ölçütler	70
Tablo 9. Bilgiler Temasına İlişkin Ölçütler	75
Tablo 10. Niteliksel Özellikler Temasına İlişkin Ölçütler	79
Tablo 11. Başlık Temasına İlişkin Ölçütler	85
Tablo 12. İçerik Görselleri Temasına İlişkin Ölçütler	87
Tablo 13. Karakterler Temasına İlişkin Ölçütler	91
Tablo 14. Konu Temasına İlişkin Ölçütler.....	93
Tablo 15. Yazı ve Dil Temasına İlişkin Ölçütler	97
Tablo 16. Sorular Temasına İlişkin Ölçütler.....	99
Tablo 17. Yaş Temasına İlişkin Ölçütler	101
Tablo 18. Oluşum Sürecindeki İş Birliği Temasına İlişkin Ölçütler.....	104
Tablo 19. Hitap Ettiği Kişi/Kişiler Temasına İlişkin Ölçütler	106
Tablo 20. Kitapların Uygun/Uygun Değil/Belirtilmemiş Özelliklerinin Listelenmesi.....	108

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Sekiller</u>	<u>Sayfa</u>
Şekil 1. Sorulara İlişkin Görseller 1	39
Şekil 2. Sorulara İlişkin Görseller 2	40
Şekil 3. Çocuklar için Felsefe Eğitiminde Yararlanılabilecek Çocuk Edebiyatı Kitabı Değerlendirme Formunun Bölümleri	61
Şekil 4. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi Süreci Adımları.....	62
Şekil 5. Kapak Özellerine İlişkin Temalar	69
Şekil 6. İnsanlar Hakkında Bildiğim Her Şey Kitabına Ait Görseller	71
Şekil 7. Yüzyüz Kitabına Ait Görseller	71
Şekil 8. Yalnız Balina Kitabına Ait Görseller.....	72
Şekil 9. Bir Fırsatla Ne Yaparsın? Kitabının Ön Kapağına Ait Görsel.....	73
Şekil 10. Carl ve Yaşamın Anlamı Kitabının Ön Kapağına Ait Görsel.....	73
Şekil 11. Nokta İsimli Kitabın Ön Kapağına Ait Görsel.....	74
Şekil 12. Cömert Ağaç Kitabının Ön Kapağına Ait Görsel	76
Şekil 13. Kim Bu Konuşan Kitabına Ait Görsel	77
Şekil 14. Çekirge'nin Yolculuğu Kitabına Ait Görsel	77
Şekil 15. Carl ve Yaşamın Anlamı Kitabına Ait Görseller	78
Şekil 16. Kurbağa ve Murbağa'yla Dört Mevsim Kitabına Ait Görseller	78
Şekil 17. Eğer Bir Fareciğe Kurabiye Verirsen Kitabına Ait Görsel	80
Şekil 18. Asla Neden Diye Sorma Kitabına Ait Görsel	80
Şekil 19. Roko Püfleyen Küçük Dinozor Kitabının Ön Kapağına Ait Görsel.....	81
Şekil 20. Akıllı Tilkinin Masalı Kitabının Ön Kapağına Ait Görsel	82

Şekil 21. Kuyruğu Zilli Tilki Kitabının Arka Kapağına Ait Görsel.....	83
Şekil 22. Yalnız Balina Kitabının Arka Kapağına Ait Görsel	83
Şekil 23. Carl ve Yaşamın Anlamı Kitabının Arka Kapağına Ait Görsel.....	83
Şekil 24. Cömert Ağaç Kitabının Arka Kapağına Ait Görsel	84
Şekil 25. İçerik Özelliklerine Ait Temalar	84
Şekil 26. Canını En Çok Ne Yakar? Kitabının Ön Kapağına Ait Görsel.....	86
Şekil 27. Bir Fırsatla Ne Yaparsın? Kitabının Ön Kapağına Ait Görsel.....	86
Şekil 28. Mış Gibi Kitabına Ait Görsel.....	89
Şekil 29. Ben Bir Çizgiyim Kitabına Ait Görsel.....	89
Şekil 30. Çekirge'nin Yolculuğu Kitabına Ait Görsel	90
Şekil 31. Roko Püfleyen Küçük Dinozor Kitabına Ait Görsel	90
Şekil 32. Kurbağa ve Murbağa'yla Dört Mevsim Kitabına Ait Görsel	96
Şekil 33. İki Bana Bir Sana Kitabına Ait Görsel.....	96
Şekil 34. Ağustos Böceği Kitabına Ait Görseller	98
Şekil 35. Bir Fırsatla Ne Yaparsın Kitabına Ait Görseller.....	98
Şekil 36. Kuyruğu Zilli Tilki Kitabına Ait Görsel	100
Şekil 37. Diğer Özelliklerine Ait Temalar	101
Şekil 38. Frederick Kitabına Ait Görsel.....	102
Şekil 39. Carl ve Yaşamın Anlamı Kitabına Ait Görsel	103
Şekil 40. Akıllı Tilkinin Masalı Kitabından Görsel	103
Şekil 41. Bir Fırsatla Ne Yaparsın Kitabının İç Sayfalarına Ait Görsel	105
Şekil 42. Çekirge'nin Yolculuğu Kitabının İç Sayfalarına Ait Görsel	106
Şekil 43. Bir Fırsatla Ne Yaparsın Kitabına Ait Bir Görsel.....	107

Şekil 44. Asla Neden Diye Sorma Kitabına Ait Bir Görsel.....	107
Şekil 45. Canını En Çok Ne Yakar Kitabına Ait Bir Görsel.....	108

KISALTMALAR

Akt: Aktaran

ÇİF: Çocuklar için Felsefe

Ed: Editör

FST: Felsefi Sorgulama Topluluğu

FISP: International Federation of Philosophical Societies - Uluslararası Felsefe Kuruluşları Federasyonu

IAPC: Institute for the Advancement of Philosophy for Children – Çocuklar için Felsefeyi Geliştirme Enstitüsü

NEF: National Endowment for the Humanities

PEECh: The Philosophical Ethics in Early Childhood – Erken Çocuklukta Felsefi Etik

P4C: Philosophy for Children – Çocuklar için Felsefe

PwC: Philosophy with Children – Çocuklarla Felsefe

SOPHIA: The European Foundation for the Advancement of Doing Philosophy with Children - Çocuklarla Felsefe Yapmayı Geliştirmek İçin Avrupa Vakfı

TFK: Türkiye Felsefe Kurumu

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

Vb.: Ve benzeri

Vd.: Ve diğerleri

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya temel teşkil eden problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı ve araştırmanın önemi, sınırlıklar, sayılılar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

İnsan, doğası gereği düşünen, yargılayan, sorgulayan, tartışan bir varlıktır. Dokunarak, inceleyerek, sorular sorarak, olasılıkları sorgulayarak merakını gidermek ister. Merak demek çocuk demektir. Çocuk dünyaya geldiğinde merak etme güdüsü ortaya çıkar. Merak çocukla, öğrenme ve felsefe de merakla başlar. Merak duygusu onları araştırmaya ve öğrenmeye iter (Demirel ve Coşkun, 2009; Çiçek, 2017; Vardi ve Demiriz, 2019). Aristoteles'in "insan doğası gereği bilmek ister" sözünden de anlaşıldığı gibi zihin, dış dünyayı algılamaya başladığı andan itibaren yoğun bir merak duygusu ve bilme arzusu içerisinde olur. Bu, aynı zamanda bir yönelişin de ifadesidir (Dirican, 2017). Çocuğun dünyaya gelmesiyle birlikte oluşan aidiyetlik duygusu ve dengeye ulaşabilme arzusu onu yakın çevresinden başlayarak dünyayı algılamaya ve sorgulamaya yöneltir. Merakını gidermedikçe benliğini bütünlüğe kavuşturamaz (Vardi ve Demiriz, 2019).

Çocukların merakı sosyal anlamda ortaya çıkar ve çevresinden etkilenir. Çocukların en önemli sosyal çevrelerinden biri zengin uyaranları içeren, çocukların cesaretlerinin desteklendiği okul öncesi eğitim ortamlarıdır (Engel, 2011; Vardi ve Demiriz, 2019). Erken çocukluk dönemindeki çocukların en doğal ilgilerinden biri, çevreyi gözlemlemek, araştırmak ve keşfetmektir. Bu dönemde okul öncesi öğretmenleri tarafından çocuğun meraklarını bilinmesi, çocuğun öğrenme ortamlarından yararlanabilmesi açısından oldukça önemlidir (Ceylan, Gözün Kahraman ve Ülker, 2015).

Çocuklar için Felsefe (ÇİF) bir farkındalık eğitimidir. Çocuğun zihninde ortaya çıkan yeni sorular etrafında toplanır. Bu sorular felsefi tartışmalar yoluyla çocuklarda

eleştirel düşünme becerisinin gelişmesini sağlar. Felsefi tartışmalarda, içeriğe odaklanmak yerine sınırsız ve geniş kapsamlı felsefi soruların çocuklara eşlik etmesi çocukların önceden belirlenmiş bir yol boyunca gelişmek yerine değişmesine ve büyümesine olanak sağlar (Daniel & Auriac, 2011; Kizel, 2016). Felsefe, insanın içinde bulunduğu yaşam, yaşamın içinde bulunan olaylar, olayların içerisindeki insanlarla ve tabiatla olan ilişkiler üzerine sistemli bir şekilde düşünerek tüm bunlara eleştirel bir bakış açısıyla bakmasını ve farkındalık kazanmasını sağlar. Bu yönüyle çocuklarla felsefe, filozofların görüşlerinin veya felsefi akımların basitleştirilerek anlatılması değil, çocuğun kendi dünyasından hareketle düşünmesini sağlayan faaliyetlerde bulunmaktır (Dirican, 2017). Çocukların felsefe ile tanışmasının temelinde düşünce eğitimi yer alır. Çocuk başlangıçta felsefenin sorduğu sorulara benzer sorular sorar; sonra da bu sorular düşünme eğitimiyle devamlı ve bilinçli bir hal alır (Wartenberg, 2013; Çiçek, 2017). Düzenli olarak felsefi sorularla çalışmalar yapmak özgüveni yükseltir, karar alma yetisini kuvvetlendirir, sorunlara alternatif çözümler üretme becerisini artırır, eleştirel düşünmeyi sağlar, yaratıcı düşünmeye teşvik eder, bilişsel yetenekleri geliştirir ve öz değerlendirme kapasitesini güçlendirir (Worley, 2019).

Felsefe ve edebiyat bireyin kendi varoluşunu ortaya çıkardığı iki farklı etkinlik alanıdır. Felsefe, varlık, bilgi ve değerler hakkında toplu bir görüş, birikimli bir bilgi elde etme amacı güder. Edebiyat ise, genellikle sanatsal güzelliğe sahip olduğunu ileri sürebilen yazılı eserlerin bir bölümü olarak ifade edilebilir (Koç, 2015). Son yıllarda felsefenin çocuk edebiyatı içerisinde önemli bir yer edindiği görülmüştür. Bu tür eserler edebi kurgu aracılığıyla doğrudan veya dolaylı olarak çocuk felsefesini konu almışlardır. Doğrudan olan eserlerde edebiyat araç, felsefe ve eğitim amaç olarak kullanılırken; dolaylı olan eserlerde edebiyat amaç, felsefe ve eğitim araç olarak kullanılmıştır (Karakaya, 2006). Edebiyat eserleri, çocukların çok yönlü gelişimlerine destek veren en önemli eğitsel araçlardan birisidir. Çocuklar için hazırlanmış nitelikli edebi eserler pek çok gelişimsel özelliğin desteklenmesi konusunda çocuklara fırsatlar sağlar. Erken dönemde edebiyat türleri ile çocuğun iç içe olan çocuğun dil, bilişsel ve sosyal duygusal gelişimi pek çok yönden desteklenir (Sever, 2003).

Edebiyat ve felsefe birbiriyle paralel ilerleyen iki alandır. Edebiyatta metin okumalarda felsefenin yol göstericiliğine, felsefede de insanlık durumlarını

açıklamada edebiyatın diline ihtiyaç duyulmuştur. Edebiyat sadece estetik bir heyecan uyandırmaz, belli bir düşünceyi aktarabilmektedir (Gündoğan, 1999; Kara, 2019). Duyguların somut bir ifadesi olan edebiyat, felsefenin anlaşılması zor kuramsal dilinin anlaşılmasını sağlar. Sonuç olarak edebiyat, yalnızca güzel bir heyecan uyandırmakla kalmayıp, belli bir felsefî düşünceyi de aktarabilmektedir (Öktem, 2011).

Çocuklar için Felsefe eğitimi, okul öncesi ve ilköğretim dönemi çocuklarının gelişim düzeylerinde belirleyicidir. Okul öncesi dönem, çocukların tüm gelişim alanlarında yaşam becerilerini edindikleri ve gelişim alanlarının en hızlı olduğu dönemdir. Çocuk, çevreden gelen alıcılara tamamen açıktır. Bu yüzden bu dönemde çocuklara yaratıcı ve eleştirel düşünme alışkanlıklarının aşılması çocukların bütün yaşamlarının desteklenmesi açısından önem taşımaktadır. Çocuklar için Felsefe eğitiminin genel amacı; eğitim çağındaki çocukların okuma, anlama, soru sorma, problemi görme gibi etkinliklerde bulunarak düşünme ve dili kullanma becerisini geliştirmektir. Düşünme ve dil arasındaki ilişkiler hareket noktasıdır. Çünkü düşünme, anlam verme ile ilişkilidir. Öykü, hayatı kendi akışı içinde bölüp parçalamada, öğretici olmadan bir bütün olarak veren bir metindir, okuyucuyu çocuklara uzun ve sıkıcı gelecek açıklamalar yapmaktan kurtarır ve okuyucuya çocukların sezgisel kavrayışlarının yolunu izleme olanağı sağlar. (Direk, 2002; United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2007; Dirican ve Deniz, 2020).

Çocuklarla felsefe çalışabilmek için bir girizgâh olarak hikâye anlatımının önemi büyüktür. Günümüzde bu alanda çalışma yapanlar, hikâye anlatıcılığına ya da mitolojik hikâyelerin çocuklar için uyarlanmış hallerine karşı ilgi göstermektedir. Çocuğun yaşama, insanlara, doğaya yönelik olarak kendiliğinden gelişen sorularına eşlik etmek dışında, planlanmış bir felsefe çalışması için çocuğa doğru seçilmiş entelektüel bir ortam hazırlamak önemlidir. Çocuk edebiyatı bu alanda kaynak olarak kullanılabilir olumlu örneklerle giderek zenginleşmektedir (Ülper Oktar, 2019). Çocuk edebiyatı kitapları Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek önemli materyaller haline gelmiştir.

Alanyazın incelendiğinde, Çocuklar için Felsefe eğitimiyle ilgili; çocuklar için felsefe eğitimi geliştirme projesi (Sigurborsdottir, 1998), atılganlık, özdenetim ve iş birliği becerileri üzerine etkisi (Okur, 2008), çocuklarla felsefe programı ile duyguyu anlama ve sosyal becerilerine etkisi (Giménez-Dasí, Quintanilla & Daniel, 2013), çocuklarla

felsefe yaklaşımının yaratıcı düşünmenin boyutlarının belirlenmesi (Ghaedi, Mahdian & Fomani., 2015), felsefi tutum ve davranışlarına etkisi (Dirican, 2017), çocukların eleştirel düşünme becerileri üzerindeki etkililiği (Karadağ ve Yıldız Demirtaş, 2018), sorgulama süreçlerinde çocukların oluşturdukları soruların düzeyi ve verdikleri cevapların niteliği üzerindeki farklılık (Demirtaş, Karadağ ve Gülenç, 2018), okul öncesi öğretmenlerinin çocuklarla felsefe hakkındaki görüşlerinin çocuklarla felsefe deneyimi yoluyla incelenmesi (Koyuncu, 2020) üzerine çalışmalara rastlanırken; okul öncesinde Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının incelenmesine rastlanmamıştır. Bu nedenle bu araştırmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu araştırmanın okul öncesi eğitimde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının Çocuklar için Felsefe açısından incelenmesi akademisyenlere, felsefe eğitimi verecek eğitimcilere ve ebeveynlere rehberlik edeceği düşünülmektedir.

1.2. Problem Cümlesi

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının özellikleri nelerdir?

1.2.1. Alt problemler. Araştırmanın problemine dayalı olarak aşağıdaki alt problemlere cevaplar aranmıştır:

- Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapak özellikleri nasıldır?
- Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerik özellikleri nasıldır?
- Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının diğer özellikleri nasıldır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Çocuklar için Felsefe eğitimi, uygun bir metin, öykü, gazete haberi ya da günlük yaşam deneyimlerinden yola çıkarak çocukların; diyalog kurmaları, tartışma yoluyla kavramları inşa etmeleri, okuduklarıyla ve kendi deneyimlerini birleştirerek

değerlendirmeler yapabilmeleridir (Direk, 2018). Çocuklar için Felsefe eğitimi çocukların; eleştirel, mantıklı ve yaratıcı düşünme, kendilerini ifade edebilme, neden-sonuç ilişkisi kurabilme ve düşüncelerini ifade etme becerilerini geliştirir. Çocuklar bu beceriler sayesinde toplum içerisindeki konumunun bilincine varır. Sorgulayan, öğrenirken anlamlandıran, eleştirel düşünebilen ve doğru bilgiyi yanlış olandan ayırt edebilen çocuklar yetiştirmek için felsefe eğitimi çok önemli bir kaynak haline gelmiştir. Çocuğun yaşama, insanlara, doğaya yönelik olarak kendiliğinden gelişen sorularına eşlik etmek dışında, planlanmış bir felsefe çalışması için çocuğa uygun seçilmiş materyal belirlemek önemlidir (Sonkaya, 2021).

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk kitapları önemli materyallerdir. Fakat felsefe eğitiminde kullanılmak üzere yazılmış kitapların dışında olan çocuk edebiyatı kitaplarının felsefe eğitiminde kullanılabilmesi için belirli ölçütlere sahip olması gerekmektedir. Bu çalışmanın temel amacı, Çocuklar için Felsefe eğitiminde okul öncesi eğitimde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının incelenmesidir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın amacı, Çocuklar için Felsefe eğitiminde okul öncesi eğitimde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının incelenmesidir. Çocuklar için Felsefe eğitimi; çocuklara metni anlama, çözümleme, sonuç çıkarma, neden gösterme, düşüncelerini kanıtlayacak görüşler ileri sürme ve etkinliklerle mantıklı düşünme becerilerini kazandırır (Direk, 2018). Çocuklar için Felsefe çalışmalarında çocuk kitapları en önemli felsefi kaynaklardır. Nitelikli çocuk kitapları içerisinde derin bir felsefe barındırır (Mohr Lone, 2017). Çocuk edebiyatı kitapları, sadece ders verme ve bilgi öğretme özelliği taşıyan kitaplar değildir; çocuğun bilişsel, duyuşsal ve sosyal alanda ilerleme katedebileceği nitelikli kitaplardır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılmak üzere yazılan çocuk edebiyatı kitapları içeriğinde bir metin/öykü ve sorular bulunmaktadır. Çocuk metin/öykü ve sorular sayesinde eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirir. Bu nedenle Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitapları önemlidir.

Son yıllarda okul öncesi dönem çocuklarının felsefe eğitimiyle ilgili; felsefe eğitimi geliştirme projesi, atılganlık, özdenetim ve iş birliği becerileri üzerine etkisi, duyguyu anlama ve sosyal becerilerine etkisi, yaratıcı düşünmenin boyutlarının belirlenmesi, felsefi tutum ve davranışlarına etkisi, eleştirel düşünme becerileri üzerindeki etkililiği, sorgulama süreçlerinde çocukların oluşturdukları soruların düzeyi ve verdikleri cevapların niteliği, okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar için Felsefe hakkındaki görüşlerinin, Çocuklar için Felsefe deneyimi yoluyla incelenmesi üzerindeki farklılık üzerine çalışmalara rastlanırken; Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının incelenmesi üzerine araştırmaya rastlanmamıştır. Ülkemizde okul öncesi dönem çocuklarını içeren Çocuklar için Felsefe eğitimi yeni farkındalık kazanan bir konudur. Çocuklar için Felsefe eğitimi çocuklarının eleştirel düşünme becerilerini geliştirerek akademik hayatlarında başarılı olmalarını sağlamaktadır. Bu eğitimin; çocukların bütün alıcılara açık olduğu, bütün gelişim alanlarında temel yaşam becerilerini edindikleri ve gelişimlerinin en hızlı olduğu okul öncesi dönemde verilmesi çocukların yaşam kalitesinin artması açısından önem taşımaktadır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde okul öncesi dönemde Çocuklar için Felsefe eğitime yönelik çalışmaların azlığı ve gerekliliği göz önüne alınarak okul öncesi eğitimde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının Çocuklar için Felsefe açısından incelenmesi önem taşımaktadır. Bu anlamda araştırmanın özgünlüğü açısından alana katkı sağlayacağı için önem taşımaktadır. Araştırmanın akademisyenlere, okul öncesi öğretmeni olmayan felsefe eğitimi verecek eğitimcilere, okul öncesi öğretmenlerine ve ebeveynlere kitap seçimi konusunda rehberlik edeceği için önem taşımaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma, 2000-2021 yılları arasında Türkiye’de basılmış olan okul öncesi eğitime yönelik çalışan yayınevlerinin yayımladıkları 27 çocuk edebiyatı kitabı ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Çocuklar için Felsefe: Akıl yürütme ve muhakeme yeterliliği gelişmiş öğrenciler yetiştirmek amacıyla eğitime uygulanan açık bir felsefedir (Lipman, 2003).

Çocuk Edebiyatı: Çocuk edebiyatı, temel kaynağı çocuk ve çocukluk olan; çocuğun algı, ilgi, dikkat, duygu, düşünce ve hayal dünyasına uygun; çocuk bakışını ve çocuk gerçekliğini yansıtan; ölçüde, dilde, düşüncede ve tiplerde çocuğa göre içeriği yalın biçimde ve içtenlikle gerçekleştirilen; çocuğa okuma alışkanlığı kazandırması yanında, edebiyat, sanat ve estetik yönden gelişmesine katkı sağlayan, çocuğu duyarlı biçimde yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemi edebiyatıdır (Şirin, 2007).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde araştırmanın konusu ile ilgili literatür taranmış olup, araştırmanın çerçevesi çeşitli başlıklar altında oluşturulmuştur.

2.1.1. Felsefe eğitimi. Felsefe, içerisinde bulunduğumuz zamana kadar olan tüm düşünceleri, düşüncelere sahip filozofları, filozofların ekollerini kısa zaman içerisinde çocuğa öğretmek mümkün olmadığı gibi eğitimde bu bilgilere gerek de yoktur. Çocukların felsefe eğitimi kapsamında; felsefenin ilgi alanlarını kavram ve olgularla algılayabilmesi ve en önemlisi düşünme alıştırmaları yapabilmeleri, sorgulama, eleştirme, objektif, ön yargısız, özgür, analitik düşünmeyi düşünsel davranış haline getirmeleri ve bilgi dalları arasındaki benzerlik ve farklılıkları ayırt edebilmeleri gereklidir (Kale, 1994).

Felsefe eğitiminin temelinde arayış ve sorgulama vardır. Bu arayış ve sorgulama eğitimine küçük yaşlarda başlamak daha doğrudur (Direk, 2002, s. 9). Küçük yaşlarda başlayan felsefe eğitimi çocuğa, farklı bakış açısı ve tutum kazandıracak, dünyayı algılamasında kolaylık sağlayacaktır (Dirican ve Deniz, 2020). Platon'un Symposion diyalogunda da yer aldığı üzere, kişi doğrunun ne olduğunu biliyorsa onu arama eğilimine girmez. Bilmediğini bilmeyen kişi neyi arayacağını bilemediği için arayışta olamaz, sadece bilmediğinin farkında olan kişi arayış içerisine girebilir. Arayış kadar arayışın sonunda ne elde ettiğimiz de çok önemlidir. Kitap okuyor ve karakter için "Bu davranışı yapması doğru değildi" diyorsak "Bu davranışı yaparken hangi durumdaydı?" ya da "Bu davranışı yapması için sebepleri nelerdi?" diye sorgulamıyorsak arayışımız sonucuna ulaşamaz (Direk, 2002, s. 9). Felsefe, ilk bakışta belli bir bilgi birikimi olmadan ya da donanımlı bir eğitim almadan yapılabilecek bir etkinlik değilmiş izlenimi vermektedir. Oysaki çocukların felsefe yapabilmesi için felsefeye hâkim olmasına gerek yoktur (Worley, 2019, s. 21).

Felsefenin kelime anlamı içerisinde eğitim yoktur. Fakat eğitimin gerçekleşebilmesi için felsefeye ihtiyacı vardır. Eğitim bilgi verirken felsefe sorgular, eğitim bir düzen içerisinde ilerlerken felsefe düzensizlik içerisinde ilerler. Çocuklar için Felsefe eğitimi ise bu iki zıt kavramı bir araya getirmeyi amaçlayarak çocuğun hem eleştirel becerisini geliştirmesini hem de düşünmeyi keşfetmesini sağlar (Vansieleghem, 2014).

İnsan, doğası gereği soru sorabilen, aklındaki problem durumlarına yanıtlar arayabilen, bulduğu yanıtları bilgi birikimine göre değerlendiren bir varlıktır. İnsanın düşünebilme yeteneğine sahip olması onu çevresindeki diğer varlıklardan ayırmaktadır. Bu ayırım onu özgür kılmakta ve içerisinde bulunduğu evrensel, toplumsal ve kültürel koşullar karşısında kendi konumunu sorgulamasına neden olmaktadır. Bu sorgulama felsefenin temelini oluşturmaktadır (Koç, 2009).

Sorgulamanın temelinde soru vardır. Soru denilince akla çocuklar gelir. Çevresinde olup biten her şeyi algılamaya ve tanımaya çalışan çocuk aklındaki sorulara yanıt bulabilmek için önce kendisiyle sonra da çevresinde gördüğü ilk kişiyle sorgulama yaşar. Yaşadığı sorgulama sürecinde ona felsefenin eşlik etmesini sağlamak gerekir (Dirican ve Deniz, 2020). Felsefe, toplumu ilgilendiren temelinde insanın olduğu sorunları sorgulamaya yönelik bir araştırmadır (Cam, 2014). Çocukluk insanlığın başlangıcıysa; felsefe de bilginin, varlığın, amaçların, neden-sonuçların başlangıcıdır. Felsefeciler gibi çocuklar için de dünyada olup biten her şey yenidir (Çiçek, 2017).

Felsefe eğitiminin ders olarak verilebilmesi için gerekli planlamalar ve düzenlemeler Cumhuriyet ile başlangıç göstermiştir. Felsefe eğitimi ilk başlarda üniversite ve lise düzeyindeki çocuklarla örgün ve yaygın eğitim şeklinde bilgilerin aktarılması ve öğretilmesi amaçlanmıştır. İlerleyen zaman içerisinde felsefe eğitiminin içeriğinde bulunan konuların ağır olduğu fark edilmiş ve müfredata uygun felsefe kitabı yazılmıştır. Kaynak kitapta görsellerin bulunmaması, felsefeye dair olamayan sıradan kaynakların sunulması ve çağın koşullarına uygun düzenlemelerin yapılmadığı gözlemlenmiştir. Cumhuriyet'in ilanından sonraki yıllar içerisinde müfredatta değişikliğe gidilmediği için çeşitli problemler ortaya çıkmıştır. Problemlerden biri, meslek liselerine devam eden çocukların işlenen müfredattan dolayı işlenen konuların ilgilerini çekmemesi ve anlam kargaşasına düşmelerinden dolayı dersten beklenen yararı alamamalarına sebebiyet verecektir (Çotuksöken, 2002; s. 104-120).

Felsefe eğitiminde oluşan problemlerin önüne geçebilmek için öncelikle işlenen müfredatın yenilenmesi, çağın koşullarına göre ayarlanması, çocukların gittiği okulların dikkate alınması ve çocukların öğrenme düzeylerine göre tekrardan düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Felsefe eğitiminde, derslerin, dersliklerin ve kitapların içerisinden çıkıp tartışmalara, araştırmalara ve hayattaki tutum ve yönelimlere doğru yol almalıdır (Günay, 2011). Bunların yanı sıra farklı öğretim yöntemlerinden yararlanılarak çocukların yaşadığı çevreye ve dünyaya yönelik farklı bakış açıları kazanmaları sağlanabilir. Bunun için öncelikle derslerin ezberden uzak işlenmesi gerekmektedir. Edebi metinler, drama ve analogi teknikleri ile çocukların bilişsel gelişimlerine hitap etmekten ziyade tüm gelişim alanlarına hitap edilebilir (Kızıltan, 2012).

2.1.2. Felsefe eğitiminin faydaları. Geleneksel eğitim sistemine sahip okullarda merkezde öğretmen ve müfredat yer alır. Sınıf içerisinde gerçekleştirilen diyaloglar ve tartışmalar öğretmenin yönlendirmesiyle şekillenir. Bu okullarda öğrenciden beklenen öğretmenin söylediği her şeye uyum sağlaması ve soru sorulduğunda cevap vermesidir. Öğretmen öğrenciyle sadece bilgi alışverişi yapar. Dünyadaki tüm okullarda bu durum geçerlidir. Fakat felsefe de bu durum bambaşkadır. Felsefi diyaloga katılan bir çocuk; farklı fikirleri dinler, kendi görüşünü bildirir, değerlendirmeler yapar, fikir alışverişinde bulunur ve seçim yapar (Tunç, 2017).

Çocuklar felsefe yaparak birçok beceri geliştirirler. Bunlar:

- Eleştirel muhakeme becerileri: Nedenler ileri sürmek, itirazları ve karşı örnekleri değerlendirmek, ilkeleri bulmak ve ayırım yapmak.
- Yaratıcı düşünme becerileri: Kendi fikirlerini üretmek ve bunları tartışma yoluyla geliştirmek.
- Konsantrasyon becerileri: Bir çocuğun konsantre olabileceği süreyi artırmak.
- Dinleme becerileri: Dikkatlice dinlemek ve başkaları konuşurken araya girmemek.

- İletişim becerileri: Düşüncelerini kelimelere döküp başkalarına açıkça iletebilmek.
- Sosyal beceriler: Sırayla davranmak ve başkalarının fikirlerine karşı saygılı ve hoşgörülü olmak (B. Gaut & Gaut, 2011).

Okul öncesi ve ilköğretim seviyelerindeki çocukların felsefi eğitime teşvik edilmeleri; çocukların kişisel gelişimine yardımcı olmaktadır. Düşüncelerini nasıl şekillendireceğini öğrenen çocuk toplum içerisindeki konumunun bilicine varır. Tartışmaların nasıl yapılması gerektiğini öğrenen çocuk bir grup karşısına çıktığında kendini ifade etme şansı bulur. Düşünmek ve tartışmak çocuğun kendisine olan özgüvenini güçlendirir. Bir birey olarak dünyadaki konumun farkına varır. Çocuklar akranlarıyla olan iletişimlerinde her zaman anlaşma yoluna gidemezler. Fikir farklılıkları yaşadıkları zamanlar olur. Böyle durumlarda kavga etmenin, birbirlerini dinlememenin ve saygı duymamanın çözüm getirmeyeceğini felsefe eğitimi sayesinde öğrenirler (UNESCO, 2007, s. 15).

Çocukların yaşadığı zorluklardan biri de bir durum ya da olay hakkında varsayımda bulunamamasıdır. Bu zorluğun çözüm yolları küçük yaşlardan itibaren çocuklara öğretilmez ise lise çağına geldiklerinde de devam edecektir. Bu durum çocukların akademik hayatında başarısız olmasına neden olabilir. Çocuk iyi toplama çıkarma işlemi yapabilir ama soru üzerinde varsayımda bulunma konusunda zorluk yaşar ve sonuca neden ve nasıl gidildiğini söyleyemez. Yapılan bir deney esnasında malzemeleri sıralamasına uygun koyabilir fakat deney sonuçları sorulduğunda cevap veremeyebilir. Felsefe eğitimi yoluyla çocuk, doğru ve hatalı varsayımları öğrenir ve aralarındaki farkı keşfeder (Lipman vd., 1977, s. 40).

2.1.3. Çocuk felsefesi kavramı. “Çocuk felsefesi” kavramı felsefe literatürü içerisinde ilk defa 1953 yılında Karl Jaspers tarafından kullanılmıştır. Almanca “Kinderphilosophie” veya “Philosophie für Kinder” İngilizce “Philosophy for Children” olarak geçen terim; “çocuk” ve “felsefe” kelimelerinin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu kavram Türkçe ’ye “çocuk felsefesi” veya “çocuklar için felsefe” olarak çevrilebilmektedir. Bu kavram 4 değişik anlamda kullanılmaktadır (Jaspers, 1953).

Büyüklerin çocuklar ile ilgili yaptıkları felsefe: Bu alanda çocuğu evrelere göre inceleme söz konusudur. Çocuklar ile ilgili ve onların felsefi yeti ve becerileri hakkındaki araştırma, analiz ve değerlendirmeler yapılır (Brüning, 1985, akt. Karakaya, 2006).

Çocuklar için yapılan felsefe teriminin içeriğinde; yetişkinler tarafından çocuklar için hazırlanan programlar, öyküler, ders kitapları, çocuk kitapları bulunur. Bu kitaplar çocuklara felsefi yöntem teknikleri aktarmaktadır. Çocukluk felsefesi veya çocukça felsefe teriminin içeriğinde; çocuk, kendi düşüncelerinde, kendi kendine ya da başka alanlarda felsefe yapabilir. Çocuklarla felsefe yapma teriminin içeriğinde; yetişkinler çocukların kendi dünyalarında karşılaştıkları zorluklarla ilgili olarak düşünceye dayalı felsefi diyalog ya da sohbet yapmaktadırlar. Çocuklarla felsefe yapmak, akli kullanmaya ve düşünceyi geliştirmeye yöneliktir (Karakaya, 2006).

Felsefe eğitimi, terim olarak birçok kullanım şekline sahiptir. En genel kullanımı Lipman tarafından tercih edilen (Philosophy for Children) P4C olarak kısaltılmış “Çocuklar için Felsefe” terimidir. Bu terim ilköğretimden ortaöğretime kadar tüm aşamaları kapsar. Diğer eğitimciler ise (PwC/Philosophy with Children) “çocuklarla felsefe” terimini kullanmayı tercih etmiştir. Çocuklar, felsefe eğitiminde yalnızca dinleyici mi, grup içerisinde bulunan dinleyicilerden biri mi yoksa felsefe eğitimi için özel yöntem ve araçların uygulandığı grupta mı yer alıyor sorusu birçok tartışmalara neden olmuştur. Tartışmaların sonucunda felsefe eğitimi “Çocuklar için Felsefe”, “çocukluk için felsefe”, “ergenler için felsefe” ve “yetişkinler için felsefe” olarak gruplara ayrılmıştır (UNESCO, 2007, s. 5). Buradan da anlaşılacağı gibi felsefe eğitimi sadece ergenler ve yetişkinler için değil, çocuklar için de geçerlidir. Felsefe eğitiminin merkezinde insan vardır ve bu eğitim insanın hayatı boyunca devam eder (Taşdelen, 2014).

“Çocuklar için Felsefe” teriminin en yaygın kullanımı “Philosophy for Children” nın kısaltması olan “P4C” dir. Avrupalı uygulayıcılar bu terimin kullanımı için iki sebep göstermişlerdir.

1. Çocuklar için Felsefe’ yi Geliştirme Enstitüsü tarafından geliştirilen ve yayınlanan müfredat programı tanımladığı için kullanımının genel olmaması gerektiğini iddia etmişlerdir.
2. “İçin” kelimesinin anlam itibariyle gücün yetişkinde olduğunu ya da yetişkinler tarafından çocuğa sağlanan bir yeterlilikmiş gibi ifadelere geldiği için “çocuklarla felsefe” teriminin kullanılmasının daha uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Vansielegem & Kennedy, 2011).

Çocuklar için Felsefe, 1970’lerde Matthew Lipman (1922-2010) tarafından başlatılan ve “felsefe” ve “çocukluk” kavramları arasındaki ilişkiyi keşfetmeye adanmış bir eğitim programı olarak ortaya çıkmıştır (Vansielegem & Kennedy, 2012).

2.1.4. Çocuklar için Felsefe eğitimi. Matthew Lipman, 1960 yıllarında New York Columbia Üniversitesinde Felsefe Profesörlüğü yaparken, gençlerin içinde yaşadıkları toplumun özelliklerinden rahatsız olduklarını fark etmiştir. Bu rahatsızlık nedenlerinden bazılarını haklı bulmuş fakat gençlerin kendilerini ifade ederken doğru çıkarımlarda bulunamadıklarını ve zorlandıklarını fark etmiştir. Çocukların zorlanmaların sebebini incelediğinde akıl yürütme becerilerini kullanamadıklarını sonucuna ulaşmıştır. Akıl yürütme becerilerini ilköğretim seviyesinde kazanmalarıyla birlikte ileriki eğitim hayatlarında ve yaşamlarında kendilerini ifade etmede zorluk yaşamayacaklarını düşünmüştür. Bu sonuca lisans öğrencileriyle çalışma tecrübesinden kaynaklı ulaşmıştır (Hannam & Echeverria, 2009).

Çocuklar için Felsefe eğitiminin temelinde, geçmiş, bugün ve gelecek ile ilgili olan konular hakkında düşünme becerileri yetisini kazandırmak vardır. Düşünme becerileri yetisi kazandırmanın yolları ise hikâyelerden, şiirlerden, hayal gücünden, gazete haberlerinden, günlük yaşam deneyimlerinden ve eğlenceli olan etkinliklerden geçmektedir (Stanley & Bowkett, 2004; Direk, 2011, s. 11).

Çocukların eğitimleriyle ilgilenen filozof Matthew Lipman, Çocuklar için Felsefe eğitimini başlatmak için 1969 yılında “*Harry Stottlemeier’in Discovery*” isimli

kitabını yazmıştır. Kitap, beşinci sınıf öğrencilerinin günlük yaşamda karşılaştığı zorlayıcı durumları felsefi sorular eşliğinde araştırmasını hedeflemektedir. Lipman'ın amacı, çocukları felsefenin akademik boyutuyla tanıştırmak yerine karşılaştıkları zorlayıcı durumlara karşı felsefi bakış açısı sunmaktır (Goering, Shudak & Wartenberg, 2013, s. 1).

Çocuklar için Felsefe eğitim programı, John Dewey, Lev Vygotsky ve George Hebert Mead'in görüşlerine dayanmaktadır. 3.000'den fazla sayfadan oluşan bu K-12 müfredatından oluşur. İngilizce dilinde değil, aynı zamanda yirmi başka dilde de çevirisi vardır. 1970 yılından bu zamana kadar "araştırma topluluğu" olarak adlandırılmıştır. Köklerini Sokrates'ten adını ise Charles Sanders Peirce' den almıştır. Araştırma topluluğu, eleştirel, yaratıcı ve özel düşünmeyi teşvik etme, akıl yürütme, anlama ve yargıya götürme yeteneklerini geliştirmeyi içermektedir (Lipman, 1998).

Çocukluk, insan olma sürecinin başlangıç evresidir. Çocuk dünyaya geldiğinde çevresinde olup biten her şeyi öğrenmek ister. Gelişim bu dönemde çok hızlıdır. Çocuk bilişsel, sosyal, duygusal ve fiziksel yönden en hızlı gelişim gösterdiği evrede varoluşu hakkında ilk izlenimleri edinir ve varoluşsal sorgulamaları başlar (Taşdelen, 2014).

Bir çocuğun hemen büyüüp her şeyi yapabileceğini düşünmesi gibi bazı dönemlerde çocukluk, hemen atlatılması gereken bir hastalığa benzetilmiştir. Çocuğun düşünme tarzı ve konuşma biçimi Piaget'in gelişim teorisinde de belirttiği gibi yetişkinlerden farklılık göstermektedir (Taşdelen, 2014).

Geleneksel eğitimden gelip etkisini gördüğümüz ezberci eğitim, geçmişte olduğu gibi şimdi de hala izlerini devam ettirmektedir. Çocukları bu ezberci eğitim anlayışından kurtarıp düşünen ve üreten bireylere dönüştürebilmek için ülkemizde ve dünyada yoğun çalışmalar yapılmaktadır. Çalışmaların odak noktasında çocuk, düşünce eğitiminin odak noktasında felsefe olduğu için yapılan çalışmalarda en çok dikkat çeken Çocuklar için Felsefe hakkında yapılan çalışmalar olmuştur (Karakaya, 2006). Gareth Matthews, geleneksel eğitimi, bilgi paylaşımını sınırlandırdığı ve çocukları küçümsediği için eleştirmektedir. Çocuklarda yetişkinler kadar önemli ve ilgi uyandıran sorular karşısında katkılarda bulunabilirler ve katkıları önem arz edebilir. Bir filozofun soruları nasılsa çocukların da soruları aynı olabilir. Gareth Matthews bu konuda çocuklar için değil, çocuklarla felsefe değil "çocuklarla diyalog" dan bahsetmiş filozofları ve çocukları eşit tutmuştur (Vansieleghem & Kennedy, 2012).

Çocuklar için Felsefe' de çocuklar hiçbir yanıtı olmayan binlerce soruya maruz kalırlar. Çok geçmeden cevapların aranan şey olmadığını anlamaya başlarlar. İhtiyaç duyulan şey, bu tür felsefi sorularla karşılaşıldığında kişinin tüm düşünceleri tartarak yargıya varmasıdır (Lipman, 1998).

2.1.5. Çocuklar için Felsefe eğitiminin amacı. Felsefe merak ve şaşkınlık uyandırır da amacı yeni ve saklı kalmış soruların cevaplarını bulmaktır. Felsefe yetişkinlerle yapılabildiği gibi artık çocuklarla da yapılabilmektedir. Çünkü felsefe de çocuğun oyun oynamasına izin verilir. Oyundan kasıt bisiklet ya da top değil; düşünceler, kelimeler ve nesnelere. Felsefe de çocukların oyunlarından, eğlencelerinden ya da maceralarından vazgeçmesi gerekmez. Düşüncelerini bunlarla birleştirerek yaratıcı sorulara ulaşabilirler (Gaedi, 2015). Lipman'a göre Çocuklar için Felsefe eğitiminin amacı, çocukları felsefi düşünmeye teşvik etmek ve kendileri için nasıl düşüneceklerini öğrenmelerine yardımcı olmaktır (Lipman vd., 1977, s. 36).

Çocuklar için Felsefeyi Geliştirme Enstitüsü (Institute for the Advancement of Philosophy for Children-IAPC) 1974 yılında Montclair Devlet Üniversitesinde kurulmuştur. IAPC'nin amacı, okul öncesi çocuklarından lise çocuklarına ve Enstitüye yakın okullardan aktif Çocuk Felsefesi merkezlerine sahip okullara kadar hizmet vermektir. IAPC'nin "Neden Çocuklar için Felsefe?" sorusuna karşılık yanıtları:

1. Felsefe disiplinler içerisinde en eski ve en bilinen disiplindir. Yakın zamana kadar çocuklar hatta yetişkinler için bile zor olduğu ve merak uyandırmadığı düşünülüyordu. Oysaki dört veya beş yaşlarındaki çocukların soruları derin bir felsefe içerir. Sorulardan bazıları; "Babam bana iyi olmamı söylediğinde ne demek istiyor?, Birisini en iyi arkadaş yapan nedir?, Büyükbaba öldüğünde nereye gitti?, İnsanlar beni sevdiğini söylediklerinde ne demek istiyorlar?".
2. Çocuklar sürekli düşünür, bilgi edinir, bildiklerini kullanmaya çalışır ve deneyimlerinin anlamlı olmasını isterler. Felsefe ise çocuklara sıradan ama şaşırtıcı kavramları; keşfetme, düşüncelerini geliştirme, dünyalarını daha fazla anlamlandırma ve dünyada neye değer verilip neye değer verilmeyeceği konusunda kendileri için keşfetme şansını sunmaktadır.

3. Çağın koşulları doğrultusunda çocukların eleştirel ve yaratıcı bir şekilde düşünebilmelerini sağlar.
4. Çocuklara, okuma ve yazma edebiyat disiplini yoluyla öğretildiği için akıl yürütme ve yargılama da felsefe disiplini aracılığıyla sunulabilir.
5. Çocuklar için Felsefe eğitimi, değerler eğitimi için ideal bir programdır.
6. Televizyon, internet ve diğer medya araçlarında sunulan görüntüler her ne kadar yetişkinlere yönelik de olsa çocuklar bunlara maruz kalmaktadırlar. Yetişkinler gibi çocuklarda dünyayı alternatif olasılıkların karmaşası olarak algırlarlar. Bu noktada Çocuklar için Felsefe, bu çekici alternatifleri değerlendirmek ve bunlara cevap bulabilmek için çocukların kendi kapasitelerini güçlendirmelerine yardımcı olmayı, sürekli etik araştırma yoluyla düşünce, duygu ve eylem alışkanlıklarını kendi kendine düzeltme yetilerini kazandırmayı amaçlamaktadır (Institute for the Advancement of Philosophy for Children).

Çocuklar için Felsefe eğitiminde temel işlev, sorgulamayı kavramsal boyutta yapabilmektir. Bunun için okuma metinlerinden yararlanılarak çocuğun hayatında karşılaşacağı sorulara yanıtlar bulmasını sağlar. Yanıtlar bulması sağlanırken öğretmen çocuğa cevapları vermez, çocuğun bulabilmesi için rehberlik eder. Öğretmenin cevapları vermesi çocuğun sorgulama becerisi geliştirmekten çok baltalanmasına neden olur. Örneğin, “Yere çöp atmak doğru değildir.” cümlesini çocuklara söylediğimizde sonuç almamız güç olacaktır. Fakat “Yere çöp attığımızda neler olur?” sorusunu çocuklarla tartıştığımızda olası sonuçları ifade edeceklerdir. Bunun gibi benzerliklerdeki farklılıkları, farklılıklardaki benzerlikleri çocuklarla tartıştığımızda çocuklardaki kavramsal boyut gelişim gösterecektir (Direk, 2002, s. 11). Bu sayede çocuklar, çıkarımlar yapacak, eleştirel bakış açısıyla sonuçları değerlendirebilecek, kendi düşüncelerine sahip olduğunun farkına varacak ve kendini yetiştirebilmeyi öğrenecektir (Tepe, 2015, s. 79).

Demokratik bir toplumun oluşabilmesi için çocuğundan gencine, gencinden yaşlısına toplumda bulunan her ferдин sesi ne kadar çok duyulursa alınan kararlarda ortak fikir birliği o kadar önem taşımaktadır. Bu görüş de çocukların etkisi çok büyüktür çünkü yetişkinler soru sorma yeteneklerini kaybettiklerinde sorular sormaya devam eden çocuklardır. Demokratik bir toplumun ön koşulları arasında sorgulama kapasitesi

vardır. Aynı şekilde Çocuklar için Felsefe eğitiminde, eleştirel düşünme ve diyalogun çocukları kararlılıktan kurtarmak ve demokratik, özgür vatandaşlara dönüştürmek için gerekli koşullar olduğu düşünülmektedir (Vansieleghem, 2005).

Matthews, felsefe eğitiminin amacını çocukların kendi dünya bakış açılarını ifade edip keşfedebilecekleri ve bu bakış açılarını başkalarıyla diyaloga girerek ifade edebilecekleri alanlar yaratması gerektiğini savunmuştur (Vansieleghem & Kennedy, 2011).

2.1.6. Çocuklar için Felsefe eğitiminin tarihsel gelişimi. Günümüzden üç bin yıl öncesinde, insanların sahip olduğu bütün bilgileri felsefe kapsıyordu. Antik çağ filozofları her şey hakkında bilgi sahibi olan filozoflar olarak görülüyordu. Felsefe sözcüğünün kelime anlamı “bilgelik sevgisi” dir ve Yunanca *phileo*: sevmek ve *sophia*: bilgelik kelimelerinden türemiştir (Suskalov & Yakovleva, 2013; s. 10). İki kelimenin birleşimi olan *Philosophia* Arapça’ daki söylenişinin Türkçe’ ye çevirisi olan “Felsefe” şeklinde sözlüğümüze girmiştir (Kaya, 2018; s. 13).

Platon, bilgi ile yetişkinlik ve inanç ile çocukluk arasında bağlantı kurduğunda felsefe kavramına ilişkin bir yön değişikliği başlamıştır. Bu değişiklik Aristoteles evrensel kavramları düşünce çerçevesinde daha iyi belirleyebilmek için biçimsel mantığın kurallarını tasarlayana kadar sürmüştür. Geçmiş zamanlarda Platon gençlerin felsefeye erişimini kısıtlamaya çalışmıştır. Orta Çağ’da felsefe sadece seçkinlere ayrılmış ve entelektüel bir bilgi haline gelmiştir. O zamandan beri insan düşüncesini geliştirmek, iyi düşünme sanatına hâkim olanların ayrıcalığı haline gelmiştir (Daniel & Auriac, 2011).

Geçmiş zamanlarda Greklerin eğitime uzanan tartışmaları bugün bize kılavuzluk etmektedir. “Çocukları neden ve nasıl eğitmemiz gerekir?” sorusu ile “çocukluk” un ne olduğu, “çocuk-felsefe ilişkisi” geçmişte olduğu gibi bugün de çok önemlidir. Giderek de önemini arttırmaktadır. Platon, Aristoteles gibi kökleşmiş filozofların yanı sıra J. J. Rousseau, I. Kant, J. Dewey, F. Lyotard, M. Merleau-Ponty, G. Agamben gibi filozoflar ve psikolog-filozoflar bu konuda önemli değerlendirmeler yapmışlardır. Rousseau’nun “*Emile*”, Dewey’in “*Moral Principles in Education*” ve birçok çalışması, Merleau-Ponty’nin “*Child Psychology and Pedagogy*”, Agamben’in

“*Infancy and History: The Destruction of Experience*” isimli eserler bu çalışmaların kökleşmiş örnekleridir (Mutlu, 2017).

Yakın zamanda çağdaş filozoflardan Matthew Lipman bu alana öncülük etmiştir. Lipman, Columbia Üniversitesinde felsefe dersi verirken öğrencilerin düşünme becerilerinden mahrum olduklarını gözlemlemiştir. Bu becerilerin üniversite düzeyine geldiğinde gelişmesinin geç olacağını ve erken yaşta öğrenilmesinin daha verimli olacağını düşünmüştür (Özkan, 2020).

Lipman’ın Çocuklar için Felsefe çalışmasında, John Dewey, Justus Buchler, Lev Vygotsky, Jean Piaget, Gilbert Ryle, George Hebert Mead ve Ludwig Wittgenstein gibi filozof ve psikologların izleri görülür. Dewey’ in çocuklara olan sempatisi, sınıfta düşünme becerilerinin gelişimine önem vermesi, çocukların duygusal olarak kendini ifade etmede sanatsal yaratıcılığın önemini fark etmesinden; Buchler’ in insan yargısının doğası konusundaki önemli çalışmaları ve çocuğun eğitiminde yargının rolünü anlayabilmesinden; Vygotsky’ in sınıf tartışması ile çocuğun düşüncesi, çocuk-öğretmen ve çocuk-toplum arasındaki bağlantıları yetişkin dünyasının dili ve çocuğun bilişsel zekası arasındaki bağlantıları incelemesinden; Piaget’ in düşünme ve davranış arasındaki ilişkileri açıklamasından; Ryle’ nin dil, öğretim ve kendi kendine öğretim arasındaki bağlantıları analiz etmesinden; Mead’ in benliğin sosyal doğasını incelemesinden; Wittgenstein’ in dilin incelikleriyle ifade edilen karmaşık sosyal ilişkileri hassasiyetle keşfetmesinden etkilenmiştir (Naji, 2005).

Lipman, yöntemini pedagojik olarak Dewey’in aktif öğrenme kuramına, psikolojik olarak Piaget’in çocuk gelişimi teorisine ve felsefi olarak Aristoteles’in tümdengelim mantığına ve Descartes’in metodolojisine dayandırarak geliştirmiştir (UNESCO, 2007, s. 27). Günümüzde, Lipman’ın yanında Ann Margaret Sharp, David Kennedy, Karin Murriss, Gareth Matthews, Walter Kohan, Michel Sasseville, Joanna Haynes, Jen Glaser, Oscar Brenifier, Michel Tozzi, Marina Santi, Barbara Weber ve Philip Cam gibi filozoflarda Çocuklar için Felsefe eğitimine katkı sağlamışlardır (Vansieleghem & Kennedy, 2011).

Modern çağda, bulunan Spinoza, Descartes, Hume, Hobbes vb. filozoflar bilimle, özellikle de matematik, fizik ve politika arasında bağlantılar oluşturabilmek için eski geleneğe dönüş yapmışlardır. Bilginin tamamen entelektüel olduğu rasyonalizm ile deneycilik arasında ikilik hissedilmiştir. Buna göre evrensel bilgi yoktur sadece

denenmesi gereken çıkarımlar vardır. 20. yüzyılda matematiksel mantık devam ederken analitik felsefe (Russell, Whitehead, Frege) ve fenomenoloji (Husserl, Heidegger, Merleau-Ponty, Sartre, Riccoeur, Levinas, vb.) ortaya çıkmıştır (Daniel & Auriac, 2011).

Çocuklar için Felsefe eğitimi, yeni bir eğitim yöntemi gibi görünse de fikrin ortaya çıkışı geçmişe dayanmaktadır. Rousseau'nun çalışmasında tohumları atılan "çocukluk" anlayışımız yirminci yüzyılda "Çocuk Hakları Sözleşmesi" ile yeni bir boyut kazanmıştır. Yirminci yüzyılda yeni bir boyut kazanan eğitim geleneksellikten ayrılmış ve çağdaşlık kazanmıştır (UNESCO, 2007, s. 14).

Lipman'la Çocuklar için Felsefe eğitiminin gelişimi ve IAPC (Institute for the Advancement of Philosophy for Children) zaman çizelgesi Tablo 1' de sunulmuştur.

Tablo 1.

Lipman'la Çocuklar için Felsefe Eğitiminin Gelişimi ve IAPC Zaman Çizelgesi

1969	Philosophy for Children müfredatındaki ilk kitabın yazımı: Harry Stottlemeier's Discovery (Harry)- 11-12 yaşlar için – National Endowment for the Humanities (NEH) desteğiyle.
1970	Harry'nin yaklaşık 350 kopyasının ofset baskısı ve Rand Okulunda (Montclair Devlet Okulları) deneylerin yürütülmesi, her ikisi de NEH' den bir hibe ile.
1973	Montclair State College'da (şimdiki üniversite) "Pre-College Philosophy" de konferans organizasyonu ve düzenlenmesi.
1974	Çocuk için Felsefeyi Geliştirme Enstitüsü (The Institute for the Advancement of Philosophy for Children-IAPC) Montclair Devlet Üniversitesinde kuruldu. (Şimdiki adıyla Montclair State University). Harry Stottlemeier's Keşfi, IAPC tarafından yayınlanmıştır.
1975	Montclair State College'ın bir parçası olarak IAPC'nin kurulması. Philosophical Inquiry'nin ilk baskının yazımı (Ann Margaret Sharp ve Frederick S. Oscanyan ile birlikte) Harry'ye eşlik edecek bir eğitim kılavuzu.
1976	1969'da yazmaya başladığı, Harry Stottlemeier's Keşfi'yle birlikte Felsefi Sorgulama (Philosophical Inquiry) adlı eğitsel kullanım kılavuzu IAPC tarafından yayınlanmıştır. Lisa, 14-15 yaş aralığı çocuklar için, IAPC tarafından yayınlandı.
1977	Ahlaki Etik (Ethical Inquiry) adlı eğitsel kılavuz Lisa'nın yanında, IAPC tarafından yayınlandı. Philosophy in the Classroom (Sınıf içi Felsefe) IAPC tarafından yayınlandı.
1978	Growing up with Philosophy (felsefeyle büyüme) Temple Üniversitesi yayınları tarafından yayınlandı. Suki (14-15 yaş grubu için) IAPC tarafından yayınlandı. Mark (orta okul için) IAPC tarafından yayınlanmıştır.
1979	Thinking: The Journal of Philosophy for Children yayınladı. 16-17 yaş arası çocuklar için IAPC of Mark tarafından yayınlanmıştır.
1980	Philosophy in the Classroom (Sınıfta Felsefe) Temple University Press tarafından yayınlandı. IAPC tarafından, Writing: How and Why (Yazmak: Nasıl ve Ne İçin) adlı kullanım kılavuzu Suki'yi desteklemek amacıyla yayınlandı. Harvard University Press of Philosophy and the Young Child, Gareth B. Matthews tarafından yayınlanmıştır. Social Inquiry IAPC tarafından Mark'a eşlik etmesi için yayınlanmıştır.
1981	9-10 yaş arası çocuklar için IAPC tarafından Pixie yayınlanmıştır.
1982	Looking for Meaning (Anlamı Aramak) adlı eğitsel kılavuz Pixie'yi desteklemek amacıyla IAPC tarafından yayınlandı. IAPC tarafından Kio and Gus yayınlandı.
1983	Ronald Reed'in yazmış olduğu Talking with Children (Çocuklarla Konuşmak) adlı eser, Arden Press tarafından yayınlandı. Felsefi araştırmanın gözden geçirilmiş baskısı IAPC tarafından yayınlandı. New Jersey Test of Reasoning IAPC tarafından yayınlandı.
1984	IAPC tarafından New Jersey Test of Reasoning yayınlandı.
1985	Mihael Pritchard tarafından yazılan Philosophical Adventures with Children (Çocuklarla Felsefe Maceraları) University Press of America tarafından yayınlandı. Danimarka'da ICPIC kuruldu.

	Master's Program in Teaching Philosophy to Children (Çocuklara Felsefeyi Öğretmek için Ustalara Program) Montclair State College'de başladı.
1986	Wondering at the World (Dünyayı Merak Etmek) adlı eğitsel kullanım kılavuzu Kio and Gus'ı desteklemek amacıyla IAPC tarafından yayınlanmıştır.
1987	IAPC, <i>Elfie (5-6 yaş için)</i> 'yi yayınladı.
1988	Getting Our Thoughts Together (Düşüncelerimizi Bir Araya Getirmek) adlı eğitsel kılavuz, <i>Elfie</i> 'yi desteklemek üzere IAPC tarafından yayınlandı. Temple University Press, <i>Philosophy Goes to School (Felsefe Okulda)</i> adlı eseri yayınladı. Montclair State College'de Institute for Critical Thinking (Eleştirel Düşünme Enstitüsü) kuruldu.
1990	BBC tarafından Çocuk Felsefesi üzerine Socrates for Six-Year-Olds (Altı Yaşındaki Sokratlar) adıyla bir saatlik film yayınlanır.
1991	Thinking in Educationn (Eğitimde Düşünme) Cambridge University Pres tarafından yayınlandı. Kendall/Hunt of Children in Chaos, Leonard Harris tarafından yayınlanmıştır.
1992	Studies in Philosophy for Children: Harry Stottlemeier's Discovery Temple (Çocuk Felsefesi Üzerine Çalışmalar: Harry Stottlemeier'in Keşif Mabeti), University Press tarafından yayınlandı.
1993	Thinking Children and Education (Çocuklar ve Eğitim Hakkında Düşünme), Kendall/Hunt tarafından yayınlandı. Phil Cam tarafından Thinking Stories Vol. 1 (Hikâyeleri Düşünme-1. bölüm) yayına hazırlandı.
1994	Phil Cam tarafından Thinking Stories Vol. 2 (Hikâyeleri Düşünme-2. Bölüm), yayına hazırlandı. Gareth Matthews'in The Philosophy of Childhood (Çocukluk Felsefesi) adlı kitabı, Harvard University Pres tarafından yayınlandı. Yeniden Yayın (cihitsiz), Kendall/Hunt of Growing up with Philosophy.
1995	Montclair State College, Montclair State University adını aldı.
1996	Natasha: Vygotskian Dialogues (Natasha: Vygotski Tarzı Söyleşiler), Cambridge University Pres tarafından yayınlandı.

Kaynak: Marmara Üniversitesi, İstanbul. ve Institute for the Advancement of Philosophy for Children (IAPC) (tarihsiz). Thinking in Stories: Reviewing Philosophy in Children's Literature. <https://www.montclair.edu/iapc/thinking-in-stories/> sayfasından erişilmiştir.

Tablo 1' de Lipman'la Çocuklar için Felsefe Eğitiminin Gelişimi ve IAPC Zaman Çizelgesine yer verilmiştir. Çocuklar için Felsefe müfredatında ilk kitap, Lipman tarafından yazılan *Harry Stottlemeier'in Keşfi*' dir. Çocuklar için Felsefe eğitiminin başlangıcı niteliğindedir. İlerleyen yıllarda da Çocuklar için Felsefe eğitiminde kılavuz niteliğinde kullanılmıştır.

2.1.7. Çocuklar için Felsefe eğitiminin erken yaşlarda başlamasının önemi.

Erken çocukluk döneminde çocuklarla iletişim kurmanın en uygun yolu, oyun ve hikâyedir. Felsefe oyun ve hikâye gibi çocuğun doğal ortamında yer alan bir iletişim yolu değildir. Kendi kendine başlar ama ilerleyebilmesi için bir öğretmen rehberliğine ihtiyaç duyar. Burada felsefe çocukları yeni bir iletişim yolu ile tanıştırır. Felsefenin içerisinde yer alan sorular çocukların günlük hayatta kullandıkları sorularla eş değerdir. Çocuk nasıl yaşadığı dünyayla ilgili sorular soruyorsa felsefe de varoluşla ilgili soruları sorar. Sorular insanları; bilim adamı, araştırmacı, kamu görevlisi ve ruhani arayış içinde olmaya motive eder. Bunların farkında olan çocuk ise, okula hazırdır (Kennedy, 2020).

Lipman'a göre, dili anlaşılır bir şekilde kullanabilen her çocuk eğitim alır ve gelişim gösterir. Bu nedenle felsefenin içerdiği konuşma yeteneğine sahiptir (Naji, 2005).

Lipman'ın felsefi diyalogu okullara dahil etmeye yönelik ilk girişimleri ilkökul çocuklarıyla gerçekleştirilmiştir. Uygulama kısa süre içerisinde anaokulu çocuklarını da kapsamış ve müfredat genişletilmiştir. Lipman'ın metodu iki orijinal kitabı olan “*Philosophy in the Classroom* (1980)” ve “*Philosophy Goes to School* (1988)” da yayımlanmıştır. Kitaplar içerisinde amaç, yöntem ve teknikler yer almaktadır (Gasparatou & Kampeza, 2012; Turgeon, 2015).

Gareth B. Matthews, felsefe ve çocukluk arasında dört yaşındaki kızı Sarah sayesinde bağ kurmuştur ve artan ilgisi doğrultusunda araştırmalar yapmıştır. Bir gün oğlu John'a uyuması için hikâye okurken okuduğu hikâyenin üniversitede ders verdiği öğrencileriyle tartıştıkları konu ile aynı olduğu fark edip ertesi gün öğrencilerine de okumuştur. Öğrencilerinin ilgisini çekmiş hatta “*Aydede*” isimli hikâyeyi de çok beğenmişlerdir. Matthews buradan hareketle felsefe ve çocuk edebiyatı üzerine yazılar yazmıştır. Çocukluk Felsefesi kitabında, müzik yapmak ya da kâğıt oynamak gibi felsefe yapmanın da doğal bir etkinlik olduğundan bahsetmiştir (Matthews, 2000; s. 10).

Küçük çocuklar anaokulundan ilkökula geçerken enerjik, hayalperest ve meraklıdırlar. Kısa bir süre boyunca bu özellikleri devam eder. Fakat ilerleyen zamanlarda bu özelliklerini kaybetmeye başlarlar. Ev çocuklara doğal öğrenme ortamları sunarken okul yapılandırılmış bir öğrenme ortamı sunar (Lipman, 2003). Okula uyum göstermeye başlayan çocuklar sadece yarar sağlayan sorgulamalar ile baş başa kalır. Bu durum felsefenin ikinci plana atılmasına, durmasına, kişisel ve fikir alışverişinden yoksun duruma düşmesine neden olur (Matthews, 2000; s. 12). Okul çocukların enerjileri kullanır ve karşısında çok azını verir. Çok geçmeden çocuklar eğitimin düzenli, kurallı, eğlenceden uzak yüzüyle karşılaştıklarında okula olan ilgilerinde düşüş yaşanır (Lipman, 2003). Matthews, üç ve yedi yaş arası çocukların felsefi sorular sorması ile karşılaşmış ve bu durumun sekiz-dokuz yaşlarına gelindiğinde azaldığını gözlemlemiştir (Matthews, 2000; s. 12).

Çocuklara, ilkökula veya üniversiteye gitmeden önce felsefe öğretmek önem teşkil etmektedir. Okul öncesi çocuklarına felsefeyi tanıtmının değerli hatta önemli olmasının nedenleri:

1. Çocukların felsefi sorulara gerçekten ilgi duymaları ve bunları sınıf ortamında tartışma fırsatını yakalamalarıdır. Küçük çocuklarla vakit geçiren herkes,

sürekli olarak “neden” sorularıyla karşı karşıya kalırlar. Sorgulamalarının sebebi dünyayı tanımaya çalışmalarıdır. Filozoflar gibi olayların neden böyle olduklarına şaşırırlar.

2. Çocukların akademik başarısı için gerekli olan çok çeşitli bilimsel becerileri öğretmesidir. Felsefi bir tartışmaya katılabilmek için, bir çocuğun dikkatli dinlemesi, duyduklarının doğruluğunu değerlendirmesi, sahip olduğu konumu desteklemek için argüman geliştirmesi gerekir. Bu beceriler sadece akademik başarısını değil, aynı zamanda düşünceli bir yaşam sürmenin de kalbinde yatmaktadır.
3. Felsefeyi çocuklara öğretmenin nihai amacı, demokratik bir toplumun, demokratik sürece anlamlı bir şekilde katılabilecek vatandaşlara ihtiyaç duymasıdır. Bu siyasi alanda öne sürülen argümanları eleştirel bir şekilde değerlendirmelerini, siyasi hedefler ve politikalar hakkında gerçekçi tartışmalarda yer alabilmelerini ve görüşlerini dikkatli ve tutarlı bir şekilde iletebilmelerini gerektirir. Çocuklar felsefi bir tartışmaya katıldıklarında, akranlarını dikkatli ve saygılı bir şekilde dinlemeyi, kibarca aynı fikirde olmamayı ve iyi nedenler karşısında görüşlerini gözden geçirmeye açık olmayı öğrenirler. Bu nedenle, demokratik bir toplumda etkili vatandaşlar olmak için ihtiyaç duyacakları becerileri kazanırlar (Goering, Shudak & Wartenberg, 2013, s. 3).

Çocuklarla felsefe eğitimi yapılırken dikkat edilecek hususlardan biri yapılan eğitimin konularıdır. Konular çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamayan hayattan kopuk, sosyal ve ekonomik gerçekliğine aykırı ve uygulamadan uzak olarak belirlenirse çocuklara yeni bir bakış açısı kazandırmak yerine travma yaratabilecek olaylara neden olabilir. Bu yüzden yapılan eğitimlerin eğlenceli ve çocukların ilgi alanlarına uygun olarak tercih edilmesi önemlidir (Önal, 2011).

Okul öncesi eğitimde felsefe programları genellikle dört amaç içerir: çocukların bilişsel beceri ve eğilim kazanmalarına yardımcı olmak, mantıklı inanç ve değerler için disiplinli, açık uçlu, kendini düzeltici felsefi sorgulama kavramını öğrenmesine yardımcı olmak, bilişsel ve sosyal yeterlilikle diyalog kurmayı öğrenmelerine yardımcı olmak ve felsefi içeriğe aşinalığın geliştirilmesi yani “felsefi bir kulağın” gelişimine yardımcı olmak (Gregory, 2013).

Hızla büyüyen dünya, çocuğun sadece çevresini değil iletişim kurduğu sosyal medyayı, dinlediği müziği, oynadığı oyunları, izlediği videoları da değiştirmektedir. Çocukların oynadığı oyuncaqlarda bile son elli yıl içerisindeki değişimleri izlemek olayın boyutu hakkında fikir sahibi olmamızı sağlayabilir. Değişimin odak noktasını oluşturan internet, hayatımızda su gibi temel bir ihtiyaç haline gelmiştir. Bu ihtiyacın bilinçsiz kullanımı hayatımızda bir problem meydana getirmiştir. Video paylaşım sitelerinden, müzik dünyasından, sosyal medyadan, oyunlardan eğitim almadan ve üzerine düşünmeden para kazanabilmek mümkün hale gelmiştir. Kolay yoldan para kazanmak çocuk için eğitime duyulan ihtiyacı azaltmıştır (Dombaycı, Ülger, Gürbüz ve Arıboyun, 2011, s.4; Kızıltan ve Dombaycı, 2020).

Bronfenbrenner' in ekolojik sistemler kuramı, çocuğun içerisinde bulunduğu sosyal ve kültürel bir çevreden bahseder. Kurama göre çocuk, ekolojik sistemlerden hem etkilenir hem de etkiler. Sistemin dördüncü katmanı olan makrosistem, çocuğun sosyal ve kültürel yapılarını içeren en geniş sistemdir (Bronfenbrenner, 1976). Makrosistem; belirli bir kültür, alt kültür ve diğer sosyal sistemler olan mikrosistem, mezosistem ve ekzosistemi de içermektedir (Härkönen, 2007).

2.1.8. Çocuklar için Felsefe eğitiminin Dünya'daki ve Türkiye'deki uygulamaları. 20. yüzyılın başlarında reform hareketleriyle birlikte çocuk felsefesi ortaya çıkmaya başlamıştır (Karakaya, 2006). 1970 yıllarına gelindiğinde ise ABD New Jersey' deki Montclair Üniversitesi'nde Profesör Matthew Lipman tarafından eğitim programı olarak ortaya çıkmış ve Çocuklar için Felsefeyi Geliştirme Enstitüsü'nün (IAPC) kurulmasıyla geliştirilmiştir (Vansielegheem & Kennedy, 2011; Gorard, Siddiqui & See, 2017). Çocuklarla felsefe yapma çalışmalarında ilk kurumsal uygulama, 1982 yılında Avusturya'da Dr. Daniela Camhy tarafından yapılmıştır. Çocuklara Almanca dil bilgisi dersleri yerine günlük hayatta daha çok kullanacakları mantıklı düşünme, sorun çözme ve düşünmeyi öğrenme becerilerini geliştirmeleri tercih edilmiştir (Karakaya, 2006). Dünya'nın birçok ülkesinde çocuklarla felsefe çalışmaları yapılmaktadır. Türkiye' de ise 1974 yılında Türkiye Felsefe Kurumu (TFK) kurulmuştur. Kurulduğu yıldan günümüze kadar felsefe alanında ulusal ve uluslararası seminerler düzenlenmekte, toplantılar gerçekleştirilmekte ve yayınlar çıkarılmaktadır. TFK 1979 yılından bu zamana kadar UNESCO'ya bağlı Felsefe ve İnsan Bilimleri Konseyi'ne üye 13 Federasyondan biri olan Uluslararası Felsefe Kuruluşları Federasyonunun (FISP) üyesidir ve önemli çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. TFK' nin Çocuklar için Felsefe birimine kurulduğu 1992 yılından beri Nuran Direk başkanlık etmektedir. Nuran Direk, gönüllü olarak İstanbul Çocuk Esirgeme Kurumu'nda çocuklarla felsefe çalışmaları yapmış, ücretsiz olarak da Kozyatağı 19 Mayıs Çocuk ve Gençlik Etüt Merkezi'nde Çocuklar için Felsefe seminerleri vermiştir.

Türkiye'de "düşünme eğitimi" olarak yer alan Çocuklar için Felsefenin temelleri 2004 yılında Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı ve Türkiye Felsefe Kurumunun iş birliği ile düzenlenen "Türkiye'de Felsefe Öğretimi Sempozyumu" nda atılmıştır. İlköğretimde Felsefe Öğretimi başlıklı oturumun ardından 6, 7 ve 8. sınıf çocuklarına felsefi sorgulamayı mümkün kılacak bir ders konulması kararlaştırılmıştır (Ülger, 2012). "Düşünme Eğitimi Dersi" 2006-2007 öğretim yılında MEB tarafından pilot bölgelerde seçmeli ders olarak konulmuştur. 2007-2008 öğretim yılında ise tüm Türkiye'de seçmeli ders olarak okutulması kararına varılmıştır (Kefeli ve Kara, 2008).

Türkiye'de Çocuklar için Felsefe çalışmalarına yönelik adımlardan biri UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Felsefi İhtisas Komitesi, Millî Eğitim Bakanlığı ve Türkiye

Felsefe Kurumu'nun iş birliği ile 2011 yılında Ankara'da "Türkiye'de İlk ve Ortaöğretimde Felsefe Çalıştayı" düzenlenmiştir (Oğuz, 2015; s. 29).

Çocuklar için Felsefe eğitiminde uygulamalar, uygun bir metinden, bir öyküden, bir gazete haberinden ya da günlük yaşam deneyimlerinden seçilir. Seçilen materyallerle çocukların diyalog kurması, tartışma yoluyla kavramları inşa etmesi, okuduklarıyla yaşadıkları dünya ve kendi deneyimlerini birleştirerek değerlendirmeler yapması sağlanır (Direk, 2018, s. 11).

Çocuklarla felsefe eğitiminde yapılan oturumları kolaylaştırmak için üç öneri sunulmuştur:

- Belirsizlik ve çelişki içeren bir kitabı okumak
- Çocukların ilgilerini çeken ve akranları ile tartışmak istedikleri belirsiz ve çelişki içeren durumlarla ilgili soruları toplamak
- Topladıkları sorulara cevap bulabilmek için grup olarak araştırma topluluğu halinde diyalog kurmak (Daniel & Auriac, 2011).

Çocuklar için Felsefeyi Geliştirme Enstitüsü (Institute for the Advancement of Philosophy for Children-IAPC) P4C oturumunun aşamalarını şu şekilde sıralamıştır:

1. Çocuklar, felsefi bir hikâyeyi yüksek sesle okuyarak veya canlandırarak felsefe oturumlarına başlarlar.
2. Daha sonra hikâyedeki gündem veya ders planının oluşturulmasında iş birliği yaparlar ve tartışmak istedikleri konuları belirlerler.
3. Oturumun geri kalanında felsefi araştırma topluluğu olarak konular üzerinde tartışırlar.
4. Bu tartışmalar eylem projeleri veya sanat eserleriyle sonuçlanabilir. Fakat her durumda, çocukların önceki inançlarını, duygularını veya değerlerini kendi kendilerine düzeltmeleriyle sonuçlanmalıdır.
5. Bir araştırma topluluğuna katılmak, çocuklara hipotezler oluşturmak, terimlerini açıklığa kavuşturmak, iyi gerekçeler istemek ve vermek, örnekler ve karşı örnekler sunmak, birbirlerinin varsayımlarını sorgulamak, çıkarımlar yapmak ve bunun nereye götürdüğünü konusunda araştırmayı takip etmek gibi önemli bilişsel hareketlere dahil eder. Sorgulama aynı zamanda çocukların

kendi bakış açılarını paylaşmalarını, birbirlerini dinlemelerini, yüzleri okumalarını, birbirlerinin düşüncelerine meydan okumalarını ve birbirlerinin düşüncelerini inşa etmelerini, eksik bakış açılarını aramalarını ve kendi fikirlerini yeniden inşa etmelerini gerektiren sosyal bir girişimdir.

Çocuklara felsefe eğitimi, çocuklara ilk kez tanıtırken, felsefe araştırması sırasında ne yapacaklarını açıklamak için biraz zaman ayırmak gerekir. Hatta ilk olarak “felsefe” kelimesini söylemek ve hatırlamak bazı çocuklar için zordur. Bu nedenle öncelikle “felsefe” kelimesini tartışmak gerekecektir. Daha sonra aşamalarını açıklamak adına, bir hikâyenin anlatılacağı ve sonra ardından üzerine konuşulacak bir soru sorulacağından bahsedilir. Hikâye ve sorular hakkında düşünülmesi, grupta bulunan diğer çocukların dinlenilmesi ve bir seferde yalnızca bir kişinin konuşması gerektiği anlatılır. Felsefe araştırmasının kuralları açıklanır.

- Konuşmadan önce düşünün.
- Diğer çocukları dinleyin.
- Bir seferde sadece bir kişi konuşabilir.
- Diğer çocukların fikirlerine saygı gösterin.
- Söylenenlere katılıp katılmayacağınıza karar verin.
- Cevaplarınız için nedenleri açıklayın (B. Gaut & Gaut, 2011).

Bebekler konuşmaya başladıklarında önce harfleri ardından kelimeleri keşfederler. Bu keşif onları iletişimin başka bir boyutu ile tanıştırır. Zaman içerisinde oynadıkları araba ve bebeğin yanına dil eklenir. Oyunlarında dili kullanarak söz ustası olmaya başlarlar. İlkokul yıllarına geldiklerinde, soru sanatında ustalaşır dinleme becerileri üzerinde çalışmaya başlarlar. Dil çevrelerindeki dünyayı anlamlandırmalarında onlara rehberlik eder. “Dünya nedir?, Onlar kim?, Bu ne anlama geliyor?, Bir şeyin anlamını üretmek için düşünceler nasıl bir araya geliyor?” gibi sorular çocukların zihninde dolaşmaya başlar. Bu süreçte çocuklar sorgulama, dinleme, cevap verme ve topluluk önünde kendini ifade etme becerilerini geliştirmeye devam eder. Bu gelişim ilkökul ve sonraki yıllarında devam eder. Çocuklar ortaokul yıllarına geldiklerinde akranları ve yetişkinler arasında öz farkındalıklarını keşfederler. Kişisel sohbet konuları, bakış açılarındaki benzerlik ve farklılıklar çocuklara farklı sorgulama kapıları açar. Felsefe eğitimi, lise öğrencilerinin eğitim hayatında seçmeli ders olarak yer alırken küçük

çocukların eğitim hayatında yer almaz. Bu durum küçük çocukların eleştirel becerileri geliştirmelerini engeller (Turgeon, 2013, s. 10-12).

Küçük çocuklar felsefi tartışmayı spesifik bir isim yerine “felsefe” olarak isimlendirirler. Fakat öğretmen derse “düşünme hikâyeleri”, “düşünme çemberi” ve “okuma-yazma saati” gibi farklı isimler verebilir. İsmi ne olursa olsun hikâyeler üzerine düşünmek için vakit ayırmanın değerini çocuklar hemen fark edeceklerdir (Fisher, 2001).

Çocuklarla felsefe eğitimi, bir sınıf ortamında yapılabileceği gibi okul sonrasında bir kulüpte, özel bir felsefe sınıfında, bir kütüphanede, arkadaşlarla veya ebeveynlerle rahat bir ortamda da yapılabilir. Çocuklarla yapılan felsefenin yapılacağı ortam kadar nasıl yapıldığı da önemlidir. Katılımcılarla konuşma, diyalog yazma, münazara, iş birliğine dayalı öğrenme, oyunlar, sanatsal yaratıcılık, bireysel ve ortak projeler yoluyla felsefeye başlanabilir (Turgeon, 2013, s. 12).

Küçük çocukları felsefi tartışmalara dahil etmenin en iyi yolu resimli çocuk kitaplarıdır. Resimli çocuk kitaplarında bulunan hikâyeler yüksek sesle okunduktan sonra konuyla bağlantılı felsefi bir soru çocukla tartışılabilir. Bu durum çocuğun ilgisini çekecek kolay bir yöntemdir. Her resimli kitap felsefe tartışmaları yapılabilecek düzeyde değildir. Bazen kitap rahatsız edici bir mesaj iletiyor olabilir. Böyle durumlarda mesajı analiz etmek için felsefeye ihtiyaç duyulur. Felsefi konuları kendilerine özgü ve genellikle ilginç bir şekilde sunan birçok resimli kitap vardır (Wartenberg, 2013).

2.1.9. Çocuklar için Felsefe eğitiminin uygulanan eğitim metotları.

Çocuklar için Felsefe ile ilişkilendirilen yöntemler ve uygulamalar 1970’lerde Amerika Birleşik Devletleri’nde Matthew Lipman’ın öncülük etmesi sonucu olarak ortaya çıkmıştır (UNESCO, 2007, s. 16).

Avrupa’da çocuklarla ve yetişkinlerle yapılan çalışmalarda kullanılan metotlar; Matthew Lipman’ın Çocuklar için Felsefe (P4C) programı, Mc Call’un FST Metodu ve Leonard Nelson’ın Sokratik metodudur. Her metodun birbirinden birer parçası olduğu gibi farklılaştığı önemli noktalar da vardır. Sokratik metot genellikle yetişkinlere uygulanırken, Lipman’ın P4C programı çocuklar ve gençlere

uygulanmaktadır. FST ise hem yetişkinlere hem de çocuklar için kullanılabilir bir metottur (Boyacı, Karadağ ve Gülenç, 2018).

Çocuklara yönelik felsefe eğitiminde ikinci nesil “P4C temsilcileri” ortaya çıkmıştır. Bunlar: Ann Margaret Sharp, David Kennedy, Karin Murriss, Walter Kohan, Michel Sasseville, Joanna Haynes, Jen Glaser, Oscar Brenifier, Michel Tozzi, Marina Santi, Barbara Weber ve Philip Cam (Vansielegem & Kennedy, 2011).

Matthew Lipman Metodu

Çocuklar için Felsefe (P4C) yaklaşımı, Amerikalı filozof Matthew Lipman tarafından 1970’lerin başında geliştirilmiştir. 1970’ deki başlangıcından bu yana, kökleri Sokrates’e dayanan ve başlığı Charles Pierce’den ödünç alınan “Sorgulama Topluluğu” adlı bir pedagoji kullanılmıştır. Lipman, Montclair Üniversitesindeki meslektaşları ile uygulanabilir bir K-12 müfredatı geliştirmiştir. P4C şu anda 50 ülkede uygulanmaktadır ve materyalleri 20 dile çevrilmiştir. Geliştirilen programdaki materyaller, 6-15 yaş arasındaki çocuklara yönelik 7 adet romandan oluşmaktadır. Her roman, çocukları keşfetmeye yardımcı olacak tartışma planları ve etkinliklerle dolu bir öğretmen kılavuzuyla birlikte bulunmaktadır. P4C’nin amacı, grubun bakış açısını zenginleştirmek için iş birliği perspektifinde gelişen felsefi diyalog yoluyla çocuklarda eleştirel düşüncenin geliştirilmesidir. Çocuklarla felsefi oturumları kolaylaştırmak için 3 adım önerilmektedir:

1. Belirsizlikleri ve çelişkileri içeren bir romanın okunması;
2. Çocukların ilgilerini çeken ve akranları arasında tartışmak istedikleri belirsiz veya çelişkili durumlarla ilgili soruların toplanması;
3. Sorularına yanıt unsurları oluşturmak için grup olarak araştırma topluluğunda diyalog kurlmaları (Lipman, 1998; Daniel & Auriac, 2011; Gazzard, 2012).

Lipman’ın P4C oturumlarında:

1. Çocuklar anlam dünyasının ortak yaratıcıları oldukları için demokratik uygulama üzerine vurgu vardır.
2. Anlam dünyasının yapılandırılması öncelikli amaçtır.
3. Çocuklar kendi düşünceleri ile kendi deneyimleri arasındaki ilişkiyi tartışır.
4. Her çocuğun deneyimi ile düşüncesi arasında üstünlük yoktur her ikisi de eşit değerlere sahiptir (McCall, 2017; s. 104).

Felsefi Sorgulama Topluluğu (FST) Metodu

Catherine C. McCall SOPHIA (The European Foundation for the Advancement of Doing Philosophy with Children / Çocuklarla Felsefe Yapmayı Geliştirmek İçin Avrupa Vakfı) başkanıdır. Altı yaş çocukları ile yaptığı “Felsefi Sorgulama Topluluğu (FST)” olarak adlandırdığı bu yöntem çocuklarla felsefe eğitimi alanına önemli bir katkı niteliğindedir.

Felsefi Sorgulama Topluluğu yöntemine göre insan; akıl yürütme becerisine sahiptir, yanılabilir, iletişim kurabilmekte ve kurduğu iletişimden anlam çıkarabilmektedir, iletişim kurduğu anda anlam türetmesi gerektiği için yaratıcıdır ve içinde bulunduğu dış gerçekliği sorgulayabilmektedir. Bu varsayımların her ne kadar yetişkinleri kapsadığı düşünülse de çocukları da kapsamaktadır (Cassidy & Christie, 2013).

Felsefi Sorgulama Topluluğu yöntemi, 5 yaşındaki çocuklarla felsefe yapmanın hem kuramsal hem de uygulamalı olarak mümkün olduğunu gösterdiği için diğer yöntemlerden farklıdır. FST’ye göre çocuklar küçük yaşlardan itibaren felsefi sorgulamalar yapabilmekte, felsefi bulmacalarla ilgili görüşlerini dile getirebilmekte ve akranları ile felsefi konuşmalar esnasında farklı görüşleri tartışabilmektedirler (McCall, 2017).

FST yönteminde kitap okuma ile başlangıç yapmak zorunlu değildir. İçerisinde felsefi düşündürmeyi barındıran; sembolik bir şey gösterilerek, video izletilerek, bir şiir dinletilerek, bir konu ya da bir soru ile başlangıç yapılabilir. Her ne kadar kitap ile başlangıç yapmak zorunluluğu olmasa da felsefi düşünmeyi geliştirebilecek bir metin çalışma esnasında destekleyici nitelikte kullanılmalıdır. Bu destekleyici nitelikteki metinlere, Matthew Lipman’ın yazmış olduğu P4C (Philosophy for Children /Çocuklar için Felsefe) romanları olan “*Elfie, Kio ve Gus, Pixie, Nous, Harry Stottlemierer’s Discovery, Lisa, Suki ve Mark*” örnek olarak verilebilir (McCall, 2017; s. 33).

FST çalışmaları 1984 yılından bu yana deneysel çalışmalar yoluyla 5 yaşındaki çocuklara uygulanmıştır. Çalışma sonuçları doğrultusunda çocuklar;

- Soyut işlemler yapabilmektedir.
- Soyut ve felsefi kavramlarla ilgili akıl yürütebilmektedir.

- Faydacı, erdem ve ödev etiğini dönüşümlü olarak kullanılabilir.
- Kızlar ve erkekler ahlaki akıl yürütmede kuralla dayalı etik teorisini tercih etmektedir.
- Hem kendilerini başkalarının yerine koyabilmekte hem de diğer çocukların nasıl düşündüğünü yeniden düşünme yeteneği gösterebilmektedir.
- Kendi düşüncelerine uymayan görüşleri anlayabilmekte ve yeniden kurabilmektedir.
- Karmaşık akıl yürütme yetenekleri ve ayrıntılı düşünceleri sayesinde daha önceden söylenenleri anımsamakta yetişkinlere nazaran daha iyi olabilmektedir (McCall, 2017, s. 23).

Nelson'un Sokratik Metodu

Alman filozof Leonard Nelson, Çocuklar için Felsefe çalışmalarına Nelson felsefesinden hareketle bir metot oluşturarak katkı sağlamıştır. Metot felsefeyi öğretmeyi amaçlamaz, felsefenin nasıl yapılacağını öğretmeyi amaçlar. Nelson metodunda Sokrates ve Kant'ın felsefi metotlarından etkilenmiştir ve "geriye giden soyutlanma" ismini vermiştir. (Boyacı, Karadağ ve Gülenç, 2018, s. 158).

Nelson Sokratik Metodu, Nelson'un felsefesinden hareketle türetilmiştir. Metot belirli aşamaları içermektedir. Bu aşamalar:

1. Çalışmanın yapılacağı grupta konu belirlenir. Konu, grupta bulunan herkesin ilgi alanı olan bir konu olmalıdır. Çünkü, gruptaki herkes saatlerce aynı konu üzerinden çalışma yürütecektir.
2. Konu ile ilgili "en kapsayıcı" soru bulunur. En kapsayıcı soru "Takım Lideri" rehberliğinde seçilir. Vaktin olmadığı durumlarda tartışma öncesinde gruba soruların bulunduğu bir liste verilerek seçilebilir.
3. Grup Tartışma Lideri rehberliğinde, grubun kendi deneyimlerinden de yola çıkılarak sorunun cevabını oluşturacak örnekler listelenir. Bu aşama çok önemlidir ve uzun vakitler alabilir. Tartışma Lideri, örneklerden birisini seçer. Örneği seçerken; örnek ile sorunun ilgili olmasına, herkese hitap edebilmesine, soruya "evet" veya "hayır" cevaplarının verilebilmesine ve örneği veren kişinin kendi deneyimi hakkında sorgulanmaya dayanabilecek biri olmasına dikkat eder. Tartışma Lideri, örneklemeden birini seçer. Nelson Sokratik

Metodun diyaloğu soruyu doğrudan incelemek yerine, örneği inceleyerek ilerler (McCall, 2017, s. 96).

Nelson metodunda çalışmaya katılım gösteren kişinin yaşamış olduğu deneyimler büyük önem taşır. Kişi bu deneyimleri sayesinde tartışmalara katkı sağlar ve düşüncelerinin sınırlarını zorlar. Sonuç olarak, grup tartışmalarına katılım gösteren kişiler tartışma konusu hakkında ortak bir karara varmayı amaçlar (Boyacı, Karadağ ve Gülenç, 2018, s. 159).

Gareth B. Matthews Metodu

Gareth B. Matthews, Massachusetts Üniversitesinde felsefe profesörüdür (McCall, 2017, s. 21). Matthews, felsefenin çocuklara öğretilip öğretilmeyeceği ve nasıl öğretilmesi gerektiği ile ilgili iki kitap yazmıştır. Bunlar: *Philosophy and the Young Child* (1980) ve *Dialogues with Children* (1984) (Rapaport, 2006). Kendi çocukları küçük yaşlardayken onlarla felsefi tartışmalar yapmış ve çocukların yaşları büyüdükçe felsefi bulmacalara olan ilgilerinin azaldığını fark etmiştir. Bu durumu çocukların küçükken sanata olan ilgilerine benzetmiştir. Çocuklar küçükken sanata ilgi duyarlar fakat çok azı bu ilgilerini ergenlik ve yetişkinliklerine kadar devam ettirebilmektedir (McCall, 2007).

Matthews, felsefi sürecin; tanımlanmasının zor olduğunu, yaş ile ilgisinin olmadığını, Piaget'nin bilişsel gelişim aşamaları ile felsefi tarihindeki aşamalarının bir olmadığını düşünmüştür (Rapaport, 1982; 2006). Buradan hareketle Piaget'nin teorisi ile kendi teorisinin ters olduğunu düşünmüştür. Bu düşüncesini 1982 yılındaki Edinburgh Azize Mary Müzik Okulu'nda yaptığı araştırma projesiyle doğrulamıştır. Yaptığı araştırma, ilk elden deneyim yoluyla küçük çocuklarla felsefe yapılabileceğini ve Piaget'nin teorisinin doğru olmadığını göstermiştir (McCall, 2017, s. 21).

Matthews, öğrencilerine sorunlar karşısında çözüme ulaşabilmek için kendi çocukluklarına gitmelerini önermiştir. Bu sayede öğrencilerinden elde ettiği çocukluklarına dair düşünceleri tartışmaya açarak onları felsefeye dahil etmeye çalışmıştır (Karakaya, 2006).

Thomas E. Jackson Metodu

İsmi kurucusu olan Dr. Thomas E. Jackson yani "Dr.J" olarak bilinen felsefeci, yöntemini temel noktalarda Lipman'ın felsefesinden ayırt edilen bir yöntem olarak

geliştirmiştir. Lipman'ın felsefe yöntemi, birçok felsefeci tarafından savunulmaya başlamıştır. Jackson'ın yöntemi, çocuklar ile felsefenin anaokulundan başlayıp devam etmesini ve okulda düzenli bir konu olarak işlenmesi gerektiğini savunmuş ve bu düşüncesini Hawaii'de uygulanmıştır. Dr. Jackson'un yöntemi hakkında literatürde ayrıntılı bir bilgi yer almamaktadır. Fakat bazı eğitimciler ve felsefeciler bu yöntem hakkında bilgi vermişlerdir. Bu kişilerden biri, Doris Daurer'dir. Doris Daurer, "*Staunen, Zweifeln, Betroffensein: Mit Kindern Philosophieren*" kitabında Jackson yöntemi hakkında becerilerin geliştirilmesi ile ilgili bilgilere yer vermiştir (Daurer, 1999, s. 31; Çıldır, 2003, s. 11; Karakaya, 2006, s. 28).

Kişilik geliştiren beceriler

- Çocukların ve gençlerin özgüvenleri
- Hak ve fikirlerinin oluşması
- Öz-eleştiriye sahip olabilme
- Kendi fikirlerini bir başkasına ifade etme ve gerektiğinde "hayır" diyebilme

Sosyal beceriler

- Tartışmaya istekli olma
- Diğer insanlara karşı hoşgörülü ve saygılı olma
- Karşıt görüşleri kabul etme
- Dil ve iletişim becerileri
- Çatışmaları ve eleştirileri olası zenginleştirme olarak kabul etme
- Demokratik anlayış
- Olağandışı fikirlere karşı açık görüşlü olma ve çözüm üretebilme
- "Biz" duygu deneyimi

Mantıksal beceriler

- Tartışmacı beceriler
- Eleştirel ve mantıksal düşünme
- Yargılama becerisinin geliştirilmesi

Felsefi düşünme becerileri

Çocukların felsefi tartışmalarında, felsefenin temel alanları olan; ahlak, varoluş, metafizik, din, estetik, dil, bilgi felsefesi ile ilgili çok çeşitli görüşlere sahip tanınmış

filozofların düşüncelerinin ifade edilmesi ve daha da geliştirilmesidir (Daurer, 1999). Çocuklar için Felsefe eğitimi, felsefi tartışmalar yoluyla çocuklarda eleştirel düşünme becerisini geliştirmeyi hedeflemektedir. Lipman, Çocuklar için Felsefe eğitiminde kolaylaştırıcı olarak kısa hikâyelerin yer aldığı romanları kullanırken Avrupalı eğitim araştırmacıları hikâyeye paralel olarak resim, şiir, nesne, oyun veya farklı uyarıcılar kullanmışlardır (Mazı, 2018).

2.1.10. Çocuklar için Felsefe eğitiminde kullanılan materyaller. Çocuklar için Felsefe eğitiminde kullanılan materyaller, çocukların felsefi soruları daha iyi anlamlandırabilmesini sağlar. Bunlar; hikâyeler, düşünce deneyleri, şiirler, şarkılar, filmler, çizgi filmler veya doğrudan ilgi çekici bir felsefe sorusudur (Gasparatou, Ergazaki & Kosmopoulou, 2020).

Lipman, Çocuklar için Felsefe eğitiminde kullanılacak yedi çocuk kitabı yayımlamıştır. Bu kitaplar ilkokuldan ortaöğretime (6-16 yaş) kadar öğrenim gören çocukları kapsamaktadır. Her kitapta oturum amaçları, ders planları ve öğrenci alıştırmaları yer almaktadır. Eğitim almamış öğretmenler için de öneriler içeren bir el kitabı yayımlanmıştır. El kitabı öğretmenlere eğitim esnasında kılavuzluk etmiştir. Lipman'ın kitaplarından sonra Çocuklar için Felsefe eğitiminde kullanılacak bir dizi materyal geliştirilmiştir. İngiltere'de Fisher (1996) kitaplar yayımlamış, Fisher'ı takiben İskoçya'da Cleghorn (2002) Clackmannanshire Düşünme Becerilerinde girişiminde kullanılan bir dizi materyal üretmiştir (Trickey & Topping, 2004).

Uçar (2021) Çocuklar için Felsefe yaklaşımında Cartoon Network Türkiye kanalında yayınlanan çizgi film içeriklerinin çocuk eğitimine katkılarını incelemeyi amaçlamış ve çalışma da Cartoon Network Türkiye resmi Youtube kanalında tam bölüm olarak yayınlanmış olan Gumball, Ben 10 ve Kral Şakir çizgi filmlerinden en çok izlenen 5 bölümünü incelemiştir.

Gasparatou, Ergazaki ve Kosmopoulou (2020) P4C kullanılarak küçük çocukların canlı/cansız arasındaki biyolojik ayrımı hakkındaki düşüncelerini öğrenmek istemişler ve çalışmada; kitap, çocuk ve oyuncak bebeğin resmi, oyuncak hayvanlar (uğur böceği, kelebek, flamingo, serçe benzeri kuş, köpek yavrusu, köpek, kedi, tilki, keçi, kaplumbağa, eşek), oyuncak bitkiler (ayçiçeği, ağaçlar, çiçekler, çalılar, çimen), hasta bitki fotoğrafları, elma ağacının yaşam döngüsü kartları, mercimek tohumu, iki saksı

toprak, oyuncak nesnelere (kitap, mobil yangın söndürücü, sandalye), akvaryum balığı (nemo, memo), iki saksı mercimek bitkisi ve canlı/cansız varlıkların kartları gibi materyalleri kullanmışlardır.

McLeod, Stockell, Astbury ve McCann (2020) küçük çocukların öz kimliğini ve farklılığa saygısını, felsefi sorgulamalarını bir galeri mekânında sanat eserlerini kullanarak Çocuklar için Felsefe eğitiminin nasıl beslendiğini araştırmışlar ve Tate Liverpool'daki bir sergide bulunan sanat eserlerini çalışmaya dâhil etmişlerdir. Sanat eserlerinden birkaçı; "Quint Tandem" (Five-Man Pedersen), Pierre Huyghe Annlee, Space Displace Koan, The Little Peasant.

Tozduman Yaralı (2020) felsefe eğitimi yapılırken eğitimcilere yol göstermek amacıyla Leo Lionni'ye ait Frederick, Pezzettino, Alexander ve Oyuncak Fare, Yeşil Kuyruklu Fare isimli dört resimli kitabı incelemiş ve uygulamaya yönelik öneriler sunmuştur.

Güven (2019) çocuklarla yaratıcı drama yönteminin Çocuklar için Felsefe eğitiminde felsefi düşünme sürecine etkisini ve iş birliği içinde çalışma sürecine etkisini araştırmıştır. Çalışmada kullanılan yaratıcı drama etkinlikleri; rol oynama, doğaçlama ve masa tiyatrosudur.

Akkocaoğlu Çayır (2015) Çocuklar için Felsefe eğitiminin ilkökul 3. sınıf çocuklarını bilişsel, duyuşsal ve sosyal alanlarda nasıl etkilediğini belirlemeyi amaçlamıştır. Öncelikle çocuklarla felsefe eğitiminde kullanılacak kitap kriterleri için alanyazını incelemiş ve 3 kitap belirlemiştir. Bu kitaplardan ilki Åsa Lind'in *Kumkurdu* kitabı ikincisi, E. B. White'ın "*Örümcek Ağı*" kitabı ve üçüncüsü Maurice Druon'un *Yeşil Parmaklı Titsu* adlı kitabıdır. Kitaplardan seçim yapmak adına uzman görüşüne başvurmuştur. Çalışmada kullanılan materyal kitap, Åsa Lind'e ait *Kumkurdu* isimli çocuk kitabı olarak belirlenmiştir.

Gasparatou ve Kampeza (2012) Yunanistan'da 5-6 yaş okul öncesi çocuklarıyla felsefi tartışmaların yapılıp yapılamayacağını araştırmışlardır. Çalışmada, Yunan kitabevinden kolayca ulaşılabilecekleri 8 resimli hikâye kitabını tercih etmişlerdir. Kitaplar P4C oturumları için yazılmamıştır. Kullanılan bazı hikâyeler; Something Else, Elmer, The Lamb Who Cam for Dinner.

Haynes ve Murriss (2012) küçük çocukların felsefi konuşmaların da resimli kitaplara verdikleri yanıtları ve felsefi okumaları sunmayı amaçlamışlar ve çalışmada David McKee tarafından yazılan ve resmedilen Tusk (1978) kitabı kullanılmıştır.

2.1.11. Çocuklar için Felsefe eğitiminde çocuk edebiyatı. İlk çağ filozoflarından bazıları düşüncelerini şiir ile ifade etmiş ve ozan olmuşlardır. Bu durum geçmişteki bazı insanların hem filozof hem de edebiyatçı kimliklerinin olduğunu göstermektedir. Platon, Augustine, Schopenhauer, Nietzsche filozof olmalarının yanında edebiyatçılardır. Bu durumun en güzel örneği; Russel, Camus, Sartre'ın Nobel Edebiyat Ödülü almış olmalarıdır. Fakat Aristoteles ve Kant iyi filozof olmalarına rağmen edebiyatta iyi bir seviyeye gelememişlerdir (Gündoğan, 1999).

Felsefe, erken çocukluk döneminde başlar ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirir. Çocuk edebiyatı da erken çocukluk döneminde başlar ve çocuğun gelişim alanlarını destekler (Sever, 2003; Tankut, 2015; s. 114). Felsefe; bilimden, edebiyattan, sanattan, dil eğitiminden, anadil eğitiminden beslenen bir derstir (Çotuksöken, 2002, s. 110). Felsefeyi edebiyattan ayrı düşünmek mümkün değildir. Her ikisi de hayatı tümüyle kucaklar (Tankut, 2015; s. 115). Son yıllarda çocuk edebiyatı yayınları içerisinde felsefe kitapları gün geçtikçe artış göstermektedir. Bu kitapların yayımlanması umut verici olsa da bilimsel içerikli çözümlenmeler henüz tam yapılamamıştır. Yayımlanan kitapların büyük bir çoğunluğu çeviri ile çocuk edebiyatına kazandırılmış telif eserlerdir. Ancak alana katkı sağlayabilmek için farklı yayınevleri “Çocuklar için Felsefe” başlığı altında kitaplar yayımlamaktadırlar. Resimlerle zenginleştirilmiş bu kitaplar çocukların değerlerle erken yaşta tanışması ve yaşadığı zaman dilimine uygun sorgulama becerisi kazanabilmesi açısından önemlidir. Kitapların amacı, çocukların düşüncelerini geliştirmek ve düşünme eğitimine katkıda bulunmaktır (Erdem, 2011).

Matthew Lipman, IAPC tarafından yayınlanan “Felsefi Araştırma Topluluğu” tartışmayı teşvik etmek için materyaller geliştirmiştir. Bu materyaller, çocuklara yönelik romanlardır. Roman içerisinde bulunan ana karakter çocukları kendilerini özdeşleştirebileceği şekilde seçilmiştir. Hemen hemen her sayfada çocukların; okul, normlar, özgürlük, adalet, sorumluluk veya bunlarla ilgili diğer konular hakkında ve genellikle kendi günlük deneyimleri bağlamında konuştuğu bir olay örgüsü bulunmaktadır. Her romanın içinde, amacı öğrencilerin bir araştırma topluluğu

çerçevesinde felsefi kavramları ve fikirleri keşfetmelerine yardımcı olacak ve alıştıırma içeren bir öğretmen kılavuzu bulunmaktadır (Hannam & Echeverria, 2009).

Lipman'ın hazırladığı Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk kitapları Tablo 2' de sunulmuştur:

Tablo 2.

Lipman'ın Hazırladığı Çocuklar için Felsefe Eğitiminde Yararlanılabilecek Çocuk Kitapları

Kitabın Adı	Kılavuz Kitap	İçerik	Hedef Sınıflar
Elfie	Düşüncelerimizi Bir Araya Getirmek	Düşünme Hakkında Akıl Yürütme	1.Sınıflar
Pixie	Anlam Aramak	Dil Hakkında Akıl Yürütme	3.-4. Sınıflar
Kio and Gus	Dünyayı Merak Etmek	Doğa Hakkında Akıl Yürütme	2.-3. Sınıflar
Nous	Ne Yapılacağına Karar Verme	Etik Hakkında Akıl Yürütme	4.-6. Sınıflar
Harry Stottlemeirer's Discovery	Felsefi Sorgulama	Akıl Yürütme Hakkında Akıl Yürütme	5.-6. Sınıflar
Lisa	Etik Soruşturma	Etikte Akıl Yürütme	7.-8. Sınıflar
Suki	Yazma: Nasıl ve Neden	Dil Sanatlarında Akıl Yürütme	9.-10. Sınıflar
Mark	Sosyal Sorgulama	Sosyal Bilgilerde Akıl Yürütme	11.-12. Sınıflar

Kaynak: Institute for the Advancement of Philosophy for Children (IAPC) (tarihsiz). *IAPC Catalogue*. <https://www.montclair.edu/iapc/wp-content/uploads/sites/200/2019/03/iapc-catalogue.pdf> sayfasından erişilmiştir.

Tablo 2' de Lipman'ın hazırladığı Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk kitaplarına yer verilmiştir. Tabloda; *Elfie*, *Pixie*, *Kio and Gus*, *Nous*, *Harry Stottlemeirer's Discovery*, *Lisa*, *Suki* ve *Mark* olmak üzere 8 kitabın kılavuz aldığı kitap, içeriği ve hedeflediği sınıf bilgisine yer verilmiştir.

Öğretim programları çocukların mantıksal, etik ve estetik boyutlarına dikkat edilerek felsefi deneyimleri keşfetmeleri için hazırlanmıştır. Kitaplar, ilkokul, ortaokul ve lise düzeyindeki çocuklar için hazırlanmıştır. 80 sayfa uzunluğunda ve çocukların anlayabileceği günlük dilde yazılmıştır. Her kitap için bir kılavuz bulunmaktadır. Kılavuzlar yaklaşık 400 sayfadır ve kavramsal açıklamaları içermektedir. Öğretmenler için çocukların eğitiminde kullanabileceği kavramsal açıklamalar, kolaylaştırıcı tartışma alıştıırmaları ve etkinliklere yer verilmektedir. Tartışma alıştıırmaları çocukların diyaloglarında birbirlerini dinlemeleri ve birbirlerinin fikirlerini geliştirmelerini sağlayarak sosyal yönlerini pekiştirir.

2.1.12. Çocuklar için Felsefe eğitiminde kullanılan sorular. Çocukların soruları genellikle bir filozofun sorduğu sorular kadar büyük ve anlamlı sorulardan oluşur (Wartenberg, 2018). Fakat her sorduğu soru da felsefi soru özelliğini taşımaz. Çocuklar çevrelerindeki işlerin nasıl işlediğini merak ederler ve cevapları bilimsel ve teknik özellikler taşır. Bir çocuğun “Gökyüzü neden mavidir?” sorusuna beklenen yetişkin cevabı kırılma yasalarını anlatması olur. Cevaplar her ne kadar bilimsel bilgi özelliği taşısa da her bilimsel bilgi içerisinde bir felsefi bilgi yatar. Gökyüzü her ne kadar yeryüzünün üzerine mavi bir kubbe gibi serili bir örtü olduğunu düşüsek de gerçekte böyle olmadığını biliyoruz. Buradan hareketle çocuğun sorusu bizi “Gerçekten gökyüzü var mı?” sorusuna yönlendirir. Bu soru yetişkinlerin de merak duygusunu harekete geçirir. Çocukların soruları yaşadıkları dünya ve içinde buldukları çevre ile ilgili sorulardır. Çocuklar bu tip soruları yetişkinlere yönelttiğinde genelde cevap alamazlar (Wartenberg, 2013).

Felsefe genellikle sorgulama sanatı olarak tanımlanmıştır. Tarih boyunca soruların tanımı ve rolü; felsefede, eğitimde ve aslında yaşamda çeşitlilik göstermiştir. Soru günümüz eğitiminde güçlü bir sorgulama biçimidir ve P4C olarak bilinen eğitim hareketinde soruların rolü büyüktür. P4C’ de soru kavramı, Matthew Lipman (1980, 1988), Catherine McCall (2009), Laurance Splitter ve Ann Margaret Sharp (1995) ve Peter Worley’in son çalışması (2013) gibi teorisyenlerden çoğul anlamlar ve işlevler almıştır (Turgeon, 2015).

Felsefe, nasıl davranmamız gerektiği ile ilgili etik sorular, iyi topluluk ile ilgili sosyal sorular, insanların fikirlerini amaçlandırabilmesi için epistemolojik sorular, manevi hayatımız ile ilgili metafizik sorular veya mantıksal sorular ile ilgilendir. Bu nedenle zengin bir kaynaktır (Cam, 2014).

“Lipman modeli” nde ana fikir, çocukların kendilerine önemli olan soruları sormaları için izin vermek ve teşvik etmektir. Eğitimci Paulo Freire (2000) soruların çocuklardan gelmesi gerektiği konusunda ısrar ederek bu gücü öğretmenden öğrenciye kaydırmıştır. Lipman’a göre, dikkate alınan konuların öğretmen/kolaylaştırıcı değil, çocuklar için gerçek bir ilgi ve şaşkınlık yaratacağı konusunda güvence vermiştir (Turgeon, 2015).

Felsefenin belirleyici özelliklerinden biri sorulardır. Sorular bir düşünceye ya da davranışa olan merakımız sonucunda ortaya çıkar. Her soru felsefi yön içermez.

Felsefi olan soru ile felsefi olmayan sorular karıştırılabilir. Örneğin bir çocuğa “Oyuncakları nasıl paylaştirmek istersin?” diye sorduğumuzda felsefi özelliği olan bir soru sormuş olmayız. Çünkü sadece ne yapmak istediği sorulur. Fakat çocuğa “Oyuncakları nasıl adil olarak paylaşabiliriz?” şeklinde sorulursa hem felsefi bir soru hem de felsefi bir yöntem içerir. Çünkü çocuğa nedenleri sorulur. Felsefi soruların iki yönü vardır. Bunlardan ilki felsefi konuları içermesi, ikincisi ise soruları yanıtlamak için bir yöntem içermesi. Felsefenin birçok alanı ve bu alanlarında birçok soruları vardır. Bunlar:

- Politik felsefe, nesnelere adil bir şekilde paylaşımının nasıl olacağına dair sorular içerir. Örneğin: Nesnelere eşit olarak mı yoksa adil olarak mı paylaşılacak?
- Çevre felsefesi, çevreye olan duyarlılığımıza dair sorular içerir. Örneğin: Yeşil alanlara yapılan inşaatlar ne kadar alan kaplamalıdır?
- Sosyal felsefe, iletişimde olduğumuz arkadaşlarımıza ve topluma dair sorular içerir. Örneğin: İyi bir arkadaşın özellikleri nelerdir?
- Etik felsefesi, erdem, ahlak ve bir durumun doğruluğu ya da yanlışlığına dair sorular içerir. Örneğin: Yalan söylemek her zaman yanlış bir davranış mıdır?
- Estetik felsefesi, güzellik ve sanata dair sorular içerir. Örneğin: Bir şeyi güzel yapan nedir?
- Zihin felsefesi, kişilere ve zihne dair sorular içerir. Örneğin: Bir kişiyi o kişi yapan özellikler nelerdir?
- Epistemoloji felsefesi, bilgiye dair soruları içerir. Örneğin: Rüya görüp görmediğimizi nasıl bilebiliyoruz?
- Metafizik, neyin gerçek olup olmadığı ve ne kadar süre aynı kalıp kalmadığına dair soruları içerir. Örneğin: Bir şeyin tüm parçaları değişse yine de aynı kalır mı? (B. Gaut & Gaut, 2011).

Lipman, “araştırma topluluğunun” doğal akışında felsefi soruşturmalar yaparak gelişmesini isterken öğretmenlerin bu konuda çocuklara kılavuzluk edebilmesi için hazırlıksız olduğunu fark etmiştir. Diyalogları gerçek bir felsefi sorgulamaya dönüştürebilmeleri için desteklenmeleri gerektiğini düşünmüştür. Bu amaçla, meslektaşları olan Ann Margaret Sharp ve Laorance Splitter ile iş birliği yaparak eski metinlerden biri üzerinde çalışma yaparak sınıf içerisinde felsefeyi geliştirmeyi

amaçlamışlardır. Teaching for Better Thinking (Splitter ve Sharp 1995) kitabının içerisinde; dostluk, cinsellik, barış, ayrımcılık, sağlık ve çevre gibi etik sorgulama konuları bulunmaktadır. Kitapta sorunun doğasına özellikle de felsefi bir soruyu çözmek için bir bölüm ayırmışlardır. Soru biçimleri olan sıradan, sorgulama ve retorik sorular arasındaki ayrımlara yer verilmiştir. Öğretmen okulda sorgulama soruları ile daha çok karşılaşır. Kitapta soru çeşitliliğine yer verilmesi yeni başlayan öğretmenlere sınıfında olup bitenleri anlayabilmesi için fırsat vermiştir. Çocukların tartışmada sorumluluk almaları ve hakimiyet kurmaları güçlenmelerine katkı sağlamıştır (Turgeon, 2015).

Çocuklar, sorularının diğer çocuklar tarafından tartışılmadan yetişkinlerden tarafından direkt cevaplanmasını beklerler. Çünkü bir konu hakkında; uzun süre odaklanmaya, soruları tartışmaya ya da farklı bakış açılarından bakmaya alışkın değildirler (Fisher, 2001). Çocuklar, felsefe eğitimi aldıktan sonra metin içerisindeki sorgulamaları eskiye nazaran farklılık göstermektedir. Çocuk, “Mutsuz muyum?” veya “Tutsak mıyım?” gibi öznel sorular yerine “Mutsuzluk nedir?” veya “Tutsaklık nedir?” gibi genel sorulara yönelirler. Bu düşünce yeteneğini kazanan çocuklar karşılaştıkları yeni durumlar ve sorunlar hakkında doğru değerlendirme yapabilecek yeterliliğe ulaşırlar (Direk, 2006, s. 12).

Çocuklar için Felsefe eğitiminde sorular, okuma ve yazma bilmeyen 3-6 yaş arası çocuklar için görseller yoluyla zenginleştirilerek kullanılabilir (Buckley, 2010).

Şekil 1. Sorulara ilişkin görseller 1
(Buckley, 2010) kaynağından alınmıştır.

Yüzeysel Sorular:

- Dünyanın en komik şakasını mı duymayı tercih edersin?
- En şaşırtıcı gerçeği mi duymayı mı tercih edersin?
- Dünyanın en iyi hikâyesini mi duymayı tercih edersin?

Zenginleştirilmiş Sorular:

- İşleri komik yapan nedir?
- Gerçek olan şeyler olağan şeylerden daha mı ilginçtir? Yoksa tam tersi midir?

Şekil 2. Sorulara ilişkin görseller 2
(Buckley, 2010) kaynağından alınmıştır.

Yüzeysel Sorular:

- Bir günlüğüne kral mı yoksa kraliçe olmayı mı tercih edersin?
- Hayatın boyunca zengin olmayı mı tercih edersin?
- Bir hafta boyunca süper kahraman olmayı mı tercih edersin?

Zenginleştirilmiş Sorular:

- Zengin olmak seni mutlu eder mi?
- Güçlü olmak seni mutlu eder mi?
- Uzun süre az mutlu olmak, kısa süre çok mutlu olmaktan iyi midir?

Gasparatou ve Kampeza (2012) yaptıkları çalışmada, uygulayıcı öğretmenlere çocuklarla felsefi tartışmalarda kullanabilecekleri sorular önermişlerdir. Çocuklar arkadaşlık konusuna odaklanırsa sorulabilecek sorular:

- Arkadaşlarımı nasıl seçerler?
- İyi bir arkadaş nasıl olur?
- Arkadaşlarımızın bize hangi yönlerden benzer olmasını bekleriz?
- Diğer çocukların sizinle oynamak istemediğini hiç hissettiniz mi? Fikirlerini değiştirmelerini sağlamak için ne yaptınız?

Çocuklar farklılık/benzerlik konusuna odaklanırsa sorulabilecek sorular:

- Bir çiftten ayağa kalkıp farklılıklarını/benzerliklerini açıklamalarını isteyin: Hepiniz aynı mısınız?

- İkizleri gösterin (sınıfta iki tek yumurta ikizi varmış) ve diğerlerine aynı kişi olup olmadıklarını sorun veya onları hangi şeylerin farklılaştırdığını sorun.
- Tüm insanlar aynı mı? Birbirinden farklı olmanın iyi bir şey olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?
- Kıyafetlerini değiştirseydin başka biri olur muydun?
- Tüm insanların tamamen aynı şeyleri sevmesini ister miydiniz (sadece ekmek kırıntısını veya tavuğun bacağına yemek)? Herhangi bir soruna neden olur mu?

Çocuklar korku konusuna odaklanırsa sorulabilecek sorular:

- En son ne zaman korktun?
- Seni ne korkutur? (Gasparatou & Kampeza, 2012).

2.2. İlgili Araştırmalar

Araştırmanın ilgili araştırmalar bölümü, araştırmanın kapsamı açısından iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda “Çocuklar için Felsefe ile ilgili araştırmalar” a yer verilirken ikinci kısımda “Çocuk edebiyatı ile ilgili araştırmalar” a yer verilmiştir.

2.2.1. Çocuklar için Felsefe ile ilgili araştırmalar

Murris (1992) tarafından yapılan çalışmada, resimli kitapların felsefe öğretiminde kullanılmasının çocuklarda düşünme, dinleme, kendini ifade edebilme ve tartışma becerilerini, güven ve öz saygılarını geliştirmedeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. 18 okulda yürütülen çalışmada; 6 okula okuma etkinlikleri yapılmış, 6 okula okul programı uygulanmış ve 6 okula düşünme becerileri okunacak metinlerle birlikte verilmiştir. Çalışmanın sonucunda, çocukların düşünme, dinleme ve tartışma becerilerinin geliştiği, kendini ifade edebildikleri, güven ve öz saygı kazandıkları görülmüştür.

Dyfed County Council (1994) tarafından yapılan çalışmada, Çocuklar için Felsefe yaklaşımını çocukların kendilerine olan güvenini, düşünme ve dil becerilerine olan etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmanın örneklem grubunu, ilkokula bağlı anasınıfına devam eden 5 yaşlarındaki 229 çocuk oluşturmaktadır. Çalışmada, Murris’in (1992) “Resimli Kitaplarla Felsefe Öğretimi” kullanılmıştır. Çalışmanın veri toplama aracı olarak; çocuklar için öğretmen görüşme formu, okuduğunu anlama testi ve kelime testi olan British Abilities Scales- the Word Recognition Test ve Matrices

Test kullanılmıştır. Çalışmanın bulgularından elde edilen sonuçlarına göre, deney grubundaki çocukların kendine güven, düşünme, dinleme, dil becerilerinde kontrol grubuna göre anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır.

Burke ve Williams (2008) tarafından yapılan çalışmada, 11-12 yaşlarındaki çocuklara düşünme becerilerini açıkça öğretmenin etkililiğini araştırmayı amaçlamıştır. 8 hafta süren çalışma kapsamında 178 çocuğa düşünme becerilerinin öğretimi için ön test ve son test uygulanmıştır. Çalışma sonucunda, düşünme becerilerinin hem bireysel hem de işbirlikçi öğrenme koşulları için istatistiksel olarak önemli kazanımlar gösterdiği, en büyük istatistiksel artışın işbirlikçi öğrenme kazanımında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Okur (2008) tarafından yapılan çalışmada, Çocuklar için Felsefe eğitim programının ve sosyal beceriler kapsamında yer alan atılganlık, iş birliği ve kendini kontrol becerileri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapmıştır. Araştırma İstanbul' un Üsküdar ilçesi İMKB Kız Meslek Lisesi Uygulama Anaokulunda 2007-2008 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören toplam yirmi dört çocuktan on iki deney grubu ve on iki kontrol gurubu olmak üzere altı yaş grubu çocuklarla yürütülmüştür. Deney ve kontrol gruplarına sekiz hafta boyunca kırkar dakikalık on oturum eğitim verilmiştir. Kontrol grubuna atılganlık, iş birliği ve kendini kontrol sosyal becerilerine yönelik drama, hikâye anlatma gibi etkinlikler uygulanmış; deney grubuna ise, iş birliği ve kendini kontrol sosyal becerilerine yönelik sokratik konuşmalar yoluyla kavramların sorgulanmasını amaçlayan Çocuklar için Felsefe Eğitim Programı uygulanmıştır. Verilerin analizi için Türkçe'ye çevrilmiş ve literatürlerle desteklenir şekilde adaptasyonu yapılan ve deneysel çalışmada kullanılacak diğer örnekler tez danışmanıya birlikte değerlendirilmiş ve araştırmacı tarafından oluşturulmuş "Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği Formu" uygulanmıştır. Çalışmanın istatistiksel analizleri için Minitab (kolon bazlı istatistiksel yazılım) kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular incelendiğinde, Çocuklar için Felsefe Eğitim Programı, sosyal beceriler üzerinde sayısal olarak bir farklılık göstermiştir. Programın altı yaş grubu çocuklar üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Programın, cinsiyete göre bir farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Rodd (2012) tarafından yapılan araştırmada, "okul öncesi dönem çocuklarına eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri öğretilir mi?" odak sorusundan yola çıkılarak İngiltere'nin güneybatısında "Talents Unlimited" olarak bilinen model ile çocukların

yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini sorgulamayı amaçlamışlardır. Amerika’ da geliştirilen ve İngiltere, Fransa ve Almanya’da kullanılan model 5-16 yaş ilkököl çocuklarının yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek için tasarlanmış bir süreç modelidir. Talents Unlimited’in temel ilkesi, çocukların kendi öğrenmelerine aktif katılımı, kontrolü ve sorumluluğudur. Çalışmanın sonucunda, öğrencilerin ve öğretmenlerin yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini belli alanlarda geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Akkocaoğlu ve Çelepoğlu (2013) tarafından yapılan çalışmada, ilkököl öğretmenlerinin 6-12 yaş çocukları için hazırlanmış felsefe kitaplarının sahip olması gereken özellikler hakkındaki görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Çocuklar için Felsefenin özelliklerinden yararlanılarak 5 soru belirlenmiştir. Çeşitli sosyo-ekonomik okullarda görev yapan 3 kadın ve 3 erkek olmak üzere 6 öğretmen çalışmaya katılmıştır. Araştırmada yer alan 6 ilkököl öğretmeninden 7 felsefe kitabını analiz etmesi istenmiştir. 7 felsefe kitabı; Özgür Olan ve Olmayan, Özgürlük Nedir?, Kurallara Uymazsam Ne Olur?, Bilge Sokrates’in Ölümü, Doğru Nedir?, Filozof Çocuk, Çocuklar için Shakespeare ile Felsefe Atinalı Timon. Çalışmanın sonucunda öğretmenler, Çocuklar için Felsefe çalışmalarına erken yaşlardan itibaren başlamasını ve bu alanda eğitim almalarının gerekliliğini belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre, çocukların kitaplardaki soyut kavramları anlamaları için günlük yaşamlarıyla ilişkili örnekler verilmesi, kitaptaki örneklerin olumsuz davranışları uarmaması, kültürel özellikleri yansıtmaması, örnek ve hikâyelerin ilgi çekici olması, yaşlarına ve ilgi alanlarına hitap eden resimlerin ve hayvanların yer aldığı hikâyelerin olması gerektiğini bildirmişlerdir.

Akkocaoğlu Çayır (2015) tarafından yapılan çalışmada, Çocuklar için Felsefe eğitiminin, bilişsel, duyuşsal ve sosyal alanlarda ilkököl üçüncü sınıf öğrencilerini nasıl etkilediğini belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışma, on dört hafta toplam yirmi sekiz saat sürecinde nitel araştırma yöntemini kullanılarak yapılmıştır. Çalışma kapsamında hazırlanan ders planları iki farklı sınıfa, iki öğretmen tarafından kırk sekiz öğrenciye uygulanmıştır. Ders planları uzman görüşleri neticesinde belirlenen “*Kumkurdu*” isimli çocuk kitabıyla hazırlanmıştır. Araştırmanın veri toplama aracı, görüşme, gözlem ve doküman analizidir. Araştırmadaki veriler içerik analizi yoluyla incelenmiştir. Çalışma sonucunda, bilişsel alanda; felsefe, felsefe soruları ve

filozofların özelliklerini anlama, kavramlar arası ilişki kurma, kavramları günlük hayatla ilişkilendirme, düşünme hatalarını kavrama, düşünmeye yönelme, farklı açılardan düşünmede değişiklik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Duyuşsal alanda; filozoflardan, felsefeden hoşlanma ve kavramlara yönelik farkındalıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal alanda; öğrencilerin sorun çözme ve birbirlerini tanımaları noktasında değişimler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ghaedi, Mahdian ve Fomani (2015) tarafından yapılan çalışmada, okul öncesi çocuklarına P4C programının uygulanması esnasında yaratıcı düşünme becerilerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Yaratıcı düşünme becerilerini belirleyebilmek için içerik analizi yapmışlardır. Toplanan tüm veriler Nvivo 8'e aktarılmış ve veriler kodlanmıştır. Oluşturulan temalar akıcılık, orijinallik, esneklik ve detaylandırma kategorilerine ayrılmıştır. Çalışma sonucunda okul öncesi çocuklarının yaratıcı becerilerinin akıcılık, orijinallik, esneklik ve detaylandırma boyutlarında gelişim gösterdikleri belirlenmiştir.

Fard, Nasrabadi ve Heidari (2016) tarafından yapılan çalışmada, Lipman'ın felsefe düşünme bileşenleri hakkındaki görüşlerine göre Mesnevi'deki 3 mizahi masalı incelemek amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için Lipman'ın felsefi düşünme bileşenleri belirlenmiş ve eleştirel, yaratıcı ve özenli düşünme bileşenleri üç alt boyuta ayrılmıştır. Bu amaçla öncelikle tablo oluşturulmuştur. Güvenirliği arttırmak için tablo üzerinde değişiklikler yapıldıktan sonra tablonun son haline göre analiz yapılmıştır. Çalışmanın amacına ulaşması için "Nitel İçerik Analizi" yöntemi kullanılmış ve tündengelim formu uygulanmıştır. Çalışmanın örneklemini oluşturan Mesnevi' den 3 fıkra özellikle tercih edilmiştir. Çalışma içerisinde seçilen öyküler felsefi düşüncelerden en az birine sahiptir. Çalışmanın analiz kısmında, cümle, paragraf ve metnin tamamı araştırmacılar tarafından özenle düşünölmeye çalışılmış felsefi bileşenlerin varlığı ölçölmüştür. Çalışma sonucunda, eleştirel düşünme becerisinin öykülere göre daha fazla zenginlik kattığı sonucuna ulaşılmıştır. Analiz edilen öykülerin eleştirel düşünme becerisini desteklemesi açısından daha fazla potansiyele sahip olduğu bulunmuştur. Öğretmenlerin derslerinde felsefi boyutu yüksek olan hikâyeleri kullanmaları önerilmiştir. Çocuk edebiyatı yazarlarının bu araştırmadan ilham alabilecekleri ve bu araştırmanın öykülerini 2 yaş grubu ve ergenler için titizlikle yeniden yazmaları gerektiği önerilmiştir.

Säre, Luik ve Tulviste (2016) tarafından yapılan araştırmada, Çocuklar için Felsefe (P4C) programını kullanarak felsefi grup tartışmalarının sözel muhakeme becerileri üzerindeki etkisini araştırmıştır. Çalışmanın özgünlüğü okul öncesi çocuklara P4C'nin uygulanmasıdır. 125 kişiden oluşan 5-6 yaş arası çocuklardan; 58'i deney grubu, 67'si kontrol gurubuna dahil edildiği yarı deneysel çalışmaya katılmıştır. Veriler ön test ve son test olarak toplanmıştır. Çalışmada, Sare, Luik ve Fisher tarafından 2016 yılında oluşturulan “The Younger Children Verbal Reasoning Test (YCVR test)” kullanılmıştır. Veriler SPSS 22 programıyla analiz edilmiştir. Çalışma da felsefi grup tartışmaları çocukların mantıksal karşılaştırma, analogi, karşıtlık, gerekçelendirme, nedensel bağlantılar ve “bundan dolayı” ifadelerini içeren tepkilerinin önemli ölçüde arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma, çocukların sözlü olarak akıl yürütme becerilerini hızlandırabileceğini göstermiştir.

Burroughs ve Tunçdemir (2017) tarafından yapılan araştırmada, PEECh-Erken Çocuklukta Felsefi Etik adlı projeyi okul öncesi çocukları olan 3-5 yaş çocuklara erken çocuklukta etik anlayışı geliştirmeyi amaçlamışlardır. Çocuklarla felsefe çalışmaları sırasında çocuk edebiyatı kitaplarından faydalanılmıştır. Araştırmada adalet, empati, kişisel refah ve katılım temaları çerçevesinde 12 hafta süren bir eğitim yapılmıştır. Eğitimin sonunda okul öncesi çocuklarında etik sorulara karşı cevap verme yeteneğinde, duygu belirteçlerinin kullanımı konusunda önemli gelişimler gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Taş (2017) tarafından yapılan araştırmada, Çocuklar için Felsefe Eğitimi Programı'nın 48-72 aylık çocukların zihin kuramı ve yaratıcılıklarına etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Adana İli Çukurova Merkez İlçesi'ndeki bir resmi okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 48-72 aylık toplam 76 çocuk oluşurmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, yaratıcı düşünme testi kullanılmıştır. Araştırmada, “Kişisel Bilgi Formu” kullanılarak çocukların ve ailelerin demografik bilgileri elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin analizi SPSS 20.0 paket programı ile yapılmıştır. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda; Çocuklar için Felsefe Eğitimi Programının hem 48-72 aylık çocukların zihin kuramı becerileri hem de yaratıcılıkları üzerinde olumlu etkisi olduğuna ulaşılmıştır.

Karasu (2018) tarafından yapılan araştırmada, çocuk edebiyatı kitaplarını çocuklarla felsefe yapmak yoluyla inceleyerek, güncellenmiş Bloom taksonomisinin düzeylerine göre çeşitli örnekler sunmak amacıyla yapmıştır. Çalışma grubunu Nevşehir ili Derinkuyu ilçesinde bulunan bir resmi ilköğretim kurumundan dördüncü sınıfa devam eden on öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada, nitel veri analizlerinden gözlem, görüşme ve doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırma dört hafta yirmi saatte gerçekteşirilmıştir. Araştırmada, Çocuklarla felsefe yapmak için ders planları hazırlanmış, uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda Yeşil Parmaklı Tistu kitabı seçilmıştir. “İsimler, duygular, gerçekte-hayal, sevgi, mutluluk, arkadaşlık, iyilik-kötülük, özgürlük, adil olma ve güzellik-çirkinlik” olarak belirlenen on adet kavram felsefi açıdan araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda, işlenen on kavramın çocuk edebiyatı eserleriyle çocuklarla felsefe yapılarak araştırıldığında öğrencilerin Bloom taksonomisinin üst basamakları olan çözümlenme, değerlendirme ve yaratma düzeylerinde düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Karadağ ve Yıldız Demirtaş (2018) tarafından yapılan araştırmada, çocuklarla felsefe öğretim programının eleştirel düşünme üzerindeki etkililiğini ortaya çıkarmak amacıyla yapmışlardır. Araştırmada kontrol grubu kullanılmamıştır. Yarı deneysel desen kullanılarak oluşturulan veriler, araştırma kapsamında okul öncesi dönemdeki çocuklar için geliştirilen “Felsefi Sorgulama Yoluyla Eleştirel Düşünmenin Değerlendirilmesi Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Çalışmanın bulgularına göre, çocuklarla felsefe öğretim programının eleştirel düşünme becerileri üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Programın uygulanmasından önce özel ve devlet okuluna devam eden çocukların eleştirel düşünme becerileri arasında anlamlı farklılık bulunamamış, uygulanan program sonrasında son test puanları eşliğinde her iki grubun da eleştirel düşünme becerileri arasında anlamlı yükselişler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Erdoğan (2018) tarafından yapılan araştırmada, çocuklarla felsefe yaklaşımını, ilk çıktığı zamandan günümüze kadar olan süreç içerisinde yapılan bütün çalışmaların arkasında yatan eğitim paradigmasını ortaya koyabilmek için yapmıştır. Araştırmanın detaylı incelenebilmesi için literatür taraması yapılmıştır. Veri toplama tekniği olarak belgesel tarama tercih edilmiştir. Araştırma sonucunda, felsefe yapmanın çocuğun doğasında var olduğu, eğitim almış doğru kişiler tarafından yapılan felsefe eğitimlerinin eleştirel, çok boyutlu, mantıklı ve yaratıcı düşünceleri yönünde

çocukları cesaretlendirdiği ve geliştirdiği görülmüştür. Yaklaşımın son yıllarda okul öncesinden liseye kadar pek çok yaş grubunda ve ülkede kullanılan eğitimsel açıdan güçlü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna bağlı olarak mevcut eğitim sistemlerinin eksiklikleri göz önünde bulundurularak çocuklarla felsefe eğitimi okullarda öğretim programlarıyla bütünleştirilebileceğine dair öneriler getirilmiştir.

Işıklar (2019) tarafından yapılan araştırmada, Çocuklar için Felsefe Eğitimi Programının 5-6 yaş çocuklarda felsefi sorgulama, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerine etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın yöntemini nicel araştırma yöntemlerinden ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel model kullanılmıştır. Araştırmanın grubunu 2018-2019 eğitim-öğretim yılı Çanakkale ili Lapseki ilçesinde bulunan bir anasınıflarında eğitim alan 5-6 yaş 20 deney 20 kontrol gruplu 40 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmanın veri toplama aracı Karadağ, Yıldız Demirtaş ve Yıldız (2017) tarafından geliştirilen “5-6 yaş Çocuklar için Felsefi Sorgulama Yoluyla Eleştirel Düşünmenin Değerlendirilmesi Ölçeği (FSYEDDÖ)” ve Oğuz ve Köksal Akyol (2015) tarafından geliştirilen “Çocuklar için Problem Çözme Becerisi Ölçeği (PBÇÖ)” kullanılmıştır. Araştırmanın verileri SPSS 22 programı ile yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda, programın eleştirel düşünme boyutunda deney grubunun son test puan ortalamalarında daha fazla artış olduğu, kontrol grubuyla deney grubu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farka ulaşılamamıştır. Problem çözme becerisinde ise her iki gurubun ön test-son test puanlarında anlamlı farklılığa ulaşılmıştır.

Karasu (2018) tarafından yapılan araştırmada, çocuk edebiyatı kitapları çocuklarla felsefe yapabilmek için Bloom taksonomisinin düzeylerine göre örneklendirerek incelemiştir. Araştırmasında Yeşil Parmaklı Titsu kitabını kullanmış ve dördüncü sınıfa giden çocuklarla iyilik-kötülük, isimler, adil olma, duygular, sevgi, mutluluk, gerçek- hayal, arkadaşlık, güzellik-çirkinlik, özgürlük kavramlarını felsefi açıdan incelemiştir. Belirlenen kavramların çocuk edebiyatı kitapları yoluyla çocuklarla felsefe yapıldığında Bloom taksonomisinin üst basamakları olan çözümlenme, değerlendirme ve yaratma seviyelerinde çocukların düşünebildiklerini belirlemiştir.

Aslan (2020) tarafından yapılan araştırmada, Çocuklar için Felsefe eğitimi üzerine yerli ve yabancı yazarlar tarafından yazılmış çocuk edebiyatı kitaplarının Jackson konseptinde belirtilen becerilere etkisinin incelenmesi amacıyla yapmıştır. Araştırma

nitel araştırma yöntemiyle yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak Doris Daurer'in Thomas Jackson' un çocuklarla felsefe çalışmaları yoluyla oluşturduğu Jackson Konsepti ve bu konsept altındaki beceriler Türkçe' ye çevrilmiştir. Araştırmanın örneklem grubunu 2010-2019 yılları arasında Türkiye' de basılan Çocuklar için Felsefe kitaplarından 45 kitap oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda incelenen kitaplarda Jackson konseptinin 22 becerisinden sadece felsefe düşünme becerileri ana başlığı altında yer alan dil felsefesi haricinde diğer 21 becerinin bulunduğu belirlenmiştir. Dil felsefesinin özelliklerini karşılayacak beceriler hiçbir kitapta bulunamamıştır. İncelenen kitapların bir kısmında felsefenin ilkelerine uygun düşmeyen özellikler bulunsa da araştırmanın ana amacı açısından kitapların hepsinin uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dirican ve Deniz (2020) tarafından yapılan çalışmada, felsefe etkinliklerinin okul öncesi çocuklarının felsefi tutum ve davranışlarına olan etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada, yarı deneysel araştırma modeli kullanılmış, kırk iki çocuk araştırmaya dahil edilmiştir. Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen "Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Felsefi Tutum ve Davranışlarını Belirleme Kontrol Listesi" kullanılmıştır. Araştırmada, deney grubuyla on iki hafta süren felsefe etkinlikleri yapılmıştır. Kontrol grubu ise kendi öğretmenleri ile MEB etkinliklerine devam etmiştir. Elde edilen veriler öncelikle betimsel istatistikten yararlanılarak ardından SPSS Paket Programı ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın bulguları sonucunda, felsefe etkinliklerinin okul öncesi çocuklar üzerinde felsefi tutum ve davranış puanlarında deney grubu lehine bir farklılaşma oluşturduğu belirlenmiştir.

Koyuncu (2020) tarafından yapılan çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin çocuklarla felsefe hakkındaki görüşlerinin çocuklarla felsefe deneyimiyle yoluyla incelenmesini amaçlanmıştır. Araştırmanın yöntemini nitel araştırma, veri toplama aracını ise yarı yapılandırılmış görüşme formu, ses kayıtları, gözlem ve saha notları oluşturmaktadır. Örneklem grubunu kolay örnekleme yöntemi ile seçilen Antalya Devlet okullarında çalışan 11 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Verilerin toplanması için okul öncesi öğretmenleri on hafta boyunca Çocuklarla Felsefe uygulamalarına katılmış ve uygulamalardan sonra en az iki kez kendi eğitim ortamlarında Çocuklarla Felsefe uygulaması gerçekleştirmiştir. Çalışmanın sonucunda, okul öncesi eğitimde PwC'yi kullanmanın birçok alanda özel ihtiyaçları

olan çocuklarda dahil olmak üzere çocuklar üzerinde bilişsel, dilsel ve sosyal-duygusal alanda faydasının olduğunu göstermiştir. Okul öncesi öğretmenlerini geleneksel eğitimde öğretmen ve öğrenci arasında yerleşik bir hiyerarşi ve sınıf yönetimi üzerine eleştirel düşünmeye teşvik etmiştir. PwC’ de felsefi boyutun önemi olmasına rağmen, okul öncesi öğretmenleri PwC’yi kullanırken felsefi bilginin gerekli olmadığını düşünmüşlerdir. Bu çalışma aynı zamanda geleneksel eğitim yapısının ve yetersiz öğretmen yetiştirme ile toplumdaki çocuk ve felsefe algılarının PwC’nin erken çocukluk eğitiminde kullanılmasını engelleyebileceğini göstermiştir.

Pekkarakaş (2020) tarafından yapılan araştırmada, Çocuklar için Felsefe eğitimini okul öncesi dönemi olan 5-6 yaşındaki çocukların yaratıcı düşünme düzeylerine etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmanın yöntemini ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel model oluşturmaktadır. Araştırmanın grubunu 2019-2020 eğitim-öğretim yılı Manisa ili Yunusemre ilçesinde bulunan resmi eğitim kurumuna devam eden 48-60 ay 24 deney, 24 kontrol gruplu çocuk ile 60-72 ay 24 deney, 24 kontrol gruplu toplamda 96 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmanın veri toplama aracı, Yıldız Çiçekler, Alakoç Pirpir ve Aral (2020) tarafından geliştirilen “Erken Çocukluk Yaratıcılık Ölçeği (EÇYÖ)” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, Çocuklar için Felsefe eğitiminin okul öncesi çocuklarından yaratıcı düşünme becerilerinde olumlu yönde gelişim olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yaralı (2020) tarafından yapılan araştırmada, Leo Lionni adlı yazara ait dört resimli çocuk kitabı olan; Frederick, Pezzettino, Alexander ve Oyuncak Fare ve Yeşil Kuyruklu Fare kitaplarını çocuklarla felsefe çalışmaları yapan eğitimcilere yol gösterici olması amacıyla incelemiştir. Araştırmada doküman analizi yapmış ve söylem analizini kullanmıştır. Kitapları; karakterler, kitabın konusu, ilgili olduğu felsefe alanı, cevap aranan temel soru kategorilerine göre incelemiştir. Belirlenen kategorilere göre incelenen kitapların beş-altı ve yedi-sekiz yaş çocuklarla felsefe sohbetleri yapılırken kullanılması açısından uygun olduğu belirlenmiştir.

Ünal (2021) tarafından yapılan araştırmada, çocuklarla ve yetişkinlerle felsefece düşünme yöntemlerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmasında, çocuklarla ve yetişkinlerle yapılan felsefe oturumlarında kullanılan materyallerin değişimine ve çeşitliliği yer verilmiştir. Matthew Lipman’ın sınıf içerisinde kullanmış olduğu Harry Stottlemeier’s Discovery kitabından bir bölümün çevirisi sunulmuştur. Araştırmanın

sonunda felsefe oturumlarında kullanılan etkinlik kartı örneği, etkinlik kartında tartışılan konu ve konuların felsefi alt yapısıyla birlikte sorulabilecek sorulara yer verilmiştir.

2.2.2. Çocuk edebiyatı ile ilgili araştırmalar

Taşdemir (2005) tarafından yapılan araştırmada, çocukların bilişsel, duyuşsal ve dil becerilerinin geliştirilmesinde kullanılan çocuk kitaplarının nitelik düzeyinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada random yöntemle belirlenen 60 çocuk kitabı incelenmiştir. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen değerlendirme ölçeği yoluyla elde edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, çocuk kitapları içerik, teknik tasarım ve düzenleme, dil ve anlatım boyutlarında yeterli bulunurken; kapak tasarımı, kullanım kolaylığı, ölçme ve değerlendirme yeterliği, kitap ve yazar hakkında bilgi boyutlarında yetersiz bulunmuştur.

Arpacı (2006) tarafından yapılan araştırmada, çocuk kitaplarındaki iletilerin ve iletilerin aktarılma biçiminin çocuğun gelişim düzeyine uygunluğu ve bunların yazınsal niteliklerini araştırmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada, 7-14 yaş arasındaki çocuklara hitap eden Sevim Ak'ın on yedi kitabında yer alan roman ve doksan beş hikâye içerisindeki iletiler ve iletilerin aktarılma biçimleri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda, Sevim Ak'ın kitaplarındaki iletilerin çocuk kitaplarındaki iletilerin çocuk içerisinde bulunduğu bilişsel, duyuşsal ve toplumsal gelişim düzeylerine, ilgi ve ihtiyaçlarına göre sunulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Demircan (2006) tarafından yapılan araştırmada, TÜBİTAK tarafından yayımlanan Çocuk Kitaplığı Dizisinde yer alan kitapların bir çocuk kitabının taşıması gereken dış yapı ve iç yapı ölçütlerinin uygunluğu araştırılmıştır. Araştırmanın evrenini, TÜBİTAK tarafından yayımlanan 7-11 yaş 36 kitap içerisinde 34 kitap çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırmanın verileri, 75 sorudan oluşan beş farklı veri toplama aracı ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda, çocuk kitaplarının genel olarak ölçütleri taşıdığı ancak iyileştirilmesi yoluyla Çocuk Kitaplığı Dizisinin kalitesinin artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Sarı (2006) tarafından yapılan araştırmada, çocuk kitapları illüstrasyonları üzerine bir araştırma ve örnekleme yapmayı amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda, çocuk kitaplarının illüstrasyonları, ticari kaygıdan uzak, yaratıcı fikirlerle ve bilinçli renk ve

çizim uygulamaları olan kitapların olmadığı, çocuğun duygularını yakalayabilen ve çocuğa doğrudan hitap eden mevcut eserlerin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çocuk kitabı yazarları ve illüstratörleri, çocuğun sosyal ve zihnen gelişimine katkı sağlayabilmek için çocuk eğitimi ve bu alanda yapılan klasik kaynaklardan yararlanmalı, kaynaklar hem doğu hem de batı kültürünü kapsamalı, çocuk kitaplarının çocuğun kitapla tanıştığı dönem olan 6-13 yaşlarının genel özelliklerini taşımalı ve buna uygun illüstrasyonlar yapılmalı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Tokgöz (2006) tarafından yapılan araştırmada, 5-6 yaş grubuna hitap eden okul öncesi dönem çocuk kitaplarının dil gelişimi ve anabilim açısından değerlendirilmesini amaçlamıştır. Araştırmanın verileri nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın örneklem grubunu 6 yaş grubu çocuklarına yönelik 30 resimli öykü kitabı oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda 5-6 yaş grubu çocuklarına kitap hazırlanırken biçimsel ve içeriksel özelliklere önem verildiği, dilsel gelişimi güçlendiren ve çocukların yeni anlam kazanımlarıyla anabilimsel yönden destekleyen ve nitelikli kitapların yayınlanması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Özgider (2010) tarafından yapılan araştırmada, Türk ve İngiliz çocuk edebiyatından en çok satılan üçer yapının biçimsel ve içeriksel özellikleri bakımından değerlendirmeleri ve karşılaştırılmaları amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini 2008 yılında Türkiye’de ve İngiltere’de çok satan üçer kitap oluşturmaktadır. Araştırmada Türk yazınından Mavisel Yener “*Evinden Kaçan Masal*”, Muzaffer İzgü “*Anneannem Cankurtaran*”, Sevim Ak “*Puf, Pufpuf, Cuf, Cufcuf ve Cino*”; İngiliz çocuk yazınından Anthony Browne “*Parktaki Sesler*” Dick King – Smith “*Leydi Lolipop*”, Jeff Kinney “*Haylaz Bir Çocuğun Günlüğü*” isimli eserler biçimsel, içeriksel ve görsel özellikler açısından incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda karşılaştırılan iki farklı kültürden çocuk kitaplarının iç yapı ve dış yapı özelliklerinin benzer nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gönen, Katrancı, Uygun ve Uçuş (2011) tarafından yapılan araştırmada, ilköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik olan çocuk kitaplarının içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri bakımından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, rastgele örnekleme yöntemi kullanılmış ve örnekleme 2005-2009 yılları arasında basılmış 100 çocuk kitabından oluşmaktadır. Doküman analizi yöntemiyle incelenen veriler sonucunda kitapların boyutlarının aynı boyutlarda olduğu, kapaklarının ve ciltlerinin

dayanaksız olduğu, kitaplarda konu çeşitliliğinin olmadığı, bazı kitaplarda önemli karakter özelliklerine yer verilmediğı, mesaj içermediğı ve dilbilgisi hatalarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kıldan ve Gümrükçü (2011) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi eğitimi alan çocukların ebeveynlerinin kitap seçme ölçütlerinin belirlemesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu Kastamonu ilinde anasınıfına devam eden 102 çocuğun ebeveynleri oluşturmaktadır. Verilerin toplanması için araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ve görüşme formu oluşturulmuştur. Görüşme formu, ebeveynlerin kitap satın alırken kitabın; fiziksel özellikleri, içerik özellikleri ve çocuğun gelişim özelliklerine uygunluğu ve öğretici ve eğitici açıdan görüşlerini içeren 8 sorudan oluşmaktadır. Betimsel analiz tekniğı ile analiz edilen veriler sonucunda ebeveynlerin çocuklarına ilk kitaplarını 4-5 yaşlarında aldıkları, kitap satın alırken kitabın boyutuna ve ağırlığına önem vermedikleri, özellikle yaş grubu, yazar ve yayınevlerine önem verdikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Ebeveynler genel olarak çocuk kitaplarının eğitici ve ders verici nitelikte olması gerektiğini, kitapların çocukların hayal dünyalarını geliştirirken ilgi ve ihtiyaçlarına da hitap etmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Maniam (2011) tarafından yapılan araştırmada, çocukların bir resimli kitaptan beklentisini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırmanın örneklem grubunu, Selangor Serdang'daki anaokulundan seçilen 20 anaokulu çocuğı oluşturmaktadır. Araştırma verileri, sınıfa getirilen 200 adet resimli kitap aracılığıyla toplanmıştır. Kitaplar masaya dizilmiş, çocuklardan beğendikleri kitapları seçmeleri istenmiştir. Çocuklar kitapları okuduktan sonra öğretmenler tarafından anketten sorular sorulmuş ve cevaplar not edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, çocukların resimli kitap seçimindeki kriterlerin; renk, kapak sayfası tasarımı, kitap adı, metnin yazı tipi boyutu, illüstrasyon, hikâyedeki karakterler ve kolay okunan ve anlaşılabilir metin olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kapoğlu (2012) tarafından yapılan araştırmada, ilköğretim 1-3. sınıf öğrencileri için hazırlanan çocuk edebiyatı kitaplarının içerik, resimleme ve fiziksel özelliklerinin belirlenmesi ve çocuk kitaplarının temel değerleri işleme sıklıklarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu hikâye, roman ve masal türlerinden 50 adet çocuk kitabı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, araştırmacılar

tarafından geliştirilen değerlendirme ölçeği ve kontrol listesi ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda, incelenen çocuk kitaplarının kapak, cilt, kâğıt, sayfa düzeni, harf büyüklüğü ve resimden oluşan görsel tasarım özelliklerinin belirlenen ölçütlere uygun olduğu; konu/tür, kurgu, ileti, karakter, zaman, yer, dil anlatım, söz varlığı, söz sanatları gibi içerik özelliklerinin belirlenen ölçütlere uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aygün (2014) tarafından yapılan araştırmada, 2004-2013 yılları arasında 4-8 yaş grubu çocuklarına yönelik yayımlanan resimli öykü kitaplarının metin-resim ilişkisinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 32. Uluslararası İstanbul Tüyp Kitap Fuarında bulunan yayınevlerinin 2004-2013 yılları arasında yayımlanmış 4-8 yaş grubu çocuklarına yönelik 50 resimli öykü kitapları oluşturmaktadır. Veriler araştırmacılar tarafından uzman görüşü alınarak geliştirilen değerlendirme kriter formu kullanılmıştır. Değerlendirme formu; öykülerin metin özellikleri, resimleme özellikleri ve metin-resim ilişkisini içeren 63 maddeden oluşmaktadır. Araştırmanın sonucunda, incelenen resimli öykü kitaplarının belirlenen özelliklere uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Metin-resim ilişkisi değerlendirildiğinde sayfaların yarısına yakınında öykü anlatılmak istenen duygu ve renklerle uyumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gönen, Uludağ, Fındık Tanrıbuyurdu ve Tüfekçi (2014) tarafından yapılan araştırmada, 0-3 yaş çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarının fiziksel, resimleme, içerik özellikleri açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklem grubunu, Ankara ve İstanbul'daki kitapevlerindeki 0-3 yaş çocuklarına yönelik 146 çocuk kitabı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından uzman görüşü alınarak geliştirilen kontrol listesi ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda, 0-3 yaş çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarının fiziksel, resimleme ve içerik özellikleri açısından belirlenen özellikleri taşıdıkları, fakat kitapların geliştirilmesi gereken yönlerinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Konar (2014) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi hikâye kitapları ve kitaplardaki bazı kavramlar içerik ve biçimsel olarak incelenmiştir. Çalışmanın evrenini 1995-2002 yılları arasında yayımlanan okul öncesi hikâye kitapları, örneklemine Ya-Pa, Zambak, Bu Esin, Mavibulut, Kök ve M.E.B. yayınevlerinden oluşan okul öncesi kitapları oluşturmaktadır. Kitapların incelenebilmesi için

araştırmacılar tarafından uzman görüşlerini alınarak geliştirilen değerlendirme formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, çocuk kitaplarının biçimsel özelliklerinin gelişmesine katkı sağlayacağı ve daha kaliteli okul öncesi kitaplarının üretileceği düşünülmektedir.

Gönen, Karakuş, Uysal, Kehci, Ulutaş ve Kahve (2016), tarafından yapılan araştırmada, 2000-2010 yılları arası Türkiye’de yayınlanan resimli çocuk kitaplarının içerik ve resimleme özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu, Ankara ilinde bulunan çeşitli kitapevlerinden ve kütüphanelerden ulaşılan 2000-2010 yılları arası Türkçe olarak yayımlanmış okul öncesi döneme hitap eden 150 kitap oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından uzman görüşü alınarak oluşturulmuş kitap inceleme formu ile toplanmıştır. Kitap inceleme formunda, kitapların fiziksel, resimleme, içerik ve karakter özellikleri incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, resimleme özellikleri açısından incelenen kitapların daha çok; renkli, resim alanı bir çerçeve ile metinden ayrılmayan ve sade hatlı resimler olduğu ve sade hatlı resimlerin genel olarak daha çok tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Dinç (2017) tarafından yapılan araştırmada, Türkiye’de 2015 yılında 7-14 yaş grubundaki çocuklar tarafından en çok okunan kitaplar analiz edilerek; bu kitapların biçim ve içerik özellikleri bakımından ortak ve farklı yönlerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırmanın örneklem grubunu en çok satılan 20 yerli ve yabancı çocuk kitabı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi ile incelenmiştir. Belirlenen 82 kriter üzerinden yapılan analizler, tasarım/düzenleme, yazar/kitap, dil/anlatım, konu/plan ve resimleme bilgileri olmak üzere 5 başlık altında incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, incelenen 20 kitaptan 6’sının tüm kriterleri karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Gönen vd. (2017) tarafından yapılan araştırmada, Feridun Oral’ın yazarı ve çizeri olduğu çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu Feridun Oral’ın yazarı ve çizeri olduğu 15 çocuk kitabı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, betimsel çözümleme yöntemiyle analiz edilmiştir. Betimsel çözümleme içerisinde bulunan temalar Sever’ in *Çocuk ve Edebiyat* adlı kitabında çocuk edebiyatının temel niteliklerinin belirlendiği kuramsal çerçeveden alınmıştır. Temalar; konu-kurgu, izlek, karakter ve kahraman, dil ve anlatım, ileti, çevre, yazınsal ve eğitsel ilkelerden oluşmaktadır. Araştırmanın

sonucunda, karakterlerin fiziksel yönleriyle geliştirilmesi, fiziksel çevrenin betimlenmesi, karakterlerin fiziksel yönden geliştirilmesi, yazım, noktalama ve anlatım bozukluğu başlıklarında kitapların yetersiz olduğu, belirtilen diğer özellikler bağlamında eserlerin çocuk edebiyatının temel özelliklerini taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Koçak Kardaş (2017) tarafından yapılan araştırmada, 2000-2014 yılları arasında okul öncesi dönem çocukları için yayınlanmış olan hikâye kitaplarının dış yapı, içyapı ve resimleme nitelikleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu 2000-2014 yılları arası basılmış çeviri ve özgün hikâye kitaplarından random yöntemiyle seçilmiş 324 hikâye kitabı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen ve 55 kriterden oluşan kitap inceleme formuyla toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda, incelenen kitaplarda yaş grubu ve baskı sayısının belirtilmediği, Talim Terbiye Kurulundan onay alınmadığı, baskı sayısı ve fiyat bilgilerine yer verilmediği, sayfaların numaralandırılmadığı, büyük bir çoğunluğunun zımbalı olduğu, kağıt kalitesinin ve satır arası boşlukların uygun olduğu, büyük bir çoğunluğunda yabancı kelimelere yer verildiği, dil bilgisi kurallarına ve noktalama işaretlerine uyulduğu, cümlelerin anlaşılır olduğu, kitabın adının konu başlığı ile bağdaştığı, evrensel değerlere yer verildiği ve en çok hayvanlar konusunun ele alındığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Kitapların resimlendirme özellikleri incelendiğinde ise kapak resimlerinin içeriğe uyumlu olduğu, resimlerin anlatımının güçlü olması ve renkli resimlerin kullanıldığı, duygu ifadelerine yer verildiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Tekin (2017) tarafından yapılan araştırmada, Süleyman Bulut'un çocuk kitaplarının çocuk edebiyatına yönelik eserlerde bulunması gereken tasarım ve içerik özelliklerine uygunluğunu ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Süleyman Bulut'un Şubat 2017 tarihine kadar yayımlanmış 37 çocuk kitabından oluşmaktadır. Araştırmanın sonucunda, eserlerin türlerinin çeşitli olduğu, yardımlaşma, dayanışma, dürüstlük, hayvan sevgisi, doğa sevgisi, doğayı koruma bilinci konularının işlendiği, karakterlerin yaşadıklarından ders çıkararak, hoşgörülü, doğa ve hayvan sevgisi besleyen, yardımsever, hayal dünyaları geniş karakterler olduğu, birçok eserde belirli bir yer ve zaman söz konusu olmadığı ama dil ve anlatımın kullanım şeklinin hayal gücünde canlandırmasına yardımcı olduğu, eserlerde akıcı ve açık bir dilin

kullanıldığı, resimlerin canlı, hayal gücüne hitap ettiği ve sanatsal özellik barındırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ceran (2019) tarafından yapılan çalışmada, okul öncesi dönemdeki çocuklarına yönelik yayımlanmış olan resimli kitapların eleştirel düşünme becerilerinin destekleyici nitelikleri açısından incelenmesini amaçlamıştır. Çalışma da olasılıksız örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubu 1995-2018 yılları arasında Ankara’da çeşitli yayınevleri ve okullardan temin edilmiş okul öncesi dönem çocukları için yayımlanan çeviri ve özgün kitaplardan uygun örnekleme ile seçilmiş yüz öykü kitabı oluşturmaktadır. Çalışma betimsel türde bir çalışma olarak, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli kullanılarak yapılmıştır. Yapılan araştırma kapsamında resimli çocuk kitaplarındaki eleştirel düşünceyi destekleyici içerikler doküman incelemesi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen değerlendirme formu veri toplamak için oluşturulmuş ve doküman incelenmesinde kullanılmıştır. İncelenen kitaplar formun “ilişki kurma-sorgulama”, “öz düzenleme-yenilik” ve “dogmalardan sakınma” boyutları betimsel analiz yoluyla değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, incelenen kitapların eleştirel düşünme becerilerini destekleyici içeriklere “düşük” düzeyde sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Dönmezler (2019) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye’de yayımlanan 5-8 yaş arası resimli çocuk kitaplarının resim ve içerik yönünden incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu 53’ü okul öncesi, 96’sı ilköğretim olmak üzere 149 çocuk kitabı oluşturmaktadır. Kitaplar araştırmacılar tarafından geliştirilen değerlendirme formu ile incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, tüm kitaplarda basım yılının olduğu ve kitapların %63’ünde kitap kapağında yaş bilgisinin görülmediği, biçim açısından kitapların çoğunda kapak, cilt, yazı tipi ve sayfa düzenine uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kitapların resim analizi sonuçlarında, kitapların resim-metin ilişkisinin çocukların hayal gücünü geliştirmeye kısmen uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İçerik açısından incelenen kitapların çoğunun yaş grubuna uygun olduğu ve dil anlatımının yeterince sade ve anlaşılır olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ana fikrin yaş grubuna uygunluğu, mesajın anlaşılması, problem çözme yeteneği, dil ve anlatım,

olay örgüsü, merak uyandırma, anlatım tarzı, gibi kriterlerin incelenen kitaplar içerisinde kısmen uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Erol, Elhakan ve Burulday (2021) tarafından yapılan araştırmada, 3-6 yaş dönemi çocuklar için hazırlanmış resimli kitapların iç ve dış yapı özelliklerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu, 2000-2020 yıllarını kapsayan 3-6 yaş dönemindeki çocuklara yönelik oluşturulan 150 kitap oluşturmaktadır. Araştırmada Gönen ve arkadaşlarının (2016) hazırlanmış olduğu kitap inceleme formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, kitapların çoğunluğunun yabancı yazarlar ve ressamlar tarafından oluşturulduğu, basım yerinin daha çok İstanbul olduğu, İş Bankası Kültür, Yapı kredi Morpa ve 1001 Çiçek yayınevleri tarafından basılan kitapların daha çok olduğu, kitapların çoğunluğunun 1-5. Baskı olduğu, basılan kitapların 2017-2020 yıllarından sonra artış gösterdiği, kitaplarda yaş grubunun bulunmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Kitaplarda bulunan resimlerin detaylandırıldığı, resim-metin uyumunun görüldüğü ve karakter sayısı açısından istenilen niteliği karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli, nitel araştırma yöntemidir. Nitel araştırma, insanların deneyimlerini nasıl yorumladıkları, dünyalarını nasıl şekillendirdikleri ve deneyimlerine ne gibi anlamlar yüklediklerini araştırır (Merriam, 2009). Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme çalışması olarak yapılmıştır. Doküman inceleme, araştırılması hedeflenen olgu veya olgulara dair bilgileri içeren yazılı materyallerin incelenme sürecidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2000-2021 yılları arasında Türkiye’de basılmış olan okul öncesi dönemi çocuklarına yönelik çalışan yayınevlerinin yayımladıkları ve uzmanların önerdiği 210 çocuk edebiyatı kitabı içerisinde 27 çocuk edebiyatı kitabı çalışmaya dâhil edilmiştir (Tablo 3).

Çalışma grubu, amaçsal örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Amaçsal örnekleme; olasılıklı olmayan, seçkisiz olmayan bir örnekleme yaklaşımıdır. Amaçsal örnekleme çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır. Belli ölçütleri karşılayan veya belli özelliklere sahip olan bir veya daha fazla özel durumlarda çalışılmak istendiğinde tercih edilir (Büyüköztürk vd., 2018). Çalışmada kullanılan kitaplardaki görsellere ilişkin yayınevlerinden izin alınmıştır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının belirlenmesine yönelik çalışmalar:

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının belirlenmesine ilişkin uzman önerileri Tablo 3’ te sunulmuştur:

Tablo 3.

Uzmanlar Tarafından Önerilen Kitap İsimleri

	KİTAP İSMİ	KİTABIN YAZARI	SAYFA SAYISI	YAYINEVİ	ÖNERİLME SAYISI
1	Frederick	Leo Lionni	40	Elma Yayınevi	6
2	Kurbağa ve Murbağa'yla Dört Mevsim	Arnold Lobel	64	Kelime Yayınları	5
3	Yüzyüz	Leo Lionni	40	Elma Yayınevi	4
4	Çekirge'nin Yolculuğu	Arnold Lobel	64	Kelime Yayınları	3
5	Bir Fareciğe Kurabiye Verirsen	Laura Numeroff Felica Bond	36	Bilgi Yayınevi	3
6	İki bana, Bir Sana	Jörg Mühle	32	Kuraldışı Yayınları	3
7	Akıllı Tilkinin Masalı	Debi Gliori	32	İş Bankası Kültür Yayınları	3
8	Yalnız Balina	Benji Davies	32	Redhouse Kidz Yayınevi	3
9	Kim Bu Konuşan?	Gaye Dinçel	36	Gergedan Yayınevi	3
10	Başka Yerde Yaşasaydım	Constance Orbeck-Nilssen	32	Abm Yayınevi	2
11	Ben Bir Çizgiyim	Ümit Ögmel	32	Kök Yayıncılık	2
12	Cömert Ağaç	Shel Silverstein	56	Bulut Yayınları	2
13	Roko Püfleyen Küçük Dinozor	David Bedford	32	Pearson Yayınevi	2
14	Selma	Jutta Bauer	52	Hep Kitap	2
15	Küçük Fare ile Kırmızı Duvar	Britta Teckentrup	32	Beta Kids	2
16	Carl ve Yaşamın Anlamı	Deborah Freedman	48	Kuraldışı Yayınları	2
17	Kuyruğu Zilli Tilki	Caroline Mc Avoy	36	Nesin Yayınevi	2
18	İnsanlar Hakkında Bildiğim Her Şey	Jaume Copons Guridi	40	Tekir Kitap	2
19	Bazı Günler	Heinz Janisch-Helga Bansch	28	Yapı Kredi Yayınları	2
20	Ağustos Böceği	Shaun Tan	32	Desen Yayınları	2
21	Bir Fırsatla Ne Yaparsın?	Kobi Yamada	40	Nar Yayınları	2
22	Asla Neden Diye Sorma	Shaun Tan	48	Desen Yayınları	2
23	Hula ve Acayip Şemsiyesi	Esra Uygun	32	Masalperest Yayınları	2
24	Sarılalım mı?	Simona Ciraolo	24	Taze Kitap Yayınevi	2
25	Mış Gibi	Peter H. Reynolds	32	Altın Kitaplar	2
26	Nokta	Peter H. Reynolds	32	Altın Kitaplar	2
27	Canımı En Çok Ne Yakar?	Paco Livan	32	Redhouse Kidz Yayınevi	2

Tablo 3' te uzmanlar tarafından önerilen kitap ismi, kitabın yazarı, sayfa sayısı, yayınevi ve önerilme sayısı bilgisi yer almaktadır. Uzmanlar tarafından önerilen

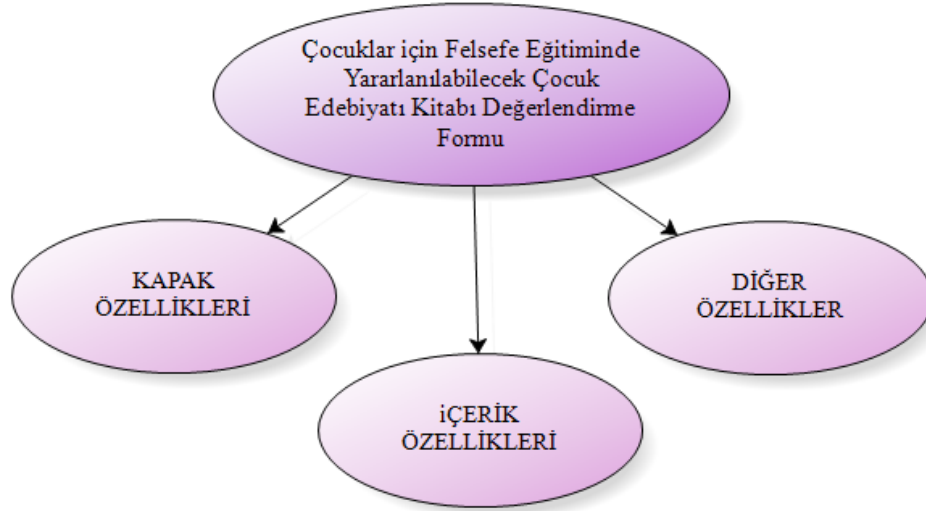
kitaplar seri özelliği taşıyan kitaplarla birlikte toplam 210, araştırmacı tarafından incelenmiş tekrar eden kitaplar çıkarılmıştır. Okul öncesi alanında iki uzman tarafından kalan 141 kitap tek tek incelenmiş ve okul öncesi yaş grubuna hitap etmeyen kitaplar çıkarılmıştır. Okul öncesi eğitime uygun 66 kitap içerisinde uzmanlar tarafından en çok önerilen 29 kitap belirlenmiştir. Belirlenen kitaplar arasında aynı yazara ait olup aynı özelliklere sahip üç kitaptan son basım olan “*Bir Fırsatla Ne Yaparsın*” kitabı dâhil edilerek, önerilen diğer iki kitap çıkarılmıştır. Uzmanların önerdiği kitaplar arasında kalan 27 kitap çalışmaya dahil edilmiştir. Uzmanlar tarafından önerilen 210 kitap içerisinde tekrar edenler çıkarıldıktan sonra liste haline getirilmiş ve kitabın adı, yazarı ve yayınevi bilgisi “Uzmanların Önerdiği Tüm Kitap Listesi” olarak Ek-3’ te verilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

“Çocuklar için Felsefe Eğitiminde Yararlanılabilecek Çocuk Edebiyatı Kitabı Değerlendirme Formu” Formunun Geliştirilmesi

Araştırmada, okul öncesi eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitabının Çocuklar için Felsefe açısından incelenmesi için Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitapları ile ilgili alan yazın taraması yapılmıştır. Alan yazın taramasından sonra kitap inceleme formunda kullanılacak olan ölçütler listelenmiştir. Listelenen ölçütlerde ilgili olanlar bir araya getirilerek bölümler altında toplanmıştır. Elde edilen bilgiler doğrultusunda, araştırmacılar tarafından “Çocuklar için Felsefe Eğitiminde Yararlanılabilecek Çocuk Edebiyatı Kitabı Değerlendirme Formu” nun taslağı oluşturulmuştur (Ek 1). Oluşturulan kitap inceleme formunun uygun olup olmadığını belirlemek için uzmanlara gönderilmiştir. Uzmanların dönütleri doğrultusunda ölçütlerin uygunlukları karşılaştırılmıştır. Ölçütler tek tek ve detaylı olarak incelenmiştir. Ölçütleri oluşturan ifadelerin; net, anlaşılır, tutarlı ve birbirinden net bir şekilde ayrılan, tekrarlamayan ifadeler olmasına dikkat edilerek karşılaştırmalar yapılmıştır. Karşılaştırmalar ölçütü tam olarak ifade edecek seviyeye geldiğinde gerekli eklemeler ve çıkarmalar yapılmıştır. Yapılan değişiklikler sonucunda, kapak özelliklerinde 8 ölçüt varken 10 ölçüte, içerik özelliklerinde 22 ölçüt varken 16 ölçüte ve diğer özelliklerde 5 ölçüt varken 5 ölçüte dönüştürülerek kitap değerlendirme formuna son şekli verilmiştir (Ek-2).

“Çocuklar İçin Felsefe Eğitiminde Yararlanılabilecek Çocuk Edebiyatı Kitabı Değerlendirme Formu” nun bölümleri Şekil 3’te sunulmuştur.

Şekil 3. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitabı değerlendirme formunun bölümleri

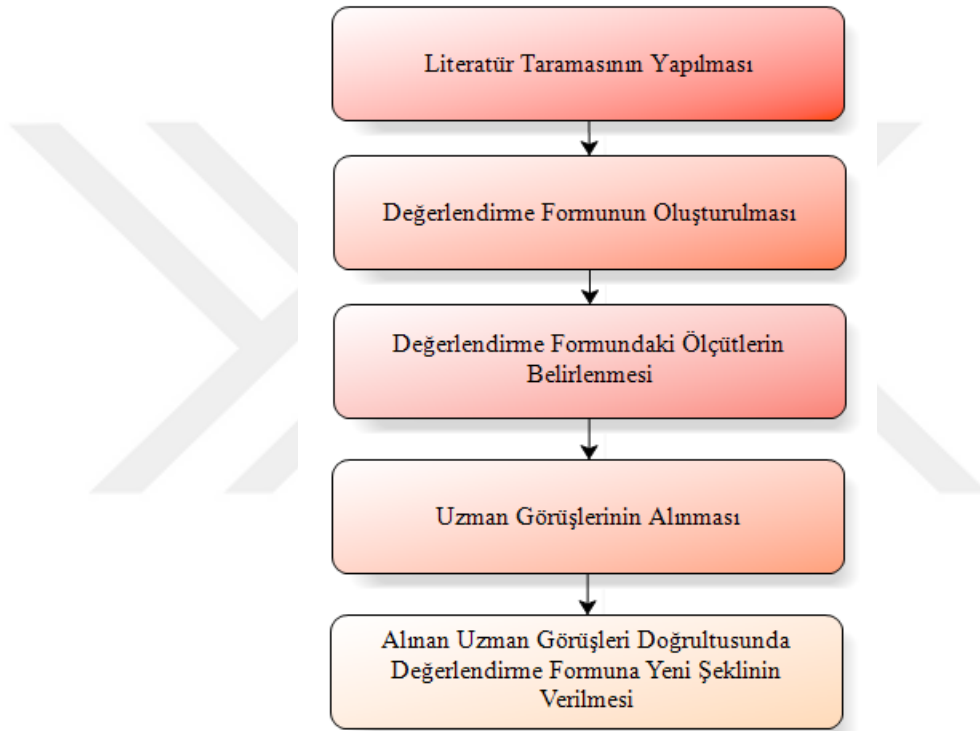
Bu araştırmada, “Çocuklar İçin Felsefe Eğitiminde Yararlanılabilecek Çocuk Edebiyatı Kitabı Değerlendirme Formu” kullanılmıştır.

3.4. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının incelenmesi için araştırmacılar tarafından ölçütlerin belirlenebilmesi için alanda yapılan çalışmalar araştırılmış ve literatür taraması yapılmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda “Çocuklar için Felsefe Eğitiminde Yararlanılabilecek Çocuk Edebiyatı Kitabı Değerlendirme Formu” (Ek-1) oluşturulmuştur. Oluşturulan formda, ölçütlerin uygunluğunu belirleyebilmek adına uygun-uygun değil, açıklama ve öneriler ölçüt/ölçütler bölümleri konulmuştur. Ölçütleri oluşan değerlendirme formunun (Şekil 5) uygunluğunu belirleyebilmek adına 16 uzmana gönderilmiştir. Uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda formda bulunan uygun-uygun değil, açıklama ve önerilen ölçüt/ölçütler incelenmiş ve son şekli (Ek-2) verilmiştir. “Çocuklar için Felsefe Eğitiminde Yararlanılabilecek Çocuk Edebiyatı Kitabı Değerlendirme Formu” incelendiğinde ölçüt sayısı ve ölçüt ifadelerinde farklılıklar görülmektedir. Bu farklılık

uzman görüşleri üzerine çıkarılan ölçütler ve görüşler doğrultusunda ifade düzenlemelerinden kaynaklanmaktadır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının incelenmesi için oluşturulan “Çocuklar için Felsefe Eğitiminde Yararlanılabilecek Çocuk Edebiyatı Kitabı Değerlendirme Formu” nun oluşturulma adımları Şekil 4’te sunulmuştur.

Şekil 4. Veri toplama araçlarının geliştirilmesi süreci adımları

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek olan çocuk edebiyatı kitaplarının kapak özelliklerine ilişkin uzman görüşleri Tablo 4’ te sunulmuştur:

Tablo 4.

Kapak Özellikleri

Kapak Özellikleri – Ölçütler	Uygun	Uygun Değil
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ön ve arka kapağında süreklilik olmalıdır.	11	5
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitapları kapak tasarımında ön kapağında ve arka kapağında yer alan görsel kitabın içinde de yer almalıdır.	12	3
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ön kapağında kitabın adı ve kitabın yazarı yer almalıdır.	16	-
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapağında fotoğraf/resim yer almalıdır.	14	-
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapağında resimleyen kişinin adı-soyadı yer almalıdır.	14	2
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapağında basım yeri ve tarihi yer almalıdır.	5	10
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ilk sayfasında çocuğun adını yazabileceği alan bulunmalıdır.	9	7
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapak tasarımında harf büyüklüğü kitap boyutuna göre değişiklik göstermelidir.	12	3

Tablo 4’ te Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapak özelliklerinin uzman görüşleri doğrultusunda uygun ve uygun değil yanıtlarının sayısı verilmiştir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapak özellikleri uzman görüşleri doğrultusunda incelendiğinde 7 ölçütün uygun, 1 ölçütün uygun olmadığı belirlenmiştir. “Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapağında basım yeri ve tarihi yer almalıdır.” ölçütü uzmanlar tarafından uygun görülmemiştir. Ölçütün uygun görülmemesinin nedeni, “Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapağında basım yeri ve tarihi yer almalıdır” yerine uygun olmadığını belirten uzman görüşü “*iç kapağında yer alabilir*” şeklinde olmuştur. Bu açıklamalar doğrultusunda ölçütün içeriği değiştirilmiştir.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek olan çocuk edebiyatı kitaplarının içerik özelliklerine ilişkin uzman görüşleri Tablo 5’ te sunulmuştur:

Tablo 5.

İçerik Özellikleri

İçerik Özellikleri – Ölçütler	Uygun	Uygun Değil
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında başlık ilgi çekici ve düşündürücü olmalıdır.	14	1
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının dili sade, açık ve sürükleyici olmalıdır.	14	2
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında tema; kültürel, milli, evrensel ve ahlaki değerlerin bütünü olmalıdır.	8	8
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında ele alınan konu, düşünce ya da olaylar çocukların yaşantıları ve deneyimleriyle ilişkili olmalıdır.	13	3
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında yer alan hikâye sayıları 1-5 arası olmalıdır.	10	6
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında karakterler; olağanüstü güçler, kurgusal ve imrenilecek fiziksel özelliklere sahip olmalıdır.	13	3
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında karakterler; gerçekçi, her türden fiziksel ve kişisel özelliklere sahip olmalıdır.	7	7
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında karakterler çocukların hayal dünyasına hitap etmelidir.	15	1
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında karakterler çocukların gerçeklik algısına hitap etmelidir.	9	5
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında karakterler çocukların özdeşim kurabileceği nitelikte olmalıdır.	12	4
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında verilen mesajlar açık net ve anlaşılır olmalıdır.	10	5
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitapları çocuğa eleştirel düşünme becerisi kazandırmalıdır.	15	1
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında kazandırılacak değerler; sorumluluk, sevgi, saygı, yardımseverlik, hoşgörü, nezaket, arkadaşlık, iş birliği, dürüstlük ve özdenetim olmalıdır.	8	5
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf oranı $\frac{3}{4}$ olmalıdır.	9	6
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf canlı, parlak ve renkli olmalıdır.	9	6
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında kullanılan görseller fotoğraf değil resim olmalıdır.	8	7
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf ilgili metin ile uyumlu olmalıdır.	14	1
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerisinde hikâyeye yönelik sorular hikâyenin başında yer almalıdır.	13	2
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerisinde hikâyeye yönelik sorular hikâyenin içinde yer almalıdır.	9	7

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerisinde hikâyeye yönelik sorular hikâyenin sonunda yer almalıdır.	9	6
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerisinde sorulan sorular kitabın bitiminde değil, konuyla ilişkin olduğu yerlerde bulunmalıdır.	11	5
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf ile ilgili metin ve soru aynı sayfada olmalıdır.	8	7

Tablo 5’ te Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerik özelliklerinin uzman görüşleri doğrultusunda uygun ve uygun değil yanıtlarının sayısı verilmiştir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerik özellikleri uzman görüşleri doğrultusunda incelendiğinde 20 ölçütün uygun, 2 ölçütün eşit olduğu belirlenmiştir. Eşitlik yaşanan ölçütlerden birincisi “Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında tema; kültürel, milli, evrensel ve ahlaki değerlerin bütünü olmalıdır.” Bu ölçütün uygun olmadığını belirten uzman görüşü “*Değerler eğitimine ilişkin kitapları inceleydik bu ölçüt uygun olabilirdi. Bir Çocuklar için Felsefe kitabı için böyle bir gereklilik olduğunu düşünmüyorum.*” şeklinde olmuştur. Eşitlik yaşanan ölçütlerden ikincisi “Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında karakterler; gerçekçi, her türden fiziksel ve kişisel özelliklere sahip olmalıdır.” Bu ölçütün uygun olmadığını belirten uzman görüşü “*Sıradan ya da toplum tarafından kabul görmeyen karakterlerle ilgili de düşüncelerini doğru buluyorum.*” şeklinde olmuştur. Açıklamalar doğrultusunda eşitlik yaşanan iki ölçüt değerlendirme formundan çıkarılmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda tabloya “Çocuklar için Felsefe Eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitap isimlerinde yönlendirici ifadeler olmamasına dikkat edilmelidir.” ölçütü eklenmiştir. Bu ölçütün eklenmesinin nedeni, uzman görüşü olan “*Kitap isimlerinde yönlendirici ifadeler olmamasına dikkat edilmesini öneriyoruz. Örneğin; “Yardımsever Tilki” ve “Bencil Dev” şeklindeki kullanımların kitap isimlerinde yönlendirici ifadelerle yol açması neticesiyle ölçütlere eklenmiştir.*

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek olan çocuk edebiyatı kitaplarının diğer özelliklerine ilişkin uzman görüşleri Tablo 6’ da sunulmuştur:

Tablo 6.

Diğer Özellikler

Diğer Özellikler – Ölçütler	Uygun	Uygun Değil
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının hitap ettiği yaş aralığı 4 yaş ve üstü olmalıdır.	9	7
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının hitap ettiği yaş aralığı 5 yaş ve üstü olmalıdır.	10	5
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının hitap ettiği yaş aralığı 6 yaş ve üstü olmalıdır.	4	11
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının hazırlanmasında çocuk edebiyatı yazarı ve felsefe eğitimi almış kişilerin ortak iş birliği olmalıdır.	11	4
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında uzman görüşü ve yazar hakkında bilgi yer almalıdır.	11	5

Tablo 6’ da Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının diğer özelliklerinin uzman görüşleri doğrultusunda uygun ve uygun değil yanıtlarının sayısı verilmiştir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının diğer özellikleri uzman görüşleri doğrultusunda incelendiğinde 4 ölçütün uygun, 1 ölçütün uygun olmadığı belirlenmiştir. Uygun bulunmayan ölçüt “Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının hitap ettiği yaş aralığı 6 yaş ve üstü olmalıdır.” Nedeni, “Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının hitap ettiği yaş aralığı 4 yaş ve üstü için olmalıdır”, ölçütünü uygun buldukları için işaretlemişlerdir. Bu ölçüte ilişkin uzman görüşü “*Bazı 3 yaş üstü çocuk kitaplarıyla da felsefe yapılabilir. Bu kolaylaştırıcının ilgili kitaptaki felsefi soruyu bulabilmesiyle ilgili. Yaş sınırlaması gerekli olmayabilir.*” şeklinde olmuştur.

3.5. Veri Toplama Aracının Kapsam Geçerliliği

Araştırmada kullanılacak olan “Çocuklar için Felsefe Eğitiminde Yararlanılabilecek Çocuk Edebiyatı Kitabı Değerlendirme Formu” nun içerisinde yer alan ölçütlerin kapsam geçerliliği belirlemek adına 16 uzmandan uzman görüşü alınmıştır. Bu uzmanlardan 5’i üniversitede akademisyen 11’i alanında uzmanlaşmış; üniversitelerin okul öncesi, felsefe, sınıf ve edebiyat eğitimi anabilim dalları bölümlerinden mezun olmuş kişilerdir. Uzmanlar hakkındaki bilgiler Tablo 7’ de sunulmuştur. Bu araştırmanın güvenilirliği açısından alan uzmanlarının araştırmacılar ile görüşmeler

yaparak tüm süreçleri araştırma deseni, bunların analizi ve sonuçların yazımına ilişkin tüm dokümanları toplayarak ham verilerin tamamı da eklenerek uzmanlara aktarıldığı ve uzmanlar araştırma sürecini bu dokümanlar çerçevesinde inceleyerek araştırmacıya geri bildirimde bulunduğu “uzman incelemesi” stratejisi benimsenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Araştırmaya görüşleri ile katılım gösteren uzmanlar hakkındaki bilgiler Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7.

Uzmanlar Hakkındaki Bilgiler

Uzmanlar	Yetkinlik Alanı	Uzmanlık Alanı	Çalışılan Yaş Grubu
Uzman 1	Felsefe/P4C Uzmanı	Çocuklarla Felsefe	Okul Öncesi
Uzman 2	Felsefe/P4C Uzmanı	Çocuklarla Felsefe	Okul Öncesi/ İlkokul
Uzman 3	Okul Öncesi Öğretmenliği/Dr.	Çocuklarla Felsefe	Okul Öncesi
Uzman 4	Sınıf Öğretmenliği/Dr. Öğr. Üyesi	Çocuklarla Felsefe	Okul Öncesi/ İlkokul
Uzman 5	Felsefe/Dr.	Çocuklarla Felsefe	Okul Öncesi/ İlkokul/ Orta Okul
Uzman 6	Sınıf Öğretmenliği/P4C Eğitmeni	Çocuklarla Felsefe	Okul Öncesi/ İlkokul
Uzman 7	Okul Öncesi Öğretmenliği/P4C Uzmanı	Çocuklarla Felsefe	Okul Öncesi
Uzman 8	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği/P4C Uzmanı	Çocuklarla Felsefe	Okul Öncesi/ İlkokul
Uzman 9	Felsefe Öğretmenliği/P4C Uzmanı	Çocuklarla Felsefe	Okul Öncesi
Uzman 10	Edebiyat Öğretmenliği/Yazar	Çocuk Kitapları	Okul Öncesi/ İlkokul
Uzman 11	Felsefe/P4C Uzmanı	Çocuk Kitapları	Okul Öncesi/ İlkokul/ Ortaokul/ Yetişkinler
Uzman 12	Felsefe/P4C Eğitim Uzmanı	Çocuklarla Felsefe	Okul Öncesi/ İlkokul/ Ortaokul
Uzman 13	Felsefe/Prof. Dr.	Felsefe	Okul Öncesi
Uzman 14	Felsefe/Prof. Dr.	Çocuklarla Felsefe	Okul Öncesi
Uzman 15	Peyzaj Mimarlığı/P4C Eğitim Uzmanı	Çocuklarla Felsefe	Okul Öncesi / Yetişkin
Uzman 16	Felsefe/Yazar	Çocuklarla Felsefe	Okul Öncesi

Tablo 7’ de araştırmaya görüşleri ile katılım gösteren uzmanların yetkinlik alanı, uzmanlık alanı ve çalıştığı yaş grubu bilgilerine yer verilmiştir. Uzmanlar hakkındaki bilgiler incelendiğinde, yetkinlik alanları ve çalıştığı yaş grupları farklılık göstermektedir. 16 uzman içerisinde 13 uzmanın Çocuklarla Felsefe, 2 uzmanın çocuk kitapları ve 1 uzmanın ise felsefe alanında uzmanlık gösterdiği görülmektedir.

3.6. Veri Toplama Süreci ve Verilerin Analizi

Araştırmanın verilerinin toplanmasında, araştırmacılar tarafından geliştirilen “Çocuklar için Felsefe Eğitiminde Yararlanılabilecek Çocuk Edebiyatı Kitabı Değerlendirme Formu” kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından öncelikle kitaplar incelenmiş ve tek tek okunmuştur. Kitaplar okunduktan sonra uzman önerileri doğrultusunda çalışma grubuna dâhil edilen 27 çocuk edebiyatı kitabı araştırmacılar tarafından tek tek incelenerek ölçütlerin uygun/uygun değil özelliklerine göre işaretlemeler yapılmıştır. Yapılan işaretlemeler de hata olmaması adına birkaç kez kontrolü yapıldıktan sonra tablolar oluşturulmuştur.

Araştırmanın verilerinin çözümlenmesinde doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizi, yazılı dokümanların içeriklerini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmeye yönelik bir araştırma yöntemidir (Wach, 2013). Bu amaçla çalışmada doküman analizi yapılmış ve verilerin toplanmasından, bulguların yorumlanma aşamasına kadar her uygulama detaylandırılarak ifade edilmiştir.

“Çocuklar için Felsefe Eğitiminde Yararlanılabilecek Çocuk Edebiyatı Kitapları Değerlendirme Formu” ndaki ölçütlere uygun temalar halinde incelenmiştir. Elde edilen verileri yorum katılmaksızın birebir alıntılar yoluyla sistematik ve net bir şekilde sunulmuştur. Böylelikle araştırmadan elde edilen verilerin doğruluğu bu stratejilerle açıklanarak çalışmanın güvenilirliği araştırılmıştır.

3.7. Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın geçerlik ve güvenirlilik analizinde, araştırmacılar arasında oluşturulan kodların tutarlılığına bakılmıştır. Bu açıdan iki kodlayıcı tarafından verilen kodlar iki alan uzmanı tarafından değerlendirilmiştir. Alan uzmanı, P4C uzmanı olup okul öncesi dönem çocuk kitaplarıyla incelemeler ve çalışmalar yürütmektedir. Yapılan kodlamalar sonucunda, iki kodlayıcının 837 veri setine verilen kodlardan 220'nin farklı olduğu görülmüştür. Kodların tutarlılığı hesaplamak için Miles ve Huberman (1994) tarafından tanımlanan yaklaşım kullanılmıştır. Bu yaklaşıma göre kodlayıcılar arasındaki tutarlılık=ortak kod sayısı / (ortak kod sayısı + farklı kod sayısı) formülüyle hesaplanmaktadır. Bu çalışma kodlayıcılar arasındaki tutarlılık katsayısı $r=617 / (617+220) = 0,74$ olarak bulunmuştur. Uzmanların kodlamalarındaki benzerlik fazladır. Bu durum kodlamaların güvenilir olduğunu göstermektedir.

BÖLÜM IV

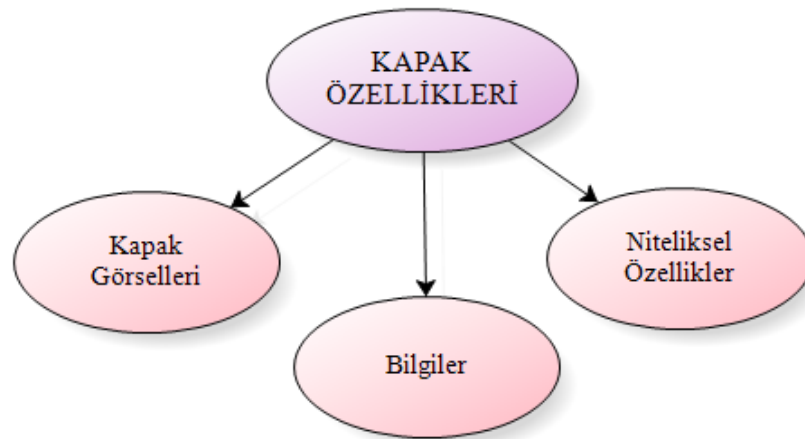
BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın bulgular ve bulgulara dayalı olarak yapılan yorumlara yer verilmiştir. Bu bulgu ve yorumlar, araştırmaya ait alt problemler doğrultusunda sunulmuştur.

Çalışma grubuna dahil edilen 27 çocuk edebiyatı kitabının “Çocuklar için Felsefe Eğitiminde Yararlanılabilecek Çocuk Edebiyatı Kitabı Değerlendirme Formu” nda yer alan ölçütlere göre daha sistematik ve detaylı incelenebilmesi için temalar oluşturulmuştur. Aşağıda değerlendirme formunda bulunan “kapak özellikleri”, “içerik özellikleri” ve “diğer özellikler” bölümlerine ait temalar ve temalara ilişkin ölçütlere yer verilmiştir.

4.1.Kapak Özellerine İlişkin Temalar

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapak özelliklerine ilişkin temalar Şekil 5’ te sunulmuştur.

Şekil 5. Kapak özellerine ilişkin temalar

4.1.1. Kapak görselleri temasına ilişkin ölçütler. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapağında bulunan kapak görselleri ile ilgili ölçütler Tablo 8’ de sunulmuştur:

Tablo 8.

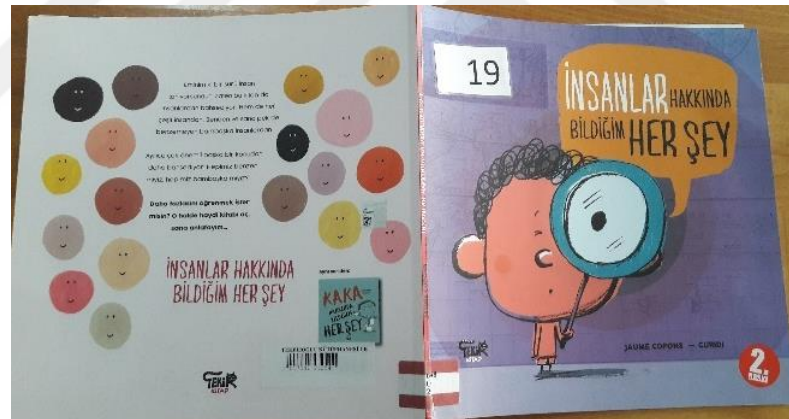
Kapak Görselleri Temasına İlişkin Ölçütler

	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ön ve arka kapağında süreklilik olmalıdır.	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitapları kapak tasarımında ön kapağında ve arka kapağında yer alan görsel kitabın içinde de yer almalıdır.	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapağında fotoğraf/resim yer almalıdır.	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapak görselleri ile kitap adı arasında bir ilişki bulunmalıdır.
1	Uygun değil	Uygun değil	Uygun	Uygun
2	Uygun değil	Uygun değil	Uygun	Uygun
3	Uygun	Uygun değil	Uygun	Uygun
4	Uygun değil	Uygun değil	Uygun	Uygun
5	Uygun	Uygun değil	Uygun	Uygun
6	Uygun	Uygun değil	Uygun	Uygun
7	Uygun değil	Uygun değil	Uygun	Uygun
8	Uygun değil	Uygun	Uygun	Uygun
9	Uygun	Uygun değil	Uygun	Uygun
10	Uygun	Uygun değil	Uygun	Uygun
11	Uygun değil	Uygun değil	Uygun	Uygun
12	Uygun	Uygun değil	Uygun	Uygun
13	Uygun değil	Uygun değil	Uygun	Uygun
14	Uygun değil	Uygun değil	Uygun	Uygun
15	Uygun	Uygun değil	Uygun	Uygun
16	Uygun	Uygun değil	Uygun	Uygun
17	Uygun	Uygun değil	Uygun	Uygun
18	Uygun değil	Uygun değil	Uygun	Uygun
19	Uygun değil	Uygun değil	Uygun	Uygun
20	Uygun değil	Uygun değil	Uygun	Uygun
21	Uygun	Uygun değil	Uygun	Uygun
22	Uygun	Uygun değil	Uygun	Uygun
23	Uygun değil	Uygun değil	Uygun	Uygun
24	Uygun değil	Uygun değil	Uygun	Uygun
25	Uygun	Uygun değil	Uygun	Uygun
26	Uygun değil	Uygun değil	Uygun	Uygun
27	Uygun değil	Uygun değil	Uygun	Uygun

Tablo 8’ de Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapak görselleri temasına ilişkin ölçütlerinin uzman görüşleri doğrultusunda uygun ve uygun değil yanıtları listelenmiştir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ön ve arka kapağında süreklilik olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 12 kitabın uygun, 15 kitabın uygun olmadığı belirlenmiştir. Bu ölçütün taşıdığı özellikler incelenirken kitapların hem ön kapağında hem de arka kapağında bulunan görselin bir akış içerisinde devamlılık özelliği taşıması gerekmektedir. Örneğin; “Yüzyüz” isimli çocuk edebiyatı kitabının ön ve arka kapağında bulunan görsel, bir akış içerisinde devamlılık gösterirken “İnsanlar Hakkında Bildiğim Her Şey” isimli çocuk edebiyatı

kitabının ön ve arka kapağında bulunan görsel bir akış içerisinde devamlılık göstermemektedir (Şekil 7). Ön kapağında farklı bir görsel yer alırken arka kapağında ön kapaktan bağımsız farklı bir görsel yer almaktadır. Buna bağlı olarak “Yüzyüz” isimli çocuk edebiyatı kitabının ön ve arka kapağında bulunan görsel süreklilik özelliği gösterirken “İnsanlar Hakkında Bildiğim Her Şey” isimli çocuk edebiyatı kitabının ön ve arka kapağında bulunan görsel süreklilik özelliği göstermez (Şekil 6). İncelenen kitaplar arasında; “Yüzyüz”, “Eğer Bir Fareciğe Kurabiye Verirsen”, “İki Bana Bir Sana”, “Kim Bu Konuşan”, “Küçük Fare ile Kırmızı Duvar”, “Başka Bir Yerde Yaşasaydım”, “Kuyruğu Zilli Tilki”, “Carl ve Yaşamın Anlamı”, “Bir Fırsatla Ne Yaparsın?”, “Asla Neden Diye Sorma” ve “Mış Gibi” isimli çocuk edebiyatı kitaplarının bu özelliği taşıdığı belirlenmiştir.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ön ve arka kapağında süreklilik olmalıdır, ölçütüne ilişkin görseller Şekil 6 ve Şekil 7’de sunulmuştur.

Şekil 6. İnsanlar Hakkında Bildiğim Her Şey kitabına ait görseller (Copons, 2018) kaynağından alınmıştır.

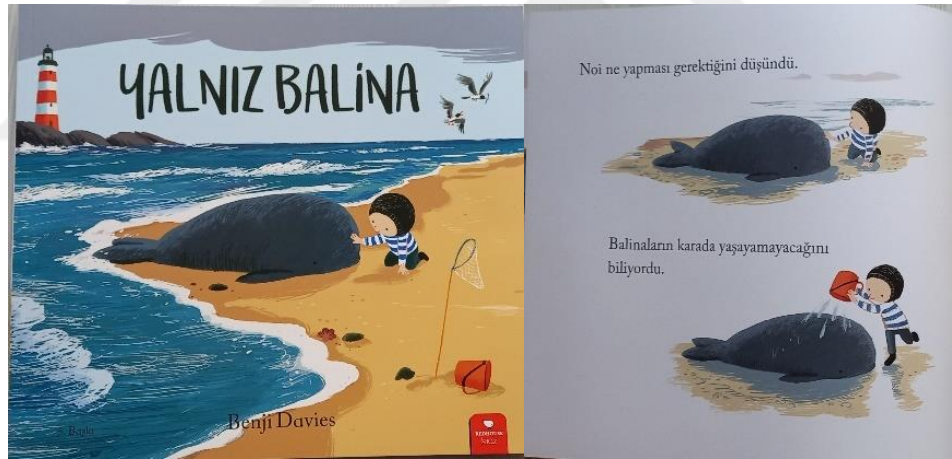

Şekil 7. Yüzyüz kitabına ait görseller

(Lionni, 2013) kaynağından alınmıştır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitapları kapak tasarımında ön kapağında ve arka kapağında yer alan görsel kitabın içerisinde de yer almalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 1 kitabın uygun, 26 kitabın uygun olmadığı belirlenmiştir. Bu ölçütün taşıdığı özellik incelenirken ön ve arka kapakta bulunan görsellerin kitabın içerisinde yer alan görsel ile örtüşmesi gerekmektedir. Bu ölçütü taşıyan tek kitap “*Yalnız Balina*” isimli çocuk edebiyatı kitabı olmuştur. Örneğin; İncelenen kitaplar içerisinde “*Yalnız Balina*” isimli çocuk edebiyatı kitabının ön kapağında bulunan görsel kitabın içerisinde yer alırken “*Asla Neden Diye Sorma*” isimli çocuk edebiyatı kitabının ön kapağında bulunan görsel kitabın içerisinde yer almamaktadır (Şekil 8).

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitapları kapak tasarımında ön kapağında ve arka kapağında yer alan görsel kitabın içerisinde de yer almalıdır, ölçütüne ilişkin görseller Şekil 8’de sunulmuştur.

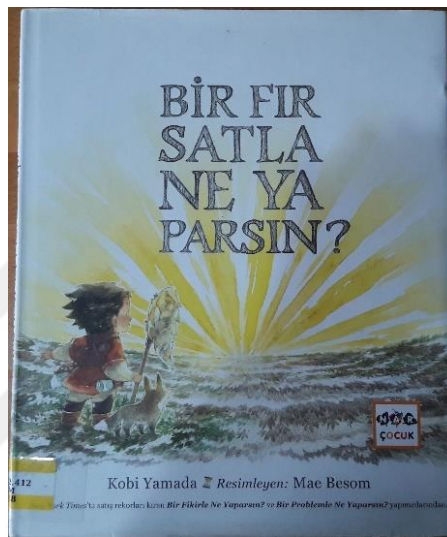

Şekil 8. Yalnız Balina kitabına ait görseller (Davies, 2021) kaynağından alınmıştır.

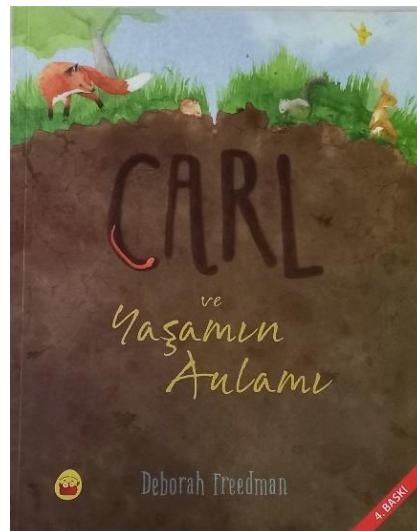
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapağında fotoğraf/resim yer almalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabının uygun olduğu belirlenmiştir. Kitap kapağında resim (resim/fotoğraf ya da her ikisinin karşımı olan görseller) ve metinler bulunur. Bu özellik incelenirken çocuk edebiyatı kitaplarının kapağında bulunan fotoğrafın/resmin okul öncesi dönem çocuğunun algılayabileceği ve yorumlayabileceği fotoğraf/resim olmasına dikkat edilmiş incelemeler bu doğrultuda yapılmıştır. Çocuklar için Felsefe

eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında fotoğraf/resim konuyu ve kurguyu belirginleştiren sözsüz yazı özelliği taşımaktadır. Çocuğun her kitaba baktığında farklı bir ayrıntıyı keşfedebileceği fotoğraf/resim olması kitabın niteliksel özelliğini arttırmaktadır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapağında fotoğraf/resim yer almalıdır, ölçütüne uygun görseller Şekil 9 ve Şekil 10'da sunulmuştur.

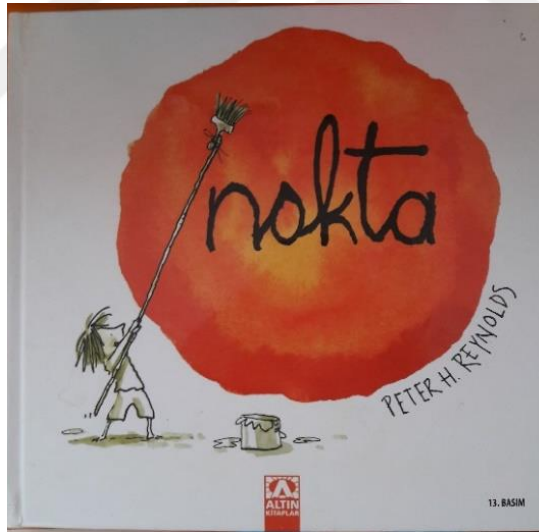
Şekil 9. Bir Fırsatla Ne Yaparsın? kitabının ön kapağına ait görsel (Yamada, 2018) kaynağından alınmıştır.

Şekil 10. Carl ve Yaşamın Anlamı kitabının ön kapağına ait görsel (Deborah, 2019) kaynağından alınmıştır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapak görselleri ile kitap adı arasında ilişki bulunmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olduğu belirlenmiştir. Bu özellik incelenirken çocuk edebiyatı kitaplarının isimleri ile kapak görsellerinde bulunan imgelerin birbirine ile uyumu aranmış, çocuk kitapları okunarak içerisinde geçen hikâyeye ilişkin ipuçları kitapların isimleri ile karşılaştırılmıştır. Örneğin; “Nokta” isimli çocuk kitabının kapak görselinde büyük turuncu bir nokta ve onu boyayan bir çocuk görseli vardır (Şekil 11). Görselin ifade ettiği ve uyandırdığı ilk izlenim kitap ismi ile uyum göstermektedir. Kapak görselleri ile kitap adı arasında ilişki bulunan çocuk edebiyatı kitapları, okul öncesi dönemi çocuğunun hayal dünyasını zenginleştirerek kitaba olan ilgisini güçlendirmektedir.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapak görselleri ile kitap adı arasında ilişki bulunmalıdır, ölçütüne uygun görsele Şekil 11’ de yer verilmiştir.

Şekil 11. Nokta isimli kitabın ön kapağına ait görsel (Reynolds, 2018) kaynağından alınmıştır.

4.1.2. Bilgiler temasına ilişkin ölçütler. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapağında bulunan bilgilere ilişkin ölçütler Tablo 9’ da sunulmuştur:

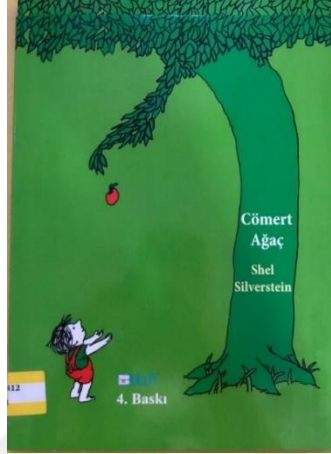
Tablo 9.

Bilgiler Temasına İlişkin Ölçütler

	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ön kapağında kitabın adı ve kitabın yazarı yer almalıdır.	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapağında resimleyen kişinin adı-soyadı yer almalıdır.	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının iç kapağında basım yeri ve tarihi yer almalıdır.
1	Uygun	Uygun değil	Uygun değil
2	Uygun	Uygun değil	Uygun
3	Uygun	Uygun değil	Uygun
4	Uygun	Uygun değil	Uygun
5	Uygun	Uygun	Uygun
6	Uygun	Uygun değil	Uygun
7	Uygun	Uygun değil	Uygun
8	Uygun	Uygun değil	Uygun değil
9	Uygun	Uygun	Uygun
10	Uygun	Uygun değil	Uygun değil
11	Uygun	Uygun değil	Uygun değil
12	Uygun	Uygun değil	Uygun
13	Uygun	Uygun değil	Uygun
14	Uygun	Uygun değil	Uygun
15	Uygun	Uygun değil	Uygun
16	Uygun	Uygun değil	Uygun değil
17	Uygun	Uygun değil	Uygun
18	Uygun	Uygun değil	Uygun
19	Uygun	Uygun değil	Uygun değil
20	Uygun	Uygun değil	Uygun değil
21	Uygun	Uygun	Uygun değil
22	Uygun	Uygun değil	Uygun
23	Uygun	Uygun değil	Uygun
24	Uygun	Uygun değil	Uygun
25	Uygun	Uygun değil	Uygun
26	Uygun	Uygun değil	Uygun
27	Uygun	Uygun değil	Uygun

Tablo 9’ da Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının bilgiler temasına ilişkin ölçütlerinin uzman görüşleri doğrultusunda uygun ve uygun değil yanıtları listelenmiştir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ön kapağında kitabın adı ve kitabın yazarı yer almalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olduğu belirlenmiştir. Bu özellik incelenirken ön kapakta hem kitabın adı hem de kitabın yazarının isimlerinin bulunmasına dikkat edilmiştir. Örneğin; “Cömert Ağaç” isimli çocuk edebiyatı kitabının ön kapağında kitabın adı ve kitabın yazarı bilgileri yer almaktadır (Şekil 12). Kitap kapağında kitabın adının bulunması çocukların kitaba karşı meraklarını ve öğrenme güdülerini harekete geçirir. Kitabın yazarının adının bulunması ise kitap hakkındaki bilgileri öğrenmeleri ve kitaba karşı aidiyetlik duygularının artmasını sağlar.

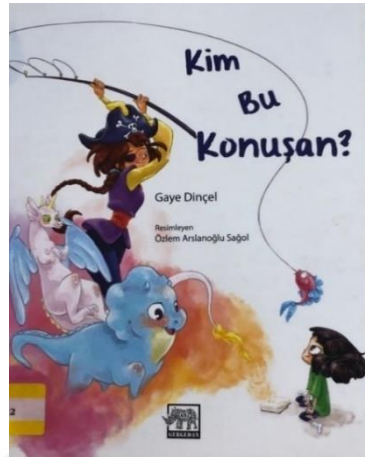
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ön kapağında kitabın adı ve kitabın yazarı yer almalıdır, ölçütüne ilişkin görsel Şekil 12’ de sunulmuştur.

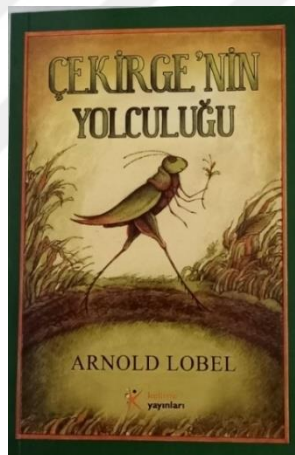
Şekil 12. Cömert Ağaç kitabının ön kapağına ait görsel (Silverstein, 2018) kaynağından alınmıştır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapağında resimleyen kişinin adı-soyadı yer almalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 3 kitabın uygun, 24 kitabın uygun olmadığı belirlenmiştir. Bu özellik incelenirken çocuk edebiyatı kitaplarının kapağında resimleyen kişinin adı-soyadının yer almasına dikkat edilmiştir. Örneğin; “*Kim Bu Konuşan*” isimli çocuk edebiyatı kitabının ön kapağında kitabın ismi, kitabın yazarının adı-soyadı ve kitabı resimleyen kişinin adı-soyadı yer aldığı belirlenmiştir (Şekil 13). “*Çekirge’nin Yolculuğu*” isimli çocuk edebiyatı kitabının ön kapağında kitabın ismi ve kitabın yazarının adı-soyadı yer alırken kitabı resimleyen kişinin adı-soyadı yer almamaktadır (Şekil 14). Bu özelliği taşıyan kitaplar; “*Eğer Bir Fareciğe Kurabiye Verirsen*”, “*Kim Bu Konuşan*” ve “*Bir Fırsatla Ne Yaparsın?*” isimli kitaplar olmuştur. Okul öncesi dönem çocuklarının kitaplarda ilk baktıkları şey kitabın üzerinde bulunan görsellerdir. Görsellerin biri tarafından yapıldığı bilmeleri ve o kişinin ismini öğrenmeleri ise kitabı keşfetmelerini sağlarken aynı zamanda farkındalıklarını da arttırır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapağında resimleyen kişinin adı-soyadı yer almalıdır, ölçütüne ilişkin görseller Şekil 13 ve Şekil 14’te sunulmuştur.

Şekil 13. Kim Bu Konuşan Kitabına Ait Görsel (Dinçel, 2019) kaynağından alınmıştır.

Şekil 14. Çekirge'nin Yolculuğu kitabına ait görsel (Lobel, 2018) kaynağından alınmıştır.

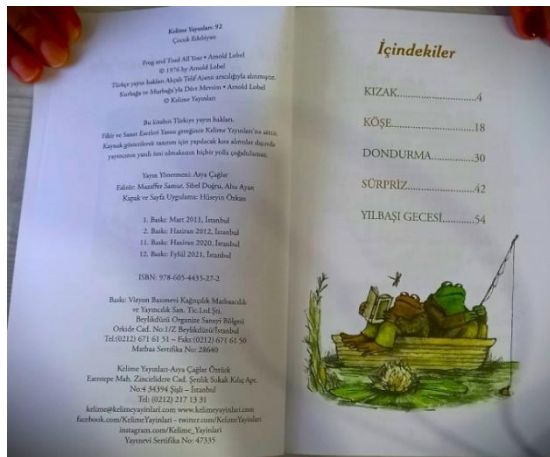
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının iç kapağında basım yeri ve tarihi yer almalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 19 kitabın uygun, 8 kitabın uygun olmadığı belirlenmiştir. Bu özellik incelenirken kitabın iç kapağı içerisinde basım yeri ve tarihinin bulunup bulunmadığı incelenerek kitaplar incelenmiştir. Örneğin; “Carl ve Yaşamın Anlamı” isimli çocuk edebiyatı kitabının iç kapağında basım yeri ve tarihinin yer almadığı belirlenmiştir (Şekil 15). “Kurbağa ve Murbağa’yla Dört Mevsim” isimli çocuk edebiyatı kitabının iç kapağında basım yeri ve tarihinin yer aldığı belirlenmiştir (Şekil

16). Kitapların iç kapağında basım yeri ve tarihinin yer alması çocuklara her şeyin bir başlangıcı olduğu gibi kitapların da başlangıcının olduğu yeri ve zamanı bilmeleri farkındalıklarını arttıracaktır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının iç kapağında basım yeri ve tarihi yer almalıdır, ölçütüne ilişkin görsellere Şekil 15 ve Şekil 16' da yer verilmiştir.

Şekil 15. Carl ve Yaşamın Anlamı kitabına ait görseller (Deborah, 2019) kaynağından alınmıştır.

Şekil 16. Kurbağa ve Murbağa'yla Dört Mevsim kitabına ait görseller (Lobel, 2021) kaynağından alınmıştır.

4.1.3. Niteliksel özellikler temasına ilişkin ölçütler. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapağında bulunan niteliksel özelliklere ilişkin ölçütler Tablo 10' da sunulmuştur:

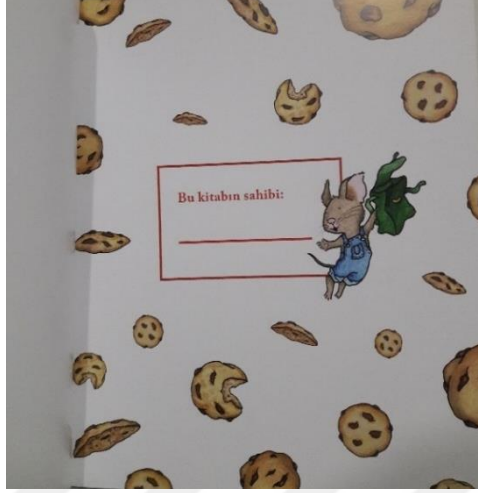
Tablo 10.

Niteliksel Özellikler Temasına İlişkin Ölçütler

	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ilk sayfasında çocuğun adını yazabileceği alan bulunmalıdır.	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapak tasarımında harf büyüklüğü yaşa göre değişiklik göstermelidir.	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ilk sayfalarında veya ön/arka kapağında hangi yaş grubunun kullanımına yönelik olduğu belirtilmelidir.
1	Uygun değil	Uygun	Uygun
2	Uygun değil	Uygun	Uygun değil
3	Uygun değil	Uygun	Uygun değil
4	Uygun değil	Uygun	Uygun değil
5	Uygun	Uygun	Uygun değil
6	Uygun değil	Uygun	Uygun
7	Uygun değil	Uygun	Uygun
8	Uygun değil	Uygun	Uygun değil
9	Uygun değil	Uygun	Uygun değil
10	Uygun değil	Uygun	Uygun değil
11	Uygun değil	Uygun	Uygun değil
12	Uygun değil	Uygun	Uygun değil
13	Uygun değil	Uygun	Uygun değil
14	Uygun değil	Uygun	Uygun değil
15	Uygun değil	Uygun	Uygun değil
16	Uygun değil	Uygun	Uygun
17	Uygun değil	Uygun	Uygun
18	Uygun değil	Uygun	Uygun değil
19	Uygun değil	Uygun	Uygun değil
20	Uygun değil	Uygun	Uygun değil
21	Uygun değil	Uygun	Uygun değil
22	Uygun değil	Uygun	Uygun değil
23	Uygun değil	Uygun	Uygun değil
24	Uygun değil	Uygun	Uygun değil
25	Uygun değil	Uygun	Uygun değil
26	Uygun değil	Uygun	Uygun değil
27	Uygun değil	Uygun	Uygun

Tablo 10’ da Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının niteliksel özellikler temasına ilişkin ölçütlerinin uzman görüşleri doğrultusunda uygun ve uygun değil yanıtları listelenmiştir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ilk sayfasında çocuğun adını yazabileceği alan bulunmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 1 kitabın uygun, 26 kitabın uygun olmadığı belirlenmiştir. Ölçüte göre bu özelliği taşıdığı belirlenen kitap; “*Eğer Bir Fareciğe Kurabiye Verirsen*” isimli çocuk edebiyatı kitabı (Şekil 17) olmuştur. Bu özellik incelenirken çocuk edebiyatı kitaplarının ilk sayfasında çocuğa ayrılmış ve çocuğun ismini yazabileceği bir alanın bulunmasına yöneliktir. Örneğin; “*Eğer Bir Fareciğe Kurabiye Verirsen*” isimli çocuk edebiyatı kitabının ilk sayfasında dikdörtgen içerisinde ve dikdörtgenin yanında kitabın içerisinde karakterinde bulunduğu “Bu kitabın sahibi:” yazılı bir alan bulunurken “*Asla Neden Diye Sorma*” isimli çocuk edebiyatı kitabının ilk sayfasında böyle bir alan olmadığı belirlenmiştir (Şekil 18).

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ilk sayfasında çocuğun adını yazabileceği alan bulunmalıdır, ölçütüne ilişkin görsellere Şekil 17 ve Şekil 18’ de yer verilmiştir.

Şekil 17. Eğer Bir Fareciğe Kurabiye Verirsen kitabına ait görsel (Numeroff, 2020) kaynağından alınmıştır.

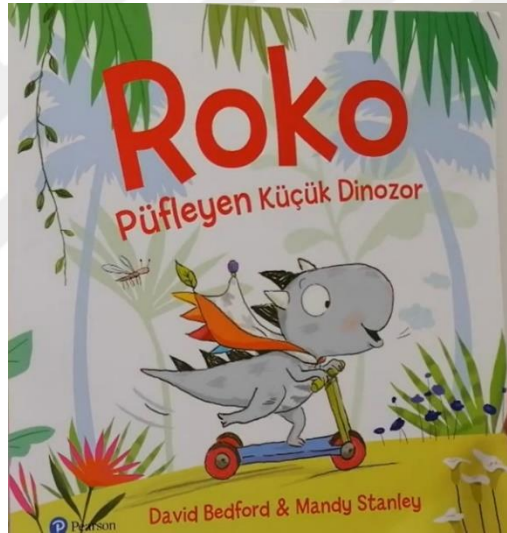

Şekil 18. Asla Neden Diye Sorma kitabına ait görsel (Tan, 2016) kaynağından alınmıştır.

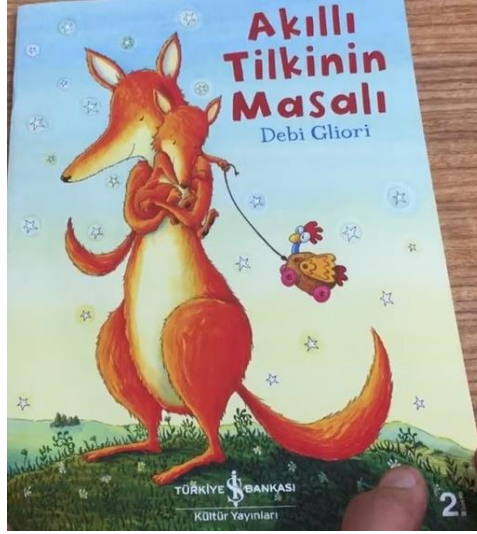
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapak tasarımında harf büyüklüğü yaşa göre değişiklik göstermelidir, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olduğu belirlenmiştir. Bu özellik incelenirken kapakta bulunan harflerin kitabın hitap ettiği yaş grubu ile uyumlu olup olmadığına bakılmıştır. Bazı kitaplar üzerinde hitap ettiği yaş grubu belirtilmemiş olsa da kitap isimleri okul öncesi yaş grubu çocuğunun algılayabileceği

büyükükte olduğu için uygun olarak değerdendirilmiştir. Okul öncesi dönem çocuklarının algılayabileceği harf büyükükü 12-36 punto aralığında değişmektedir (Karatay, 2016; akmak Güleç ve Geçgel, 2015). İncelenen kitaplarda belirtilen puntolara uygunluk durumu ön planda tutulmuştur. Bazı kitaplar üzerinde hitap ettiği yaş grubu belirtilmemiş olsa da kitap isimleri okul öncesi yaş grubu çocuğunun algılayabileceği büyükükte olduğu için uygun olarak değerdendirilmiştir. Okul öncesi dönem çocuklarının algılayabileceği harf büyükükü 24-22-20 punto aralığındadır. İncelenen kitaplarda bu puntolara uygunluk durumu ön planda tutulmuştur.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapak tasarımında harf büyükükü yaşa göre değişiklik göstermelidir, ölçütüne ilişkin görsellere Şekil 19 ve Şekil 20' de yer verilmiştir.

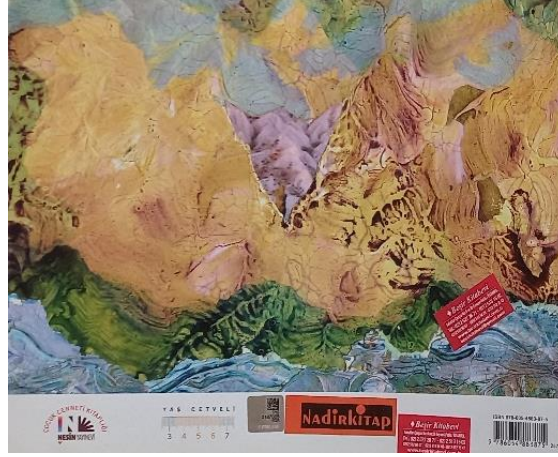
Şekil 19. Roko Püfleyen Küçük Dinozor kitabının ön kapağına ait görsel (Bedford ve Stanley, 2019) kaynağından alınmıştır.

Şekil 20. Akıllı Tilkinin Masalı kitabının ön kapağına ait görsel (Glori, 2015) kaynağından alınmıştır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ilk sayfalarında veya ön/arka kapağında hangi yaş grubunun kullanımına yönelik olduğu belirtilmelidir, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 6 kitabın uygun, 21 kitabın uygun olmadığı belirlenmiştir. Bu özellik incelenirken kitabın içerisinde ve dışarısında bulunan bütün sayfalar taranarak bakılmış ve yaş grubu imgesi, yaş cetveli ya da hangi yaşa hitap ettiği belirten kısa yazı türlerine aranmıştır. İncelenen kitaplar arasında “Frederick”, “İki Bana Bir Sana”, “Akıllı Tilkinin Masalı”, “Carl ve Yaşamın Anlamı”, “Kuyruğu Zilli Tilki” ve “Canını En Çok Ne Yakar” isimli çocuk edebiyatı kitapları olmuştur. Aşağıda bu ölçütün sağlandığı (Şekil 21 ve Şekil 23) ve sağlanmadığı görsellere yer verilmiştir (Şekil 22 ve Şekil 24). Yaş grubu bilgisinin çocuk kitaplarında verilmesi okuyucu, öğretmen ve ebeveynin çocuğun seviyesine uygun bir kitap seçmesinde etkili olmasından dolayı önemlidir.

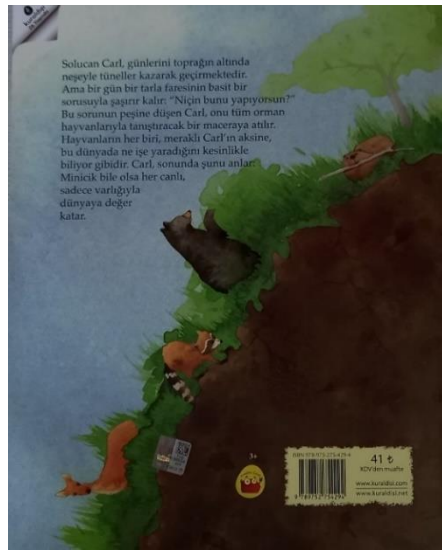
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ilk sayfalarında veya ön/arka kapağında hangi yaş grubunun kullanımına yönelik olduğu belirtilmelidir, ölçütüne ilişkin görsellere Şekil 21, Şekil 22, Şekil 23 ve Şekil 24’te yer verilmiştir.

Şekil 21. Kuyruğu Zilli Tilki kitabının arka kapağına ait görsel (Mc Avoy, 2015) kaynağından alınmıştır.

Şekil 22. Yalnız Balina kitabının arka kapağına ait görsel (Davies, 2021) kaynağından alınmıştır.

Şekil 23. Carl ve Yaşamın Anlamı kitabının arka kapağına ait görsel

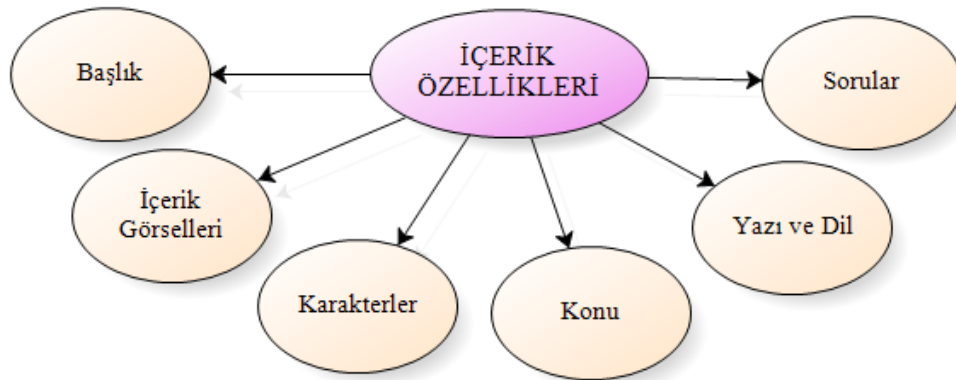
(Deborah, 2019) kaynağından alınmıştır.

Şekil 24. Cömert Ağaç Kitabının arka kapağına ait görsel (Silverstein, 2018) kaynağından alınmıştır.

4.2. İçerik Özelliklerine İlişkin Temalar

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerik özellikleri ile ilgili alt temalara Şekil 25’ te yer verilmiştir.

Şekil 25. İçerik özelliklerine ait temalar

4.2.1. Başlık temasına ilişkin ölçütler. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerik özelliklerinde bulunan başlık temasına ilişkin ölçütler Tablo 11’ de sunulmuştur:

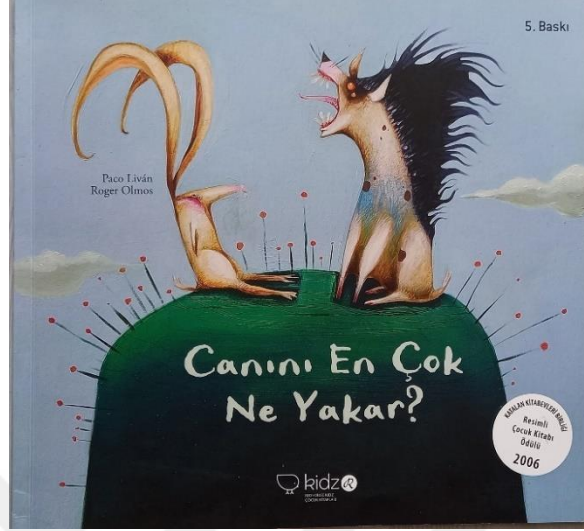
Tablo 11.

Başlık Temasına İlişkin Ölçütler

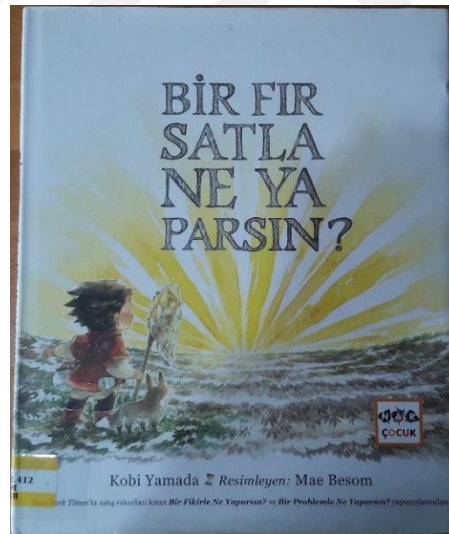
	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında başlık ilgi çekici ve düşündürücü olmalıdır.	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitap isimlerinde yönlendirici ifadeler olmamasına dikkat edilmelidir.
1	Uygun	Uygun
2	Uygun	Uygun
3	Uygun	Uygun
4	Uygun	Uygun
5	Uygun	Uygun
6	Uygun	Uygun
7	Uygun	Uygun değil
8	Uygun	Uygun değil
9	Uygun	Uygun
10	Uygun	Uygun
11	Uygun	Uygun
12	Uygun	Uygun değil
13	Uygun	Uygun değil
14	Uygun	Uygun
15	Uygun	Uygun değil
16	Uygun	Uygun
17	Uygun	Uygun
18	Uygun	Uygun
19	Uygun	Uygun
20	Uygun	Uygun
21	Uygun	Uygun
22	Uygun	Uygun değil
23	Uygun	Uygun
24	Uygun	Uygun
25	Uygun	Uygun
26	Uygun	Uygun
27	Uygun	Uygun

Tablo 11’ de Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı edebiyatı kitaplarının başlık temasına ilişkin ölçütlerinin uzman görüşleri doğrultusunda uygun ve uygun değil yanıtları listelenmiştir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında başlık ilgi çekici ve düşündürücü olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olduğu belirlenmiştir. Bu ölçüt incelenirken başlıklar tek tek incelenmiş ilgi çekici ve düşündürücü ifadeler içerip içermediğine bakılmıştır. Örneğin; “*Canını En Çok Ne Yakar?*” (Şekil 26) ve “*Bir Fikirle Ne Yaparsın?*” (Şekil 27) isimli çocuk edebiyatı kitaplarının başlığı çocuklar için önce ilgi uyandırıcı öğelerin zihinlerinde canlanmasını sağlarken, kitabın görselleri ile desteklenerek çocukta başlığın düşündürücü yönlerini ortaya çıktığı belirlenmiştir.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında başlık ilgi çekici ve düşündürücü olmalıdır, ölçütüne ilişkin görsellere Şekil 26 ve Şekil 27’de yer verilmiştir.

Şekil 26. Canını En Çok Ne Yakar? kitabının ön kapağına ait görsel (Livan, 2018) kaynağından alınmıştır.

Şekil 27. Bir Fırsatla Ne Yaparsın? kitabının ön kapağına ait görsel (Yamada, 2018) kaynağından alınmıştır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitap isimlerinde yönlendirici ifadeler olmamasına dikkat edilmelidir, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 21 kitabın uygun, 6 kitabın uygun olmadığı belirlenmiştir. Bu ölçüt incelenirken kitap ölçütleri için görüş alınan uzmanlardan birinin belirlediği ölçüt doğrultusunda şekillenmiştir. Bu ölçüte göre kitap isimlerinde

bulunan “Şişko Fare”, “Yaramaz Köpek” ve “Çalışkan Arı” gibi yönlendirici ifadeler çocuğun kitabı okumadan önce ön yargıya sahip olacağı için kullanılmamasının daha doğru olduğu neticesine varılmıştır. İncelenen kitaplar arasında, bu ölçüte uygun olmayan “Akıllı Tilkinin Masalı”, “Yalnız Balina”, “Cömert Ağaç”, “Roko Püfleyen Küçük Dinozor”, “Küçük Fare ile Kırmızı Duvar”, “Asla Neden Diye Sorma” isimli kitaplar olduğu tespit edilmiştir. Kitap isimlerinde yönlendirici ifadelerin bulunması çocuğun kitaba olan algısını etkileyeceğinden dikkat edilmesi önemlidir.

4.2.2. İçerik görselleri temasına ilişkin ölçütler. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerik özelliklerinde bulunan içerik görselleri temasına ilişkin ölçütler Tablo 12’ de sunulmuştur.

Tablo 12.

İçerik Görselleri Temasına İlişkin Ölçütler

	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf oranı $\frac{3}{4}$ olmalıdır.	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf canlı, parlak ve renkli olmalıdır.	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında kullanılan görseller fotoğraf değil resim olmalıdır.
1	Uygun	Uygun	Uygun
2	Uygun değil	Uygun değil	Uygun
3	Uygun	Uygun	Uygun
4	Uygun değil	Uygun değil	Uygun
5	Uygun	Uygun	Uygun
6	*Uygun	Uygun	Uygun
7	*Uygun	Uygun	Uygun
8	Uygun	Uygun	Uygun
9	Uygun değil	Uygun	Uygun
10	Uygun	Uygun	Uygun
11	Uygun	Uygun	Uygun
12	Uygun	Uygun değil	Uygun
13	Uygun	Uygun	Uygun
14	Uygun	Uygun	Uygun
15	Uygun	Uygun	Uygun
16	Uygun	Uygun	Uygun
17	Uygun	Uygun	Uygun
18	Uygun	Uygun	Uygun
19	Uygun	Uygun	Uygun
20	Uygun	Uygun	Uygun
21	Uygun	Uygun	Uygun
22	Uygun	Uygun	Uygun
23	Uygun	Uygun	Uygun
24	Uygun	Uygun	Uygun
25	Uygun değil	Uygun	Uygun
26	Uygun değil	Uygun	Uygun
27	Uygun	Uygun	Uygun

Tablo 12’ de Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerik görselleri temasına ilişkin ölçütlerinin uzman görüşleri doğrultusunda uygun ve uygun değil yanıtları listelenmiştir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf oranı $\frac{3}{4}$ olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 22 kitabın uygun, 5 kitabın uygun olmadığı belirlenmiştir. Bu ölçüt incelenirken her kitabın kendi boyutuna oranla sayfayı 4 eşit parçaya bölecek şekilde yazıya düşen alanın $\frac{1}{4}$, resim/fotoğrafa düşen alanın $\frac{3}{4}$ olması sebebiyle yazı ve resim oranı karşılaştırılmıştır. Uygun olmayan kitaplardan “*Mış Gibi*” kitabının yazının görsellerden daha çok yer aldığı sayfaların olduğu ve kendi alanının dışına çıktığı için bu özelliğe uygun olmadığı belirlenmiştir. (Şekil 28). Uygun olan kitaplardan “*Ben Bir Çizgiyim*” çocuk edebiyatı kitabının yazı oranı olan $\frac{1}{4}$ ve görsel oranı olan $\frac{3}{4}$ özelliklerine sahip olması ölçütte belirtildiği gibidir (Şekil 29). Okul öncesi dönem çocuk edebiyatı kitaplarında yazı oranının resim/fotoğraf oranından fazla olması çocuğun kitaba olan ilgisini kaybetmesine neden olacağından ve dikkat süresini azaltacağından resim/fotoğraf oranının belirlenen ölçüde olması çocuk için daha uygun olacaktır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf oranı $\frac{3}{4}$ olmalıdır, ölçütüne ilişkin görsele Şekil 28 ve Şekil 29’da sunulmuştur.

Şekil 28. Mış Gibi kitabına ait görsel (Reynolds, 2018) kaynağından alınmıştır.

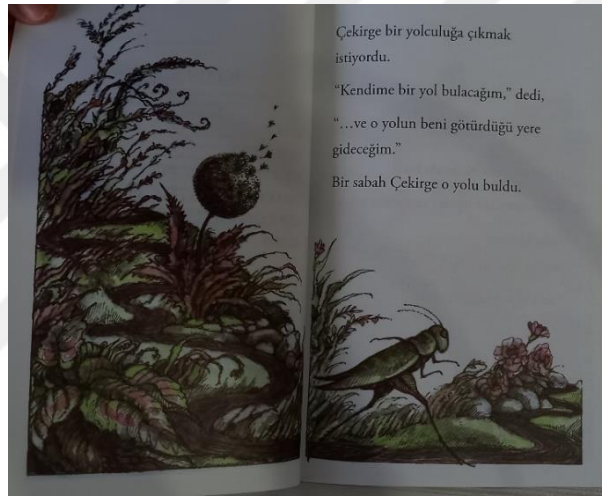

Şekil 29. Ben Bir Çizgiyim kitabına ait görsel (Öğmel, 2020) kaynağından alınmıştır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf canlı, parlak ve renkli olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 24 kitabın uygun, 3 kitabın uygun olmadığı belirlenmiştir. Bu özellik incelenirken kitabın ön kapağında, arka kapağında ve içerisinde yer alan resim/fotoğrafların çocukların ilgisini çekebilecek seviyede canlı-cansız, parlak-mat, renkli-renksiz olup olmamasına dikkat edilerek görseller incelenmiştir. Uygun olmayan kitaplar; “Kurbağa ve Murbağa’yla Dört Mevsim”, “Çekirge’nin Yolculuğu” ve “Cömert Ağaç” isimli çocuk edebiyatı kitaplarıdır. Örneğin; “Çekirge’nin Yolculuğu” isimli çocuk edebiyatı kitabının (Şekil 30) basılmış

olduğu kâğıt yapısı dolayısıyla resim/fotoğrafları parlak özellik göstermediğinden bu özelliğe uygun bulunmamıştır. “*Roko Püfleyen Küçük Dinozor*” isimli çocuk edebiyatı kitabının görselleri incelendiğinde canlı, parlak ve renkli olduğu belirlenmiştir (Şekil 31). Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf canlı, parlak ve renkli olması, çocuğun hayal gücünü, ruhsal duygu durumunu ve yaratıcılığını etkileyeceğinden dolayı önem taşımaktadır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf canlı, parlak ve renkli olmalıdır, ölçütüne ilişkin görsele Şekil 30, Şekil 31’ de yer verilmiştir.

Şekil 30. Çekirge'nin Yolculuğu kitabına ait görsel (Lobel, 2018) kaynağından alınmıştır.

Şekil 31. Roko Püfleyen Küçük Dinozor kitabına ait görsel (Bedford ve Stanley, 2019) kaynağından alınmıştır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında kullanılan görseller fotoğraf değil resim olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olduğu belirlenmiştir. Bu özelliği incelerken fotoğrafın kelime anlamı olan “makine yardımıyla elde edilmiş görsel”, resim ise “çizim yardımıyla elde edilmiş görsel” olması neticesiyle çocuk edebiyatı kitapları incelenmiştir. Örneğin; “*Ben Bir Çizgiyim*” isimli çocuk edebiyatı kitabının görselleri yazarı tarafından resimlenmiştir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarındaki resimler, çocukların hayal güçlerini hareketlendirmede daha çok işlevsel nitelikte olduğu için tercih edilmesi önem taşımaktadır.

4.2.3. Karakterler temasına ilişkin ölçütler. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerik özelliklerinde bulunan karakterler temasına ilişkin ölçütler Tablo 13’ te sunulmuştur:

Tablo 13.

Karakterler Temasına İlişkin Ölçütler

	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında karakterler; hem kurgusal hayal gücünü destekleyici hem de gerçekçi öğelere bir arada yer verilmelidir.	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında karakterler çocukların gerçeklik algısına hitap etmeli hem de çocukların özdeşim kurabileceği nitelikte olmalıdır.
1	Uygun	Uygun
2	Uygun	Uygun
3	Uygun	Uygun
4	Uygun	Uygun
5	Uygun	Uygun
6	Uygun	Uygun
7	Uygun	Uygun
8	Uygun	Uygun
9	Uygun	Uygun
10	Uygun	Uygun
11	Uygun	Uygun
12	Uygun	Uygun
13	Uygun	Uygun
14	Uygun	Uygun
15	Uygun	Uygun
16	Uygun	Uygun
17	Uygun	Uygun
18	Uygun	Uygun
19	Uygun	Uygun
20	Uygun	Uygun
21	Uygun	Uygun
22	Uygun	Uygun
23	Uygun	Uygun
24	Uygun	Uygun
25	Uygun	Uygun
26	Uygun	Uygun
27	Uygun	Uygun

Tablo 13’ te Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının karakterler temasına ilişkin ölçütlerinin uzman görüşleri doğrultusunda uygun ve uygun değil yanıtları listelenmiştir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında karakterler; hem kurgusal hayal gücünü destekleyici hem de gerçekçi öğelere bir arada yer verilmelidir, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olduğu belirlenmiştir. Örneğin; “*Bazı Günler*” kitabının içerisinde yer alan Deniz’in kurduğu hayaller içerisinde hem kurgusal hem de gerçekçi öğelerin bir arada bulunması bu özelliği destekler niteliktedir. “*Roko Püfleyen Küçük Dinozor*” isimli çocuk edebiyatı kitabının karakterleri olan dinozor ve mamut gerçekçi özelliklere sahiptir. Karakterlerden mamutun uçan balona binebilmesi, konuşabilmesi, tahterevalliyeye binebilmesi ise hem kurgusal hem de hayal gücünü harekete geçiren özelliklere sahip olması sebebiyle bu kitabın özellikleri ölçüte uyum göstermektedir. “*Eğer Bir Fareciğe Kurabiye Verirsen*” isimli çocuk edebiyatı kitabında karakterleri olan çocuk ve fare gerçekçi özelliklere sahiptir. Karakterlerden farenin konuşabilmesi, kurabiye yiyebilmesi, resim yapabilmesi, temizlik yapabilmesi ise hem kurgusal hem de hayal gücünü harekete geçiren özellikleri temsil ettiği için bu ölçüte uygun olduğu belirlenmiştir.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında karakterler çocukların gerçeklik algısına hitap etmeli hem de çocukların özdeşim kurabileceği nitelikte olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olduğu belirlenmiştir. Örneğin; “*Yüzyüz*” isimli çocuk edebiyatı kitabında yer alan Yüzyüz adlı balık, farklı renginden dolayı herkes tarafından fark edilmektedir. Meraklı ve maceracı özelliklere sahiptir. Çıktığı yolculuğunda birçok şeyi keşfetmiştir. Büyük balığa karşı ürettiği çözüm önerileri çocukların problem çözme becerisini geliştirebilirken bir takım halinde hareket edip büyük balığa karşı durmaları ise yardımlaşma ve dayanışma becerilerini kazandırır. Burada Yüzyüz ’ün çocukların gerçeklik algısına hitap ederken özdeşim kurabileceği birçok özelliğe sahip olduğu belirlenmiştir. “*Selma*” isimli çocuk edebiyatında yer alan köpek “*Mutluluk nedir?*” sorusunun yanıtını alamayınca İhtiyar Koç’a gider ve sorar. İhtiyar Koç ise Selma adlı koyunun hikâyesini anlatır. Selma’ya “*Daha fazla zamanı olsa ve piyangodan para çıkırsa ne yapmak isterdiniz?*” sorusuna verdiği cevaplar hep aynı oluyor. Selma günlük yaşamında neler yapıyorsa onları yapmaya

devam edeceğini anlatıyor. Burada Selma'nın çocukların gerçeklik algısına hitap ederken özdeşim kurabileceği özelliklerin de olduğu belirlenmiştir.

4.2.4. Konu temasına ilişkin ölçütler. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerik özelliklerinde bulunan konu temasına ilişkin ölçütler Tablo 14' te sunulmuştur:

Tablo 14.

Konu Temasına İlişkin Ölçütler

	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında ele alınan konu, düşünce ya da olaylar çocukların yaşantıları ve deneyimleriyle ilişkili olmalıdır.	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitapları çocuğa eleştirel düşünme becerisi kazandırmalıdır.	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında kazandırılacak değerler; sorumluluk, sevgi, saygı, yardımseverlik, hoşgörü, nezaket, arkadaşlık, iş birliği, dürüstlük ve özdenetim olmalıdır.	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının dili sade, açık ve sürükleyici olmalıdır.
1	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
2	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
3	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
4	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
5	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
6	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
7	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
8	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
9	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
10	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
11	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
12	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
13	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
14	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
15	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
16	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
17	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
18	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
19	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
20	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
21	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
22	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
23	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
24	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
25	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
26	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
27	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun

Tablo 14' te Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının konu temasına ilişkin ölçütlerinin uzman görüşleri doğrultusunda uygun

ve uygun değil yanıtları listelenmiştir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında ele alınan konu, düşünce ya da olaylar çocukların yaşantıları ve deneyimleriyle ilişkili olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olduğu belirlenmiştir. Örneğin; “*Nokta*” adlı çocuk kitabındaki Vashti’nin okul ortamında öğretmeni ile olan diyalogu çocukların gerçek yaşamında karşılaşılabileceği ve deneyimleriyle ilişkilendirebileceği kitap özelliği taşıyan çocuk edebiyatı kitaplarından biridir. “*İnsanlar Hakkında Bildiğim Her Şey*” adlı çocuk edebiyatı kitabı çevremizde gördüğümüz aynı sandığımız ama aynı olmayan insanların özelliklerini sorguladır. İnsanların yaşadıkları çevrelerinin, sahip oldukları fiziksel özelliklerinin, korkularının, kullandıkları araçlarının, aile içerisindeki sıfatlarının, sevdikleri ve sevmedikleri şeylerinin, buldukları konumlarının farklılıklarını sorgulatan kitap çocuklara hayatın içinden olan olayları gösterir. Günlük hayatta karşılaştığımız insanların hepsi birbirinden farklıysa neden insan insana benzer? sorusuna cevap arar.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitapları çocuğa eleştirel düşünme becerisi kazandırmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olduğu belirlenmiştir. Bu özelliği örneklendirirsek, “*Carl ve Yaşamın Anlamı*” adlı çocuk edebiyatı kitabında Carl tarla faresinin “Bunu niçin yapıyorsun” sorusu üzerine yaşamının anlamına bulabilmek için hayatı sorgulayabileceği bir maceraya atılır. Sorusunun cevabını bulabilmek için bir yolculuğa çıkar. Yolda gördüğü tavşana, tilkiye, sincaba “*Bu yaptığımı niçin yapıyorum?*” diye sorar fakat istediği cevaplara ulaşamaz. Karşısına çıkan karafatma ile sohbeti sonucunda aklında fikirler uyanır. Kitabın bu özelliği çocuğa eleştirel düşünme becerisi kazandırır. “*Başka Bir Yerde Yaşasaydım*” çocuk edebiyatı kitabında çocuğa eleştirel düşünme becerisi kazandırabilecek birçok özellik bulunmaktadır. Yaşanabilecek birçok yerin olması ve bunun hayal edilmesi yoluyla alternatif yaşam alanlarının olması çocuğun düşünme eyleminde yoğunlaşmasını sağlayacaktır. Kitapta “*başka bir yerde yaşasaydım; mesela dünyanın diğer tarafında bir yerde, ya milyonlarca insanla dolu büyük bir şehirde, ya yaşadığım yerde savaş olsaydı, ya hiç bilmediğim bir yere gitmek zorunda kalsaydım, ya bütün gün çalışmak zorunda olduğum bir yerde yaşasaydım, ya bir çölün ortasında yaşasaydım, ya okyanustan başka bir şey olmayan yerde, ya kimsenin olmadığı bir yerde yaşasaydım,*

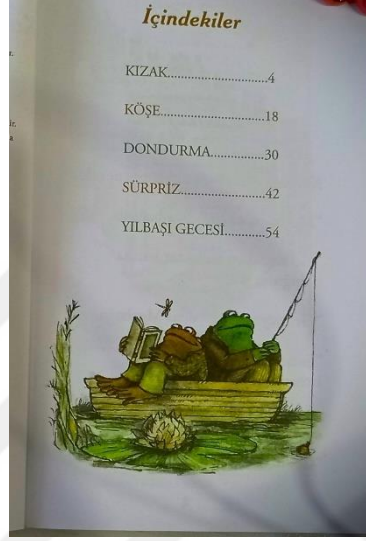
ya sellerin bastığı bir yerde yaşasaydım” gibi birçok olasılığı değerlendirdikten sonra kendi kendinin evi olduğuna karar vermenin yolculuğu üzerinde durur.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında kazandırılacak değerler; sorumluluk, sevgi, saygı, yardımseverlik, hoşgörü, nezaket, arkadaşlık, iş birliği, dürüstlük ve özdenetim olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olduğu belirlenmiştir. Örneğin; *“Sarılalım mı?”* isimli çocuk edebiyatı kitabında yer alan karakter Ponçık, kişisel alana saygı duyulması gerektiğine inanan bir ailede büyüyen bir kaktüstür ve tek istediği “sarılmak” istemektir. Fakat ailesi onu hiç anlamamaktadır. Bir gün bir balonla karşılaşır ve hayatı daha anlaşılabilir hale gelir. Kendisine yeni aile bulmak için çıktığı yolda kimseden kabul göremeyince yalnız yaşamaya karar verir. Bir gün kendisi gibi yalnız kalmış birini bulduğunda ona ne yapacağını çok iyi bilir. Bu çocuk edebiyatı kitabı çocuğa sorumluluk, sevgi, saygı, yardımseverlik, hoşgörü, nezaket, arkadaşlık, iş birliği, dürüstlük ve özdenetim değerlerini kazandırabilecek nitelikte olduğu belirlenmiştir. *“Hula ve Acayip Şemsiyesi”* isimli çocuk edebiyatı kitabında Hula ve şemsiyesi birlikte vakit geçirmektedir. Hula nereye giderse şemsiyesini de götürür. Hula şemsiyesi ile dans eder, bulutların üzerine uçar, sıcak çikolata içer, kek yer, uyur, sıkılır, yürüyüşe çıkar ve yağmur yağduğunda onu yağmurdan korur. Bu çocuk kitabı çocuğa sorumluluk, sevgi, saygı, yardımseverlik, hoşgörü, nezaket, arkadaşlık, iş birliği, dürüstlük ve özdenetim değerlerini kazandırabilecek nitelikte olduğu belirlenmiştir.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında sadece bir hikâye olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 25 kitabın uygun, 2 kitabın uygun olmadığı belirlenmiştir. Bu özellik incelenirken kitap içerisinde geçen hikâye sayısına göre incelenmiştir. Bu özelliğe uymayan iki kitap belirlenmiştir. Bu kitaplar; *“Kurbağa ve Murbağa’yla Dört Mevsim”* ve *“Çekirge’nin Yolculuğu”* adlı çocuk edebiyatı kitaplarıdır. *“Kurbağa ve Murbağa’yla Dört Mevsim”* adlı çocuk edebiyatı kitabının içerisinde; “kızak, köşe, dondurma, sürpriz, yılbaşı gecesi” olmak üzere 5 hikâye olduğu belirlenmiştir. *“Çekirge’nin Yolculuğu”* adlı çocuk edebiyatı kitabının içerisinde; “kulüp, yeni bir ev, titiz sinek, yolculuk, her zaman, akşam” olmak üzere 6 hikâye olduğu belirlenmiştir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında

sadece bir hikâye olması çocukların hikâyede geçen olay örgüsüne daha çok odaklanmalarını sağlamakta ve eleştirel düşünme becerilerini daha iyi ifade etmelerine olanak vermesinden dolayı önemlidir.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında sadece bir hikâye olmalıdır, ölçütüne ilişkin görsel Şekil 32 ve Şekil 33'te yer verilmiştir.

Şekil 32. Kurbağa ve Murbağa'yla Dört Mevsim kitabına ait görsel (Lobel, 2021) kaynağından alınmıştır

Şekil 33. İki Bana Bir Sana kitabına ait görsel (Mühle, 2021) kaynağından alınmıştır.

4.2.5. Yazı ve dil temasına ilişkin ölçütler. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerik özelliklerinde bulunan yazı ve dil temasına ilişkin ölçütler Tablo 15’ te sunulmuştur:

Tablo 15.

Yazı ve Dil Temasına İlişkin Ölçütler

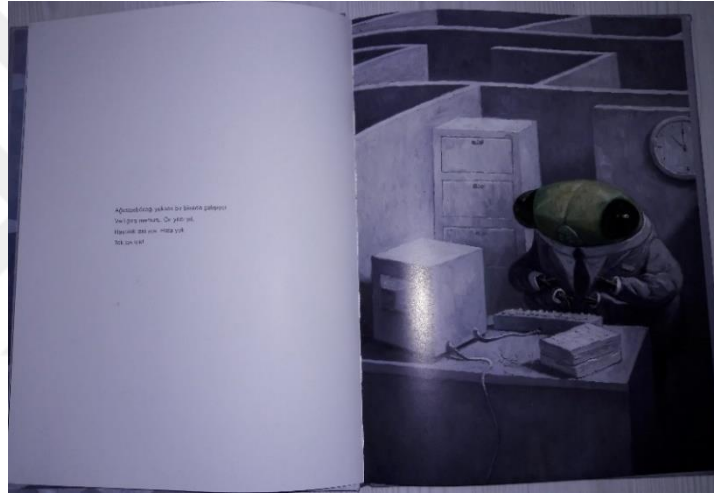
	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının iç sayfalarında kullanılan font ve yazı stili kullanıcı yaş grubuna uygun olmalıdır.	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının dili sade, açık ve sürükleyici olmalıdır.
1	Uygun değil	Uygun
2	Uygun	Uygun
3	Uygun değil	Uygun
4	Uygun	Uygun
5	Uygun	Uygun
6	Uygun	Uygun
7	Uygun	Uygun
8	Uygun	Uygun
9	Uygun değil	Uygun
10	Uygun değil	Uygun
11	Uygun	Uygun
12	Uygun değil	Uygun
13	Uygun değil	Uygun
14	Uygun	Uygun
15	Uygun değil	Uygun
16	Uygun değil	Uygun
17	Uygun	Uygun
18	Uygun	Uygun
19	Uygun değil	Uygun
20	Uygun değil	Uygun
21	Uygun değil	Uygun
22	Uygun değil	Uygun
23	Uygun	Uygun
24	Uygun değil	Uygun
25	Uygun değil	Uygun
26	Uygun değil	Uygun
27	Uygun değil	Uygun

Tablo 15’ te Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının yazı ve dil temasına ilişkin ölçütlerinin uzman görüşleri doğrultusunda uygun ve uygun değil yanıtları listelenmiştir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının dili sade, açık ve sürükleyici olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olduğu belirlenmiştir. Bu ölçüt incelenirken kitapların içerisinde geçen bütün kelimeler, ilk anlamları ile algılanabiliyor mu, çocukların seviyesine uygunluğu tek tek incelenmiş ve uygun olduğu belirlenmiştir.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının iç sayfalarında kullanılan font ve yazı stili kullanıcı yaş grubuna uygun olmalıdır,

ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 11 kitabın uygun, 16 kitabın uygun olmadığı belirlenmiştir. Bu özellik hem sayfanın dörtte birinin yazıya ayrılmış konumunu düşünerek hem de okul öncesi yaş grubu çocuklarına uygun olan harf boyutuna göre incelenmiştir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında kullanılan font ve yazı stiline kullanıcı yaş grubuna uygun olması çocukların harf tanıma becerisini kuvvetlendirmesi, eşleştirebilmesi ve okuma-yazmaya geçişini kolaylaştıracağından önemlidir.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının iç sayfalarında kullanılan font ve yazı stili kullanıcı yaş grubuna uygun olmalıdır, ölçütüne ilişkin görsellere Şekil 34 ve Şekil 35’ te yer verilmiştir.

Şekil 34. Ağustos Böceği kitabına ait görseller
(Tan, 2018) kaynağından alınmıştır.

Şekil 35. Bir Fırsatla Ne Yaparsın kitabına ait görseller
(Yamada, 2018) kaynağından alınmıştır.

4.2.6. Sorular temasına ilişkin ölçütler. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerik özelliklerinde bulunan sorular temasına ilişkin ölçütler Tablo 16’ da sunulmuştur.

Tablo 16.

Sorular Temasına İlişkin Ölçütler

	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerisinde sorulan sorular hikâyenin başında, ortasında veya sonunda yer almalıdır.	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf ile ilgili metin ve soru aynı sayfada olmalıdır.
1	Uygun değil	Uygun değil
2	Uygun değil	Uygun değil
3	Uygun değil	Uygun değil
4	Uygun değil	Uygun değil
5	Uygun değil	Uygun değil
6	Uygun değil	Uygun değil
7	Uygun değil	Uygun değil
8	Uygun değil	Uygun değil
9	Uygun değil	Uygun değil
10	Uygun değil	Uygun değil
11	Uygun değil	Uygun değil
12	Uygun değil	Uygun değil
13	Uygun değil	Uygun değil
14	Uygun değil	Uygun değil
15	Uygun değil	Uygun değil
16	Uygun değil	Uygun değil
17	Uygun değil	Uygun değil
18	Uygun değil	Uygun değil
19	Uygun değil	Uygun değil
20	Uygun değil	Uygun değil
21	Uygun değil	Uygun değil
22	Uygun değil	Uygun değil
23	Uygun değil	Uygun değil
24	Uygun değil	Uygun değil
25	Uygun değil	Uygun değil
26	Uygun değil	Uygun değil
27	Uygun değil	Uygun değil

Tablo 16’ da Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının sorular temasına ilişkin ölçütlerinin uzman görüşleri doğrultusunda uygun ve uygun değil yanıtları listelenmiştir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerisinde sorulan sorular hikâyenin başında, ortasında veya sonunda yer almalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinden 27 kitabın uygun olmadığı belirlenmiştir. Örneğin; “*Carl ve Yaşamın Anlamı*” çocuk edebiyatı kitabında “Niçin?, Kimin İçin?” soruları yer alsada Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek kitaplarda bir hikâyede bir soru yer alır ve soru her sayfanın başında, ortasında ya da sonunda yer almaktadır. Bu kitapta sorular karakterin anlam arayışı üzerine ikili konuşmalar içerisinde yer aldığı için felsefi soru özelliği taşımadığı belirlenmiştir. Çocuklar için Felsefe

eğitiminde yararlanılabilecek kitaplar içerisinde sorulan sorular hikâye başlamadan ilk sayfanın başında, hikâye devam ederken konu ile ilgili orta bölümde ya da hikâye bittikten sonra hikâyenin sonunda yer alır. Sorulan her soru felsefi soru özelliği taşımaz. Bir sorunun felsefi soru özelliği taşıyabilmesi için bir felsefi konuyu ve yöntemi içermesi gerekmektedir.

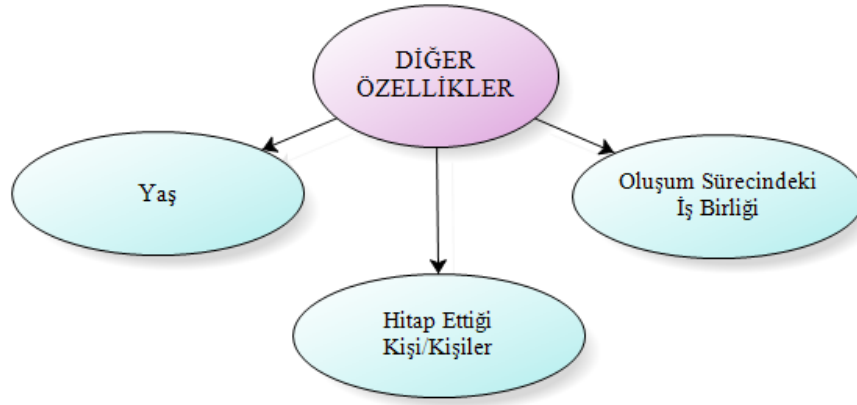
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf ile ilgili metin ve soru aynı sayfada olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı içerisinde 27 kitabın uygun olmadığı belirlenmiştir. Örneğin; “*Kuyruğu Zilli Tilki*” isimli çocuk edebiyatı kitabı içerisinde resim/fotoğraf ile ilgili metin ve soru aynı sayfa da yer almamaktadır (Şekil 36).

Şekil 36. Kuyruğu Zilli Tilki kitabına ait görsel (Mc Avoy, 2015) kaynağından alınmıştır.

4.3. Diğer Özelliklere İlişkin Temalar

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının diğer özellikleri ile ilgili temalara Şekil 37’de yer verilmiştir.

Şekil 37. Diğer özelliklerine ait temalar

4.3.1. Yaş temasına ilişkin ölçütler. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının diğer özelliklerinde bulunan yaş temasına ilişkin ölçütler Tablo 17’ de sunulmuştur:

Tablo 17.

Yaş Temasına İlişkin Ölçütler

	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının hitap ettiği yaş aralığı 4 yaş ve üstü olmalıdır.	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının iç sayfalarında kullanılan görseller yaş grubuna uygun olmalıdır.
1	Uygun (Okul Öncesi)	Uygun
2	Belirtilmemiş	Uygun
3	Belirtilmemiş	Uygun
4	Belirtilmemiş	Uygun
5	Belirtilmemiş	Uygun
6	Uygun (2+)	Uygun
7	Uygun	Uygun
8	Belirtilmemiş	Uygun
9	Belirtilmemiş	Uygun
10	Belirtilmemiş	Uygun
11	Belirtilmemiş	Uygun
12	Belirtilmemiş	Uygun
13	Belirtilmemiş	Uygun
14	Belirtilmemiş	Uygun
15	Belirtilmemiş	Uygun
16	Uygun (3+)	Uygun
17	Uygun (3+)	Uygun
18	Belirtilmemiş	Uygun
19	Belirtilmemiş	Uygun
20	Belirtilmemiş	Uygun
21	Belirtilmemiş	Uygun
22	Belirtilmemiş	Uygun
23	Belirtilmemiş	Uygun
24	Belirtilmemiş	Uygun
25	Belirtilmemiş	Uygun
26	Belirtilmemiş	Uygun
27	Uygun değil (6+)	Uygun

Tablo 17’ de Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının yaş temasına ilişkin ölçütlerinin uzman görüşleri doğrultusunda uygun, uygun değil ve belirtilmemiş yanıtları listelenmiştir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının hitap ettiği yaş aralığı 4 yaş ve üstü olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitaplarından 5 kitabın uygun, 21 kitabın belirtilmemiş ve 1 kitabın uygun olduğu belirlenmiştir. Bu ölçüt incelenirken kitabın ön kapağına, iç kapağına, arka kapağına bakılarak hangi yaş grubuna hitap ettiği belirlenmeye çalışılmıştır. Bazı çocuk edebiyatı kitaplarında bu bilginin verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Uygun olan kitaplar; “*Frederick*”, “*İki Bana Bir Sana*”, “*Akıllı Tilkinin Masalı*”, “*Carl ve Yaşamın Anlamı*” ve “*Kuyruğu Zilli Tilki*” isimli 5 çocuk edebiyatı kitabının uygun olduğu belirlenmiştir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının hitap ettiği yaş aralığı çocukların tüm gelişim alanlarında en hızlı öğrenmeleri yaşadığı okul öncesi dönem çağı olan 4 yaş ve üstü olmalıdır. Çocuklar bu dönemde bütün uyaranlara açıktır ve öğrenmeleri en üst noktadadır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının hitap ettiği yaş aralığı 4 yaş ve üstü olmalıdır, ölçütüne ilişkin görsellere Şekil 38 ve Şekil 39’ da yer verilmiştir.

Şekil 38. Frederick kitabına ait görsel (Lionni, 2019) kaynağından alınmıştır.

Şekil 39. Carl ve Yaşamın Anlamı kitabına ait görsel (Deborah, 2019) kaynağından alınmıştır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının iç sayfalarında kullanılan görseller yaş grubuna uygun olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabının uygun olduğu belirlenmiştir. Bu özellik incelenirken yaş grubu göz önüne alınarak çocuk edebiyatı kitaplarının içerisindeki görsellerin yaş grubuna uygunluğuna bakılmıştır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının iç sayfalarında kullanılan görseller yaş grubuna uygun olmalıdır, ölçütüne ilişkin görsele Şekil 40' ta yer verilmiştir.

Şekil 40. Akıllı Tilkinin Masalı kitabından görsel (Gliori, 2015) kaynağından alınmıştır.

4.3.2. Oluşum sürecindeki iş birliği temasına ilişkin ölçütler. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının diğer özelliklerinde bulunan oluşum sürecindeki iş birliği temasına ilişkin ölçütler Tablo 18’ da sunulmuştur:

Tablo 18.

Oluşum Sürecindeki İş Birliği Temasına İlişkin Ölçütler

	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının hazırlanmasında çocuk edebiyatı yazarı, görsel danışmanı ve felsefeci/filozof danışmanı kişilerin tam bir ortak iş birliği olmalıdır.	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında uzman görüşü ve yazar hakkında bilgi yer almalıdır.
1	Uygun değil	Uygun değil
2	Uygun değil	Uygun değil
3	Uygun değil	Uygun değil
4	Uygun değil	Uygun değil
5	Uygun değil	Uygun değil
6	Uygun değil	Uygun değil
7	Uygun değil	Uygun değil
8	Uygun değil	Uygun değil
9	Uygun değil	Uygun değil
10	Uygun değil	Uygun değil
11	Uygun değil	Uygun değil
12	Uygun değil	Uygun değil
13	Uygun değil	Uygun değil
14	Uygun değil	Uygun değil
15	Uygun değil	Uygun değil
16	Uygun değil	Uygun değil
17	Uygun değil	Uygun değil
18	Uygun değil	Uygun değil
19	Uygun değil	Uygun değil
20	Uygun değil	Uygun değil
21	Uygun değil	Uygun değil
22	Uygun değil	Uygun değil
23	Uygun değil	Uygun değil
24	Uygun değil	Uygun değil
25	Uygun değil	Uygun değil
26	Uygun değil	Uygun değil
27	Uygun değil	Uygun değil

Tablo 18’ de Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının oluşum sürecindeki iş birliği temasına ilişkin ölçütlerinin uzman görüşleri doğrultusunda uygun ve uygun değil yanıtları listelenmiştir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının hazırlanmasında çocuk edebiyatı yazarı, görsel danışmanı ve felsefeci/filozof danışmanı kişilerin tam bir ortak iş birliği olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olmadığı belirlenmiştir. Bu özellik incelenirken kitabın iç bilgileri kontrol edilmiş ve tek tek incelenmiştir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının hazırlanmasında çocuk edebiyatı yazarı, görsel danışmanı ve felsefeci/filozof danışmanı kişilerin tam bir ortak işbirliği

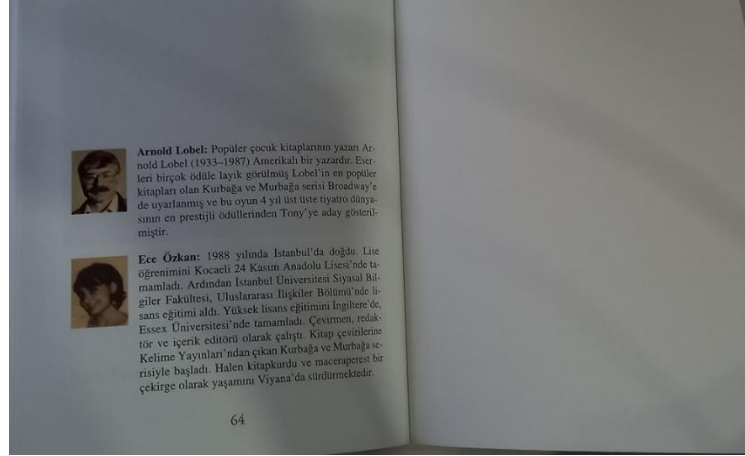
olması çocuk edebiyatı kitabının içerik özelliklerinin çocuga uygun olmasına, görsellerin çocukların yaratıcılığa ve hayal gücüne hitap edebilmesine, eleştirel becerilerini geliştirebilmesine, düşündürücü özelliklerin yer almasına, niteliğini arttırmasına, ve amacına uygunluğunu daha iyi şekilde ifade etmesine olanak sağlayacağı için önemlidir.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında uzman görüşü ve yazar hakkında bilgi yer almalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olmadığı belirlenmiştir. Bu özellik incelenirken kitabın arka kapak kısmı, iç kapak kısmı incelenmiş ve tek tek kontrol edilmiştir. İncelenen kitapların içerisinde yazar, resimleyen, çevirmen hakkında bilgi yer almasına karşın uzman görüşü hakkında bilgi yer almamaktadır. İncelenen kitaplar içerisinde yazar bilgisinin bulunduğu kitaplar; “Yüzyüz”, “Kurbağa ve Murbağa’yla Dört Mevsim”, “Mış Gibi” ve “Nokta”; yazar ve resimleyen bilgisinin bulunduğu kitap, “Bir Fırsatla Ne Yaparsın?”; yazar ve çevirmen bilgisinin bulunduğu kitap; “Çekirge’nin Yolculuğu” isimli kitaplar olduğu belirlenmiştir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında uzman görüşü ve yazar hakkında bilgi verilmesi hem okuyucunun hem ebeveynin hem de öğretmenin kitap hakkında bilgi sahibi olmasına olanak sağlayacağı için önemlidir.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında uzman görüşü ve yazar hakkında bilgi yer almalıdır, ölçütüne ilişkin görsellere Şekil 41’ ve Şekil 42’ de yer verilmiştir.

Şekil 41. Bir Fırsatla Ne Yaparsın kitabının iç sayfalarına ait görsel (Yamada, 2018) kaynağından alınmıştır.

Şekil 42. Çekirge'nin Yolculuğu kitabının iç sayfalarına ait görsel (Lobel, 2018) kaynağından alınmıştır.

4.3.2. Hitap ettiği kişi/kişiler temasına ilişkin ölçütler. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının diğer özelliklerinde bulunan hitap ettiği kişi/kişiler temasına ilişkin ölçütler Tablo 19' da sunulmuştur:

Tablo 19.

Hitap Ettiği Kişi/Kişiler Temasına İlişkin Ölçütler

	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk kitaplarının kimin için hazırlandığı (Eğitimci-Ebeveynler-Çocuklar) kitapta belirtilmelidir.	Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içinde çocuklarla felsefe hakkında kısa bilgi ve kitabın nasıl/kimle kullanılacağı hakkında bilgi verilmelidir.
1	Uygun değil	Uygun değil
2	Uygun değil	Uygun değil
3	Uygun değil	Uygun değil
4	Uygun değil	Uygun değil
5	Uygun değil	Uygun değil
6	Uygun değil	Uygun değil
7	Uygun	Uygun değil
8	Uygun değil	Uygun değil
9	Uygun değil	Uygun değil
10	Uygun değil	Uygun değil
11	Uygun değil	Uygun değil
12	Uygun değil	Uygun değil
13	Uygun değil	Uygun değil
14	Uygun değil	Uygun değil
15	Uygun değil	Uygun değil
16	Uygun değil	Uygun değil
17	Uygun değil	Uygun değil
18	Uygun değil	Uygun değil
19	Uygun değil	Uygun değil
20	Uygun	Uygun değil
21	Uygun	Uygun değil
22	Uygun	Uygun değil
23	Uygun değil	Uygun değil
24	Uygun değil	Uygun değil
25	Uygun değil	Uygun değil
26	Uygun değil	Uygun değil
27	Uygun	Uygun değil

Tablo 19’ da Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının hitap ettiği kişi/kişiler temasına ilişkin ölçütlerinin uzman görüşleri doğrultusunda uygun ve uygun değil yanıtları listelenmiştir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek kullanılan çocuk kitaplarının kimin için hazırlandığı (Eğitimci- Ebeveynler-Çocuklar) kitapta belirtilmelidir, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 3 kitabın uygun, 24 kitabın uygun olmadığı belirlenmiştir. Bu özellik incelenirken kitabın ön kapağı, iç kapağı, arka kapağı ve arka iç kapağı ve sayfalar tek tek incelenmiştir. Uygun olan kitaplar; “*Bir Fırsatla Ne Yaparsın?*”, “*Asla Neden Diye Sorma*” ve “*Canını En Çok Ne Yakar?*” isimli çocuk edebiyatı kitapları olmuştur.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk kitaplarının kimin için hazırlandığı (Eğitimci- Ebeveynler-Çocuklar) kitapta belirtilmelidir, ölçütüne ilişkin görsellere Şekil 43, Şekil 44 ve Şekil 45’ te yer verilmiştir.

Bu hikâye bir şeyi isteyip sonra istediğini elde etmek için risk almaktan çekinen her yaşta kimse için. Hayatınızda karşınıza çıkan fırsatları sıkı sıkıya kucaklamamız için sizleri cesaretlendirecek bir hikâye. Kim bilir belki değerlendirilen bir fırsat, her şeyi kökünden değiştirebilir.

Şekil 43. Bir Fırsatla Ne Yaparsın kitabına ait bir görsel (Yamada, 2018) kaynağından alınmıştır.

Şekil 44. Asla Neden Diye Sorma kitabına ait bir görsel (Tan, 2016) kaynağından alınmıştır.

Bu kitap, Davranış Bilimleri Enstitüsü'nün Çocuk ve Genç Danışmanlık Merkezi psikologları tarafından çocuk ruh sağlığı ve gelişimi açısından incelenmiş, metin ve resimlerin uygunluğu onaylanmıştır. DBE, bu kitabı 6 yaş ve üzeri çocuklar için önermektedir.

Şekil 45. Canımı En Çok Ne Yakar kitabına ait bir görsel (Livan, 2018) kaynağından alınmıştır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içinde çocuklarla felsefe hakkında kısa bilgi ve kitabın nasıl/kimle kullanılacağı hakkında bilgi verilmelidir, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 çocuk edebiyatı kitabının uygun olmadığı belirlenmiştir. Bu özellik incelenirken iç kapak, arka iç kapak, sayfalar tek tek incelenmiştir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içinde çocuklarla felsefe hakkında kısa bilgi ve kitabın nasıl/kimle kullanılacağı hakkında bilgi verilmesi bu konu hakkında bilgi sahibi olmayan okuyucu, ebeveyn, öğretmen ve eğitimcilere kılavuzluk edeceği için önemlidir.

4.4. Çocuklar için Felsefe Eğitiminde Yararlanılabilecek Çocuk Edebiyatı Kitaplarının Uygun/ Uygun Değil/ Belirtilmemiş Özelliklerinin Listelenmesi

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının uygun/uygun değil/belirtilmemiş özelliklerinin listelenmesi Tablo 20' de sunulmuştur.

Tablo 20.

Kitapların Uygun/Uygun Değil/Belirtilmemiş Özelliklerinin Listelenmesi

KİTAP İSMİ	TOPLAM/ UYGUN	TOPLAM/ UYGUN DEĞİL	TOPLAM/ BELİRTİLMEMİŞ
Frederick	19	12	-
Kurbağa ve Murbağa'yla Dört Mevsim	17	13	1
Yüzyüz	19	11	1
Çekirge'nin Yolculuğu	17	13	1
Eğer Bir Fareciğe Kurabiye Verirsen	22	8	1
İki bana, Bir Sana	22	9	-
Akıllı Tilkinin Masalı	21	10	-
Yalnız Balina	18	12	1
Kim Bu Konuşan	19	11	1
Başka Yerde Yaşasaydım	18	12	1
Ben Bir Çizgiyim	18	12	1
Cömert Ağaç	17	13	1
Roko Püfleyen Küçük Dinozor	17	13	1
Selma	19	11	1
Küçük Fare ile Kırmızı Duvar	18	12	1
Carl ve Yaşamın Anlamı	20	11	-
Kuyruğu Zilli Tilki	22	9	-
İnsanlar Hakkında Bildiğim Her Şey	19	11	1
Bazı Günler	17	13	1
Ağustos Böceği	18	12	1
Bir Fırsatla Ne Yaparsın?	20	10	1
Asla Neden Diye Sorma	19	11	1
Hula ve Acayip Şemsiyesi	19	11	1
Sarılalım mı?	18	12	1
Mış Gibi	18	12	1
Nokta	17	13	1
Canımı En Çok Ne Yakar	20	11	-
TOPLAM	508	308	21

Tablo 20' de Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının uzman görüşleri doğrultusunda toplam uygun/uygun değil/belirtilmemiş yanıtlarının sayılarına yer verilmiştir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında belirlenen ölçütlere göre en uygun bulunan kitaplar; *“Eğer Bir Fareciğe Kurabiye Verirsen.”*, *“İki Bana Bir Sana”* ve *“Kuyruğu Zilli Tilki”* isimli çocuk edebiyatı kitapları olmuştur. *“Eğer Bir Fareciğe Kurabiye Verirsen”* isimli çocuk edebiyatı kitabının en uygun kitaplar içerisinde yer almasının sebeplerinden biri iç kapağında çocuğun ismini yazabileceği alanın bulunmasıdır. Kitabın iç kapağında bulunan isim yazabilecek alan, çocukta kitaba karşı aidiyetlik hissini kuvvetlendirdiği için önem taşımaktadır. *“İki Bana Bir Sana”* isimli çocuk edebiyatı en uygun kitaplar içerisinde yer almasının sebeplerinden biri hitap ettiği yaş aralığının 4 yaş ve üzeri olmasıdır. *“Kuyruğu Zilli Tilki”* isimli çocuk edebiyatı kitabının en uygun kitaplar içerisinde yer almasının sebeplerinden biri ön ve arka kapağında bulunan görselin süreklilik özelliği taşımasıdır. Ön ve arka kapağında

bulunan görselin süreklilik göstermesi çocuğun hayal gücünü ve yaratıcılığını geliştirir, dikkat süresini arttırır. İncelenen çocuk edebiyatı kitaplarının büyük çoğunluğu Çocuklar için Felsefe eğitiminde kullanılabilir seviyede uygunluk özelliğine sahip olduğu bulunmuştur. Belirlenen ölçütler doğrultusunda en az uygun bulunan kitaplar; “*Kurbağa ve Murbağa’yla Dört Mevsim*” ve “*Çekirge’nin Yolculuğu*” isimli çocuk edebiyatı kitapları olmuştur. Bu iki çocuk edebiyatı kitabının daha az uygun bulunmasının sebeplerinden biri kitap içeriğinde bulunan görsellerin canlı ve parlak özellik göstermemesidir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın tartışma ve sonuçlarına; bu sonuçlar doğrultusunda alanda yapılmış uygulamaya ve araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir. Tartışma ve sonuç kısmı ve öneriler kısmı alt problemlerin oluşturduğu sıraya göre verilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde tartışma ve sonuçlar; kapak, içerik ve diğer özelliklere ait temalara ilişkin tartışma ve sonuç halinde sunulacaktır.

5.1.1. Kapak özelliklerine yönelik sonuç ve tartışma. Araştırmanın birinci alt problemi olan, Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapak özellikleri nasıldır? sorusuna ilişkin ölçütler temalar halinde incelenmiştir.

5.1.1.1. Görsel temasına ilişkin sonuç ve tartışma. Bu bölümde “Görsel Tema” ya ait uzman görüşleri doğrultusunda “Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapak özellikleri” ile ilgili ulaşılan tartışma ve sonuca alanyazın bağlamında yer verilmiştir.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ön ve arka kapağında süreklilik olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinden 12 kitabın uygun, 15 kitabın uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Gönen (2017) yaptığı çalışmada, incelediği 15 kitap içerisinden 6 kitabın arka kapaklarında kullanılan resimlerin ön kapaklarda kullanılan resimlerin devamı niteliğinde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu kitaplar: “*Benekli Faremi Gördün Mü?*”, “*Küçük Fare Bidi*”, “*Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha*”, “*Baloncu Dede ve Üç Küçük Yaramaz*”, “*Ay Ne Zaman Gelecek?*” ve “*Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga*” isimli çocuk kitaplarıdır. Araştırmanın sonucu yapılan çalışma ile benzerlik göstermektedir. Çocuk kitaplarının ön ve arka kapağında sağlanan estetik görüntü kitabın içerisine geçişi kolaylaştırır ve çocukta okuma isteğini artırır (Çakmak Güleç ve Geçgel, 2015). Bu özelliklerin Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında

olması çocukların dikkat süresini, hayal gücünü ve yaratıcılıklarını arttırması yönünden önem taşımaktadır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitapları kapak tasarımında ön kapağında ve arka kapağında yer alan görsel kitabın içerisinde de yer almalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 1 kitabın uygun, 26 kitabın uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapak tasarımında ön kapağında ve arka kapağında yer alan görselin kitabın içerisinde yer alması çocuğun farkındalığını arttırması ve kitaba olan dikkatini koruması anlamında önem taşımaktadır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapağında fotoğraf/resim yer almalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gönen vd. (2014) yaptıkları çalışmada, 146 kitap içerisinde 62 kitabın kapağının ilgi çekici, sıra dışı ve yaratıcı bir tasarıma sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sonuçları yapılan çalışma ile benzerlik göstermemektedir. Çocuklar bir kitabı incelediklerinde ilk odaklandıkları kısım kitabın kapağında bulunan fotoğraf/resim olur. Okul öncesi dönem çocuğu okuma-yazma bilmediği için kitap hakkındaki ilk izlenimi ve kitabın konusu hakkındaki fikri fotoğraf/resim aracılığıyla gerçekleşir. Bu yüzden Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapağında fotoğraf/resim yer alması önem taşımaktadır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapak görselleri ile kitap adı arasında ilişki bulunmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 çocuk edebiyatı kitabının uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde, Dönmezler (2019) yaptığı çalışmada resim-metin ilişkilerini incelemiş 125 kitabın uygun, 23 kitabın kısmen uygun ve 1 kitabın uygun olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Kitap adı ile konu arasındaki uygunluğu incelediğinde, 114 kitabın uygun, 32 kitabın kısmen uygun, 3 kitabın ise uygun olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Gönen vd. (2014) yaptığı çalışmada resim ve metin ilişkisinin birbirini tamamlayıcı özellikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özgider (2010) yaptığı çalışmada resim-metin ilişkisinin bütünlük ve denge içerisinde bulunduğunu ve İngilizce eserlerin Türkçe eserlere göre daha özenli olduğu sonucuna

ulaşmıştır. Koçak Kardaş (2017) yaptığı çalışmada kitapların adı ile konusu arasında yüzde yüz uygunluk olduğunu aralarındaki bağlantının çoğu kitapta bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. Kapak sayfası kitabın hem önünü hem de arkasını içerir. Kapakta bulunan resimler çocukların kitap tercihlerinde önemli rol oynar. Kapakta bulunan kitap başlığının kalın punto ile basılması ve resmin ilgi çekici özellikte olması çocuğun kitap seçimlerini etkilemektedir (Maniam, 2011). Alanyazın tarandığında çocuk edebiyatı kitaplarının; resim-metin ilişkisi, kitap adı-konusu ile ilgili araştırmalara rastlanırken, kapağında fotoğraf/resim yer almasına ilişkin araştırmalara rastlanmamıştır.

5.1.1.2. Bilgiler temasına ilişkin sonuç ve tartışma. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ön kapağında kitabın adı ve kitabın yazarı yer almalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 çocuk edebiyatı kitabının uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gönen vd. (2014) yaptıkları çalışmada, 146 kitap içerisinde 140 kitapta ön, iç ya da arka kapaklarında kitap adının, 80 kitapta kitap yazarının/çevirmeninin adının yer aldığını sonucuna ulaşmıştır. Araştırmanın sonucu yapılan çalışmanın sonucu benzerlik göstermemektedir. Okuyucular bir kitabı temin etmek istediklerinde kitabın kapağına bakarak almaktadır. Bu yüzden kitabın kapak sayfası, kitapla ilgili başlık, yazar, hitap ettiği yaş grubu ve diğer özel bilgilerin kitap kapağında bulunması çok önemlidir (Maniam, 2011).

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapağında resimleyen kişinin adı-soyadı yer almalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 3 kitabın uygun, 24 kitabın uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Gönen vd. (2014) yaptıkları çalışmada, 146 kitap içerisinde 85'inin kitabı resimleyen kişinin adının yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma yapılan çalışmanın sonucu ile benzerlik göstermemektedir. Okul öncesi dönem çocuğu okuma yazma bilmediği için kitap içerisinde bulunan görsellerin önemi büyüktür. Görsellerin çocuğun zihninde anlam oluşturabilecek kadar somut ve hayallerini besleyecek kadar ilginç ve heyecan verici olması gerekmektedir. Resimli öykü kitapları taşıdıkları görsel özellikler sebebiyle çocukların duygularına, düşüncelerine ve algılarına hitap eder. Bu bir durum resimlerin çocuklarla konuşması demektir (Tuğrul ve Feyman, 2006).

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının iç kapağında basım yeri ve tarihi yer almalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 19 kitabın uygun, 8 kitabın uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde; Dönmezler (2019) 149 kitapta, Kaçak Kordaş (2017) 324 kitapta, Demircan (2006) 34 kitapta, Dinç (2017) 20 kitapta, Gönen vd. (2011) 100 kitapta basım tarihinin yer aldığı sonucuna ulaşmıştır. Yapılan çalışmalar araştırmanın sonucu ile benzerlik göstermemektedir. Kitaplarda basım yeri ve tarihinin yer alması kitabın güncelliğinin belirlenmesi anlamında önem taşımaktadır.

5.1.1.3. Niteliksel özelliklere temasına ilişkin sonuç ve tartışma. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ilk sayfasında çocuğun adını yazabileceği alan bulunmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 1 kitabın uygun, 26 kitabın uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazın tarandığında Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ilk sayfasında çocuğun adını yazabileceği almasına ilişkin araştırmalara rastlanmamıştır. Okul öncesi dönemde çocuğun hayatında oyundan sonra en fazla yer alan etkinlik okumadır. Okumanın yararlı ve verimli olabilmesi için çocuğun kitabı sevmesi ve kitabı kendine ait hissetmesi gerekmektedir (Şimşek, 1995). Bu özelliğin Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında bulunması çocuklarda kitaba olan aidiyetlik hissini artacağı, çocuğun kitabı daha çok benimseyeceği ve okuma güdüsünün buna paralel olarak artacağı için önem taşımaktadır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapak tasarımında harf büyüklüğü yaşa göre değişiklik göstermelidir, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Maniam (2011) yaptığı çalışmada, 5 yaşındaki çocukların resimli kitaptan beklentilerini araştırmış ve %60'ının resimli kitap seçmelerindeki ana nedeninin resmin daha çok metnin daha az olan kitapları tercih ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Araştırmanın sonucu yapılan çalışma ile benzerlik göstermemektedir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapak tasarımındaki harf büyüklüğünün çocuğun yaşına bağlı olarak değişkenlik göstermesi kitabın kapağında gördüğü harfleri kitabın içeriğindeki metinlerde görüp karşılaştırması farkındalığı arttıracak kitaba olan ilgisini kuvvetlendirecektir.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ilk sayfalarında veya ön/arka kapağında hangi yaş grubunun kullanımına yönelik olduğu belirtilmelidir, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 6 kitabın uygun, 21 kitabın uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde; Dönmezler (2019) 4 yayınevinin %50 ve üzerinde, 6 yayınevinin %50'nin altında yer aldığı ve 5 yayınevinin yaş grubu belirtmediği, Kaçak Kordaş (2017) 324 kitaptan 221 kitabın yaş grubunun belirtilmediği, Dinç (2017) incelediği kitaplardan 19 kitabın yaş grubuna uygun olmadığı, Kapoğlu (2012) 50 çocuk kitabından %38'inin kitabın ön ve arka kapakta yaş düzeyine uygun olduğu, Demircan (2006) çalışmasında 34 kitabı incelemiş ve %100 yetersiz olduğu ve Tokgöz (2006) kitapların dış yapısında bulunan kapak bölümünde yaş bilgisine rastlamamış sonuçlarına ulaşılmıştır. Yapılan araştırmalar çalışmanın sonucu ile benzerlik göstermemektedir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ilk sayfa veya ön/arka kapağında hangi yaş grubunun kullanımına yönelik bilginin verilmesi kitapların doğru hedef kitleye ulaşabilmesi açısından önem arz etmektedir.

5.1.2. İçerik özellikleri yönelik sonuç ve tartışma. Araştırmanın ikinci alt problemi olan, Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerik özellikleri nasıldır? sorusuna ilişkin ölçütler temalar halinde incelenmiştir.

5.1.2.1. Başlık temasına ilişkin sonuç ve tartışma. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında başlık ilgi çekici ve düşündürücü olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Demircan (2006) yaptığı çalışmada, TÜBİTAK tarafından yayımlanan çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların başlığının ilgi çekici olmasını incelemiş ve 9 yeterli, 13 kısmen yeterli, 12 yetersiz sonucuna ulaşmıştır. Gönen vd. (2016) yaptıkları çalışmada, resimli çocuk kitaplarını dil ve anlatım özellikleri yönünden incelemiş ve kitap başlıklarının %82'sinin ilgi çekici olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yapılan araştırmalar çalışmanın sonucu ile benzerlik göstermemektedir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında başlığın ilgi çekici ve düşündürücü olması çocuğun merakını arttıracak ve dinleme/okuma isteğini arttıracak için önem taşımaktadır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitap isimlerinde yönlendirici ifadeler olmamasına dikkat edilmelidir, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 21 kitabın uygun, 6 kitabın uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitap isimlerinde yönlendirici ifadelerin olmaması kitabın içerisindeki karakterler hakkında önceden fikir sahibi olmamasını ve karakterleri o fikre ya da kalıba göre şekillendirmemesini sağlayacağından önem taşımaktadır.

5.1.2.2. İçerik görselleri temasına ilişkin sonuç ve tartışma. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf oranı $\frac{3}{4}$ olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 22 kitabın uygun, 5 kitabın uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Koçak Kardaş (2017) yaptığı çalışma %81,8 uygun olduğu çalışmanın sonucu ile benzerlik göstermektedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde, Dönmezler (2019) resim ile yazı oranının yaş grubunun 97 kitabın uygun, 50 kitabın kısmen uygun, 2 kitabın uygun olmadığı, Gönen vd. (2014) 132 kitabın sayfa düzeninde $\frac{1}{4}$ 'ünün yazıya $\frac{3}{4}$ 'ünün resme ayrıldığı, Demircan (2006) resim yazı oranlarının uygun olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Okul öncesi dönem resimli çocuk edebiyatı kitaplarında görseller kitapların en önemli yapı taşı konumundadır. Okul öncesi dönem çocukları okuma-yazma bilmedikleri için kitapların içerisindeki resimlerin çocuğun ilgisini ve dikkatini çekebilecek oranda olması önem arz etmektedir (Güleç ve Gönen, 1997; Tekin, 2017).

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf canlı, parlak ve renkli olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 25 kitabın uygun, 2 kitabın uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Gönen vd. (2014) yaptığı çalışmada, incelediği 146 kitabın hepsinin resimlerinin renkli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırma çalışmanın sonucu ile benzerlik göstermemektedir. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf canlı, parlak ve renkli olması çocuğun ilgili metin okunduğu esnada hayal gücünü destekleyeceği ve yaratıcılığını arttıracığından önem taşımaktadır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında kullanılan görseller fotoğraf değil resim olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesi ve orta okul dönemi çocuklarıyla felsefe çalışmaları yapılırken kitapların resimli olması ilgi çekici bir uyarıcı sunma açısından çok önemlidir. Resimler, çocukların düşüncelerini somutlaştırmasına, dikkat sürelerini arttırmasında ve özdeşim kurma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur (Yaralı, 2020). Erol, Elhakan ve Burulday (2021) yaptıkları çalışmada, resimli çocuk kitaplarının resimleme özelliklerini incelemiş resimlerin %98'inin renkli, %1'inin mat, %1'inin siyah-beyaz ve %1'inin fotoğraf olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.2.3. Karakterler temasına ilişkin sonuç ve tartışma. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında karakterler; hem kurgusal hayal gücünü destekleyici hem de gerçekçi öğelere bir arada yer verilmelidir, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde, Dönmezler (2019) hayal dünyasını geliştirmesi bakımından 59 kitabın uygun, 77 kitabın kısmen uygun, 13 kitabın uygun olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırma yapılan çalışmanın sonucu ile benzerlik göstermemektedir. Sarı (2006) yaptığı çalışmada, çocuğun duygularını yakalayabilen ve çocuğa hitap eden resimlerin olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarındaki resimlemelerin okul öncesi ve ilköğretim dönemi çocuklarının yaratıcı yönünü göz önünde bulundurularak yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında karakterler çocukların gerçeklik algısına hitap etmeli hem de çocukların özdeşim kurabileceği nitelikte olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tekin (2017) yaptığı çalışmada çocukların karakterlerle özdeşim kurlarının kendi kişiliklerini belirlemede olumlu özellikler kazandıracak nitelikte olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırma yapılan çalışmanın sonucu ile benzerlik göstermektedir. Lipman ve Sharp, hikâyede yer alan karakterlerin felsefi sorgulama sürecinde çocuklara rol model olması gerektiğini ifade etmiştir (Saeed, 2005). Karakterlerin çocukların gerçeklik algısına hitap etmesi hem de özdeşim kurabileceği nitelikte olması çocuğun kişilik gelişimini ve kitaba olan ilgisini etkilemektedir. Bu yüzden Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında karakterler çocukların gerçeklik algısına hitap etmeli hem de çocukların özdeşim kurabileceği nitelikte olması önem taşımaktadır.

5.1.2.4. Konu temasına ilişkin sonuç ve tartışma. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında ele alınan konu, düşünce ya da olaylar çocukların yaşantıları ve deneyimleriyle ilişkili olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde; Dönmezler (2019) yaptığı çalışmada konunun yaş grubu ile uyumunu incelemiş ve 102 kitabın uygun, 38 kitabın kısmen uygun, 26 kitabın ise uygun olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Gönen vd. (2014) yaptıkları çalışmada incelenen kitaplardan 6'sında ana fikir olmadığını belirtmişlerdir. Arpacı (2006) yaptığı çalışmada konunun çocukların ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda ana fikir olduğunu belirtmiştir. Akkocaoğlu ve Celepoğlu (2013) yaptığı çalışmada, ilköğretim öğretmenlerinin 6-12 yaş çocukları için hazırlanmış felsefe kitaplarının sahip olması gereken özellikler hakkındaki görüşlerini belirlemişler ve çocukların kitaplardaki soyut kavramları anlamaları için günlük yaşamlarıyla ilişkili örnekler verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Lipman, hikâyedeki her sayfanın çocukların deneyimlerini merkeze alan, yaşlarına uygun ve bütün çocuklar için ortak olan çeşitli felsefi kavramları içermesi gerektiğini ifade etmiştir (Saeed, 2005). Ele alınan konu, düşünce ya da olaylar ne kadar çocukların yaşantıları ve deneyimleri ile ilişkili olursa çocuğun kitaba olan ilgisi de ona paralel olarak ilerleyecektir.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitapları çocuğa eleştirel düşünme becerisi kazandırmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ceran (2019) yaptığı çalışmada okul öncesi dönem çocuklarının eleştirel düşünme becerilerini resimli çocuk kitapları ile incelemeyi amaçlamıştır. Türkiye'de satışı olan özgün ve çeviri resimli 100 öykü kitabının eleştirel düşünme becerilerini destekleyici nitelikleri düşük seviyede olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma yapılan çalışmanın sonuçlarına ters düşmektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda, ilköğretim ve okul öncesi çağı çocuklarına hikâyeler yoluyla düşünme becerisindeki değişiklik incelendiğinde eleştirel düşünme becerisinde artış sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır (Murriss, 1992; Dyfed Country Council, 1994 & Rodd, 2012). Lipman, hikâyedeki düşüncelerin çocuğun diğerleri ile tartışmasına olanak verecek ve çocuğu bağımsız düşünmeye teşvik edecek şekilde olması gerektiğini ifade etmiştir (Saeed, 2003). Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitapları çocuğa

eleştirel düşünme becerisi kazandırma çocuğun hem sosyal hayatında hem de eğitim hayatında farkındalığı yüksek bir birey olarak yetişmesi önemlidir.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında kazandırılacak değerler; sorumluluk, sevgi, saygı, yardımseverlik, hoşgörü, nezaket, arkadaşlık, iş birliği, dürüstlük ve özdenetim olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gönen (2017) yaptığı çalışmada, kitaplar üzerinden çocuklara verilmek istenen değerlerin sevgi, saygı, hoşgörü, arkadaşlık-dostluk ve yardımlaşma-dayanışma olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bunlara ek olarak yaratıcılık, özerklik, paylaşımcı olma, dürüstlük, ailenin önemi gibi değerlerinde kitaplar yardımıyla çocuklara kazandırılmasının amaçlandığını belirlemiştir. Kapoğlu (2012) yaptığı çalışmada, 50 çocuk kitabında işlenen “sabır, temizlik, ıleri görüşlülük, cesaret, dürüstlük, mutluluk” değerlerinin üzerinde yeterince durulmadığı ve kitaplarda yeterince yer verilmediği sonucuna ulaşmıştır. Çocuklar için Felsefe eğitiminde sorumluluk, sevgi, saygı, yardımseverlik, hoşgörü, nezaket, arkadaşlık, iş birliği, dürüstlük ve özdenetim gibi değerlerin çocuk kitapları ile kazandırılması çocuğun kişilik gelişiminde olumlu özellikleri sağlayacağı düşünüldüğünden önemlidir.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında sadece bir hikâye olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 25 kitabın uygun, 2 kitabın uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde; okul öncesi kitaplarındaki hikâye kavramı ile ilgili; dili yalın, açık ve anlaşılır olması, nesnelere zihinde canlanabilmesi, hayallerin gerçeğe uygun olması, kişilerin sürekliliği, olayın örgüsü, çocuk ile canlı cansız arkadaşlığına yer verilmesi, korkuya, kaygıya ve kıskançlığa yönlendirici öğelerin olması, heyecan verici öğelerin bulunması, öfkeye yönlendirici öğelerin bulunmaması, çocuğun merak duygusuna hitap etmesi, çocuğun sık sık ara verme ihtiyacına uygunluğu, kahramanların aktif olması, çocuğun sorularına uygun cevap verebilmesi, arkadaşlık, dürüstlük, çalışkanlık, girişimcilik, iyi-kötü, yardım, sevgi, iş birliği, dayanışma kavramlarının olması (Kapoğlu, 2012; Konar, 2014; Gönen vd., 2014; Aygün, 2014; Dönmezler, 2019;) ile ilgili araştırmalara rastlanırken sadece bir hikâyenin olmasına ilişkin araştırmalara rastlanmamıştır. Çocuklar için Felsefe eğitiminde bir metin, bir öykü, bir gazete haberi ya da bir örnek olayın içerisindeki felsefi kavramlar yetişkin

rehberliğinde tartışılır. Bir hikâyeden hareket ederek tekilden genele sorgulamaların yapılması hikâyenin kavramsal açıdan tartışılması olanaklı kılar (Direk, 2018).

5.1.2.5. Yazı ve dil temasına ilişkin sonuç ve tartışma. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının iç sayfalarında kullanılan font ve yazı stili kullanıcı yaş grubuna uygun olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 11 kitabın uygun, 16 kitabın uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde, Dönmezler (2019) tüm resimli çocuk kitaplarının yaş grubuna uygun olduğu 12 kitabın yazı puntosunda tutarlılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kapoğlu (2012) yaptığı çalışmada, yaş düzeyine göre 30-10 punto arasında değişen yazı boyutuyla ilgili incelenen kitapların %6'sının yetersiz, %6'sının kısmen uygun ve %88'inin tamam uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gönen vd. (2014) yaptıkları çalışmada, 121 kitabın kelimelerinin 14 punto ve üzeri büyüklükte olduğu ve 52 kitapta bulunan kelimelerin yazımında farklı punto ve karakterlerde harfler kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının iç sayfalarında kullanılan font ve yazı stili kullanıcı yaş grubuna uygun olması çocuğun harfleri tanımada kolaylık sağlayacaktır. Harfleri tanımaya başlayan çocuğun ilerleyen yaşlarda okuma-yazma farkındalığını arttıracak ve okuma-yazmaya geçişini kolaylaştıracaktır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının dili sade, açık ve sürükleyici olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırmalara göre, Dönmezler (2019) 79 kitabın uygun, 60 kitabın kısmen uygun, 10 kitabın da uygun olmadığı, Koçak Kardaş (2017) %79,3' ü her zaman, %20,7'si kısmen, Gönen vd. (2014) inceledikleri 126 kitabın dil ve üslup açısından çocukların yaşlarına ve gelişim özelliklerine uygun olduğu, Aygün (2014) 50 kitabın çoğunda sade ve anlaşılır bir dil kullanıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Kapoğlu (2012) yaptığı çalışmada, incelediği 50 çocuk kitabının dil ve anlatım özelliklerinin çocuğun gelişim evrelerine uygunluğunu incelemiş ve %98'inin uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Lipman, hikâyelerdeki karakterlerin kullandıkları dilin çocukların evlerinde ve günlük yaşamlarında kullandıkları dil olması gerektiğini ifade etmiştir (Saeed, 2003). Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının dilinin sade, açık ve sürükleyici olması çocukta kitaba olan dikkatin artmasını sağlar. Çocuğun da

içerisinde olduğu günlük yaşam dilinde de kullanılan sade, açık ve sürükleyici dil özellikleri çocuğun kitabı daha kolay anlayabilmesini sağlar.

5.1.2.6. Sorular temasına ilişkin sonuç ve tartışma. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerisinde sorulan sorular hikâyenin başında, ortasında veya sonunda yer almalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk kitaplarında içerisinde bulunan hikâyenin her bölümü önemli bir soru sormalı, çıkarımda buldurmalı, gerekçeli düşünebilmeye yönlendirmeli, tartışılması gereken felsefi bir bakış açısını içermelidir (Saeed, 2005). Çocuklar için Felsefe eğitiminde sorular kolaylaştırıcı rolünde kullanılır. Bu kolaylaştırıcılar çocukların meraklarını güçlendirmekte ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmektedir. Bu yüzden Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerisinde sorulan sorular önem taşımaktadır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf ile ilgili metin ve soru aynı sayfada olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu özelliğe uygun kitaplara rastlanmamasının sebebi kitapların Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek özellikte yazılmamasından ve çocuklarla felsefe çalışmalarının çocuk edebiyatında çok yeni bir alan olmasından kaynaklanmaktadır. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf ile ilgili metin ve soru aynı sayfada olması çocuğun düşünme eylemini devam ettirmesini ve eleştirel düşünme becerisini kazanmasını sağlayacağından önemlidir.

5.1.3. Diğer özelliklere yönelik sonuç ve tartışma. Araştırmanın üçüncü alt amacı olan, Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının diğer özellikleri nelerdir? sorusuna ilişkin ölçütler temalar halinde incelenmiştir.

5.1.3.1. Yaş temasına ilişkin sonuç ve tartışma. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının hitap ettiği yaş aralığı 4 yaş ve üstü olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları 5 kitabın uygun, 21 kitabın belirtilmediği ve 1 kitabın da uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Erol, Elhakan ve Burulday (2021) yaptıkları çalışmada, resimli çocuk kitaplarının yaş gruplarını incelediklerinde %8'inin 3 yaş ve üzeri, %5'inin 4 yaş ve üzeri, %1'inin 6 yaş ve üzeri olduğu, ancak kitapların %86'lık kısmında yaş grubuna yer verilmediği sonucuna ulaşmıştır. Araştırmanın sonuçları yapılan çalışmayla benzerlik göstermektedir. Kıldan ve Gümrükçü Bilgici (2011) yaptıkları çalışmada, ebeveynlerin çocuk kitabı satın alırken %88'inin yaş grubu, yazar, çizer ve yayınevine dikkat ederek aldığına; kitapları seçerken %44'ünün en önemli kriterlerinin yaş aralığı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu ölçütte, Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerik, biçim ve dil anlatım yönünden çocukların gelişim özelliklerine ve yaş grubuna uygunluğunun belirtilmesi ebeveynin ve eğitimcinin kitap seçimlerinde daha verimli olacaktır.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının iç sayfalarında kullanılan görseller yaş grubuna uygun olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinden 27 kitabın uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kitap içerisinde kullanılan görseller okul öncesi dönemi çocuklarının okuma-yazma bilmemelerinden kaynaklı olarak önem arz etmektedir (Güleç ve Gönen, 1997). Bu yüzden kullanılan görsellerin yaş gruplarına uygun olarak yapılması çocuğun kitaba olan ilgisinin artmasını sağlayacaktır.

5.1.3.2. Oluşum sürecindeki iş birliği temasına ilişkin sonuç ve tartışma.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının hazırlanmasında çocuk edebiyatı yazarı, görsel danışmanı ve felsefeci/filozof danışmanı kişilerin tam bir ortak iş birliği olmalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu ölçüt Çocuklar için Felsefe eğitimi kriterlerini içeren ve bu eğitim için özellikle oluşturulmuş seri kitaplarda yer alırken çocuk edebiyatı kitaplarında yer almamaktadır. Çocuk edebiyatı kitaplarında yer almaması amacının bu şekilde planlanmamasından kaynaklanmaktadır. Çocuklar için Felsefe eğitimi için bu özellik önem arz etmekte iken çocuk edebiyatı kitaplarında bu özellik dikkate alınmamıştır. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının çocuk edebiyatı yazarı ve görsel danışmanın ortak iş birliği olması kitabın niteliğini arttıracığından çocuklara daha kaliteli bir okuma zevki aşılacağından önem arz etmektedir.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında uzman görüşü ve yazar hakkında bilgi yer almalıdır, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Gönen vd. (2011) yaptıkları araştırmada, kitapların %47'sinde yazar hakkında bilgi verilmediği belirlenmiştir. Demircan (2006) yaptığı çalışmada, kitaplardaki yazar ve kitap bilgilerinin verilmesi incelendiğinde 15 maddenin yeterli, 6 maddenin yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Taşdemir (2005) tarafından yapılan araştırmada, çocuk kitapları yazara ait özgeçmiş ve yazarın diğer eserlerine ilişkin bilgi bulundurulması açısından yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında uzman görüşü ve yazar hakkında bilgi yer alması, çocuğun kitap hakkındaki bilgisini arttıracak, yazarları ve uzmanları tanımaya fırsat sağlayacak ve kitabın niteliğini ön plana çıkaracağından önem arz etmektedir.

5.1.3.3. Hitap ettiği kişi/kişiler temasına ilişkin sonuç ve tartışma. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek kullanılan çocuk kitaplarının kimin için hazırlandığı (Eğitimci- Ebeveynler-Çocuklar) kitapta belirtilmelidir, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 3 kitabın uygun, 24 kitabın uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kıldan ve Gümrükçü Bilgici (2011) çocukları okul öncesi eğitimi alan ebeveynlerin çocuklarına kitap alırken dikkat ettikleri ölçütleri incelemiş ve ebeveynlerin kitap seçerken en önemli kriterlerden biri çocuk kitabının “hangi yaş aralığındaki çocuklara hitap ettiği” olmuştur. Çocuk kitaplarının kimin için hazırlandığı bilgisinin kitapta verilmesi, kitap seçimlerinin daha sağlıklı olmasını ve kitapların yazılım amacını gerçekleştirmesini sağlar.

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içinde çocuklarla felsefe hakkında kısa bilgi ve kitabın nasıl/kimle kullanılacağı hakkında bilgi verilmelidir, ölçütüne göre incelenen çocuk edebiyatı kitapları içerisinde 27 kitabın uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynler ve çocuklar okuma arkadaşları oldukları için ebeveynler kitapları tercih ederken yayıncıyla ilgili bilgilere çok önem verirler (Maniam, 2011). Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının çocuklarla felsefe hakkında ve kitabın nasıl/kimle kullanılacağı ile ilgili bilgilerin verilmesi ebeveynlerin ve eğitimcilerin kitap seçim tercihlerini olumlu yönde etkileyecektir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, kitapların kapak özellikleri ölçütü incelendiğinde 150 uygun, 120 uygun değil; içerik özellikleri ölçütü incelendiğinde 321 uygun, 84 uygun değil; diğer özellikler ölçütü incelendiğinde 37 uygun, 104 uygun değil sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmanın sonucunda incelenen kitaplar içerisinde, Çocuklar için Felsefe eğitimi için okul öncesi eğitiminde yararlanılabilecek en uygun kitaplar; “*Eğer Bir Fareciğe Kurabiye Verirsen*”, “*İki Bana Bir Sana*” ve “*Kuyruğu Zilli Tilki*” isimli çocuk edebiyatı kitapları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kullanılması bu alanda yapılacak çalışmalar için kaynaklık edeceği düşünülmektedir.

5.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda alanda yapılacak olan çalışmalara katkı sağlaması adına aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Okul öncesi döneminde yapılan Çocuklar için Felsefe ile ilgili çalışmalar yapan yayınevleri yayınlacakları çocuk edebiyatı kitaplarını belirlenen ölçütler doğrultusunda inceleyebilir.
- Okul öncesi döneminde yapılan Çocuklar için Felsefe ile ilgili çalışmalar yapan yazarlar yazacakları kitaplarını belirlenen ölçütler doğrultusunda inceleyebilir.
- Okul öncesi döneminde yapılan Çocuklar için Felsefe ile ilgili çalışmalar yapan editörler yayımlanacak nitelikteki kitapları belirlenen ölçütler doğrultusunda inceleyebilir.

Araştırmaya Yönelik Öneriler

- Okul öncesi döneminde yapılan Çocuklar için Felsefe ile ilgili çalışmalar sınırlı olduğundan, bu alanla ilgili nitel ve nicel çalışmalar planlanabilir.
- Okul öncesi döneminde yapılan Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek kitaplar farklı yöntem ve teknik kullanılarak incelenebilir.
- İlköğretim/ortaokul/lise gibi diğer eğitim-öğretim kademelerinde çocuklar ve ergenler için felsefe eğitiminde yararlanılabilecek kitaplar incelenmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.

Öğretmenlere Yönelik Öneriler

- Okul öncesi öğretmenleri Çocuklar için Felsefe alanında yapılan çalışmalara katılım göstererek Çocuklar için Felsefe hakkında bilgi sahibi olabilirler.
- Okul öncesi dönem çocuklarına Çocuklar için Felsefe eğitimi veren öğretmenlere yapacakları çalışmalarda kılavuzluk edebilir.

KAYNAKLAR

- Akkocaoğlu Çayır, N. (2015). *Çocuklar için felsefe eğitimi üzerine nitel bir araştırma* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akkocaoğlu, N. ve Çelepoğlu, A. (2013). Views of primary school teachers on philosophy books prepared for children, *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 116, 2498-2503.
- Arpacı, Ö. (2006). *Çocuk kitaplarında iletiler ve iletilerin aktarım biçimi (sevim ak örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Aslan, Y. (2020). *Çocuk edebiyatında “çocuk felsefesi” ne jackson konsepti açısından bir yaklaşım* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Aygün, A. (2014). *2004-2013 Yılları arasında yayımlanan resimli öykü kitaplarında metin-resim ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bal gibi felsefe (2021). <https://www.kitapkolik.com/bal-gibi-felsefe-yalan-soylersem-ne-olur> adresinden erişilmiştir.
- Bauer, J. (2020). *Selma*. İstanbul: Hep Kitap TEAS Yayıncılık.
- Bedford, D. & Stanley, M. (2019). *Roko püfleyen küçük dinazor*. İstanbul: Pearson Yayınları.
- Boyacı, N. P., Karadağ, F. ve Gülenç, K. (2018). Çocuklar için felsefe / çocuklarla felsefe: felsefi metotlar, uygulamalar ve amaçlar. *Kaygı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakülte Dergisi*, (31), 145-173.
- Bronfenbrenner, U. (1976). The experimental ecology of education, teachers college record, 78(2), 157-204.
- Buckley, J. (2010). *Vote with your feet – would you rather*. <https://www.thephilosophyman.com/wp-content/uploads/2018/04/Vote-With-Your-Feet-Early-Years-Example.pdf> sayfasından erişilmiştir.

- Buckley, J. (2010). *Vote with your feet – would you rather* [Photography]. Retrieved from <https://www.thephilosophyman.com/wp-content/uploads/2018/04/Vote-With-Your-Feet-Early-Years-Example.pdf>
- Burke, A. L. & Williams, M. J. (2008). Developing young thinkers: an intervention aimed to enhance children's thinking skills. *Thinking Skills and Creativity*, (3), 104-124.
- Burroughs, M. D. & Tuncdemir, T. B. A. (2017). Philosophical ethics in early childhood: a pilot study. *Journal of Philosophy in Schools*, 4(1), 73-100.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cam, P. (2014). Philosophy for children, values education and the inquiring society, *Educational Philosophy and Theory*, 46(11), 1203-1211.
- Cassidy, C. & Christie, D. (2013). Philosophy with children: talking, thinking and learning together, *Early Child Development and Care*, 183(8), 1072-1083.
- Ceran, C. (2019). *Resimli çocuk kitaplarının eleştirel düşünme becerilerini desteklemesi yönünden incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ceylan, Ş., Gözün Kahraman, Ö. ve Ülker, P. (2015). Çocukların meraklarına ilişkin annelerin ve öğretmenlerin düşünceleri: bilim kavramı. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 1-16.
- Ciraolo, S. (2018). *Sarılalım mı?*. İstanbul: Taze Kitap.
- Copons, J. (2018), *İnsanlar hakkında bildiğim her şey*. İstanbul: Tekir Kitap.
- Çakmak Güleç, H. ve Geçgel, H. (2015). *Çocuk edebiyatı okul öncesinde edebiyat ve kitap*. İstanbul: Paradigma Akademi Yayınları.
- Çıldır, K. (2003). *Philosophieren mit Kindern*. Seminararbeit 7 June 2002, Universität Karlsruhe, Germany. Zugriff von <https://www.hausarbeiten.de/document/108322>.
- Çıtır çıtır felsefe dizisi (2021). <https://gunisigikitapligi.com/kitaplar/citir-citir-felsefe-dizisi/> adresinden erişilmiştir.
- Çiçek, H. (2017). Felsefeyle çocuk çocukla felsefe. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*. 2(4), 51-60.

- Çocuklar için felsefe (2021). https://redhouse.com.tr/Cocuklar-Icin-Felsefe_780 adresinden erişilmiştir.
- Çocuklar için felsefe serisi (2021). <https://www.mucitpanda.com/curiousgenius-anasinifi-cocuklar-icin-felsefe-serisi-orman-okulu?s=quicksearch> adresinden erişilmiştir.
- Çotuksöken, B. (2002). *Felsefe: özne-söylem*. Ankara: İnkılâp Kitabevi. 102-120.
- Daniel, M. F. & Auriac, E. (2011). Philosophy, critical thinking and philosophy for children. *Educational Philosophy and Theory*, 43(5), 415-435.
- Daurer, D. (1999). *Staunen, zweifeln und betroffensein: mit kindern philosophieren*, Weinheim, Basel.
- Davies, B. (2021). *Yalnız balina*. İstanbul: Redhouse Kidz.
- Deborah, F. (2019). *Carl ve yaşamın anlamı*. İstanbul: Kuraldışı Çocuk.
- Demircan, C. (2006). TÜBİTAK çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dış yapısal ve iç yapısal olarak incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 12-27.
- Demirel, M. ve Coşkun, Y. D. (2009). Üniversite öğrencilerinin meraklılık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(18), 111-134.
- Diñç, S. (2017). *Türkiye’de en çok okunan çocuk kitaplarının istatistiksel analizi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Diñçel, G. (2019). *Kim bu konuşan*. İstanbul: Gergedan Yayınları.
- Direk, N. (2002). *Küçük prens üzerine düşünmek*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Direk, N. (2015). Çocuklar için felsefe kitapları üzerine. B. Çotuksöken ve H. Tepe (Haz.), *Çocuklar için Felsefe Eğitimi* (97-99). Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- Direk, N. (2018). *Filozof çocuk / çocuklarla felsefe konuşmaları*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Direk, N. (2018). *Filozof çocuk / çocuklarla felsefe konuşmaları* [Fotoğraf]. Kitaptan erişilmiştir.
- Dirican, R. (2018). Çocuklarla felsefeye varoluşsal bir bakış. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*, 2(4), 167-177.

- Dirican, R. (2017). Çocuklarla felsefeye varoluşsal bir bakış. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*, 2(4), 167-177.
- Dirican, R. ve Deniz, Ü. (2020). Felsefe etkinliklerinin okul öncesi dönem çocuklarının felsefi tutum ve davranışlarına etkisinin incelenmesi. *Kastamonu Education Journal*, 28(1), 421-430.
- Dombaycı, M. A., Ülger, M., Gürbüz, H. ve Arıboyun, A. (2011). *İlköğretim düşünme eğitimi 6-8. sınıflar öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: MEB.
- Dönmezler, E. (2019). *Türkiye’de yayınlanmış 5-8 yaş resimli çocuk kitaplarının biçim, resim ve içerik açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Dyfed County Council (1994). *Improving reading standards in primary schools project*, Wales: Dyfed County Council.
- Engel, S. (2011). Children’s need to know: curiosity in schools. *Harvard Educational Review*, 81(4), 625-645.
- Erdem, H. H. (2011). Türkiye’de çocuklar için felsefe kitapları. *Özne Dergisi*, 15, 155-162.
- Erdoğan, P. (2018). *Çocuklarla felsefe yaklaşımının düşünsel, tarihi ve sosyal temelleri üzerine bir inceleme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erol, F. Z., Elhakan, G. B. ve Burulday, V. (2021). 3-6 yaş dönemindeki resimli çocuk kitaplarının iç ve dış yapı özelliklerinin incelenmesi. *Akademik MATBUAT*, 5(1), 115-130.
- Esin, A., Özdemir, Y. A. ve Şahin Tekin, S. T. (2019). *Örnekleme yöntemlerine giriş*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Fard, F. A. M., Nasrabadi, H. A. B. & Heidari, M. H. (2016). Philosophy for children: capacity evaluation of humorous stories in masnavi based on lipman’s views on philosophical thinking components. *Educational Research and Reviews*, 11(12), 1155-1159.
- Filozof Çocuk (2021).
https://www.tudem.com/urun/kultur/1011/tudem_basvuru/2575/filozof_cocuk_set.aspx adresinden erişilmiştir.

- Fisher, R. (2001). Philosophy in primary schools: fostering thinking skills and literacy. *Reading Literacy and Language*, 35(2), 67-73.
- Gaedi, Y. (2015). The nature of philosophy for children and its role in teaching and learning. *Philosophy Study*, 5(6), 292-296.
- Gasparatou, R. & Kampeza, M. (2012). Introducing philosophy for children (p4c) in kindergarten in greece. *Analytic Teaching & Philosophical Praxis*, 33(1), 72-82.
- Gasparatou, R., Ergazaki, M. & Kosmopoulou, N. (2020). Using philosophy for children to introduce the living/non-living distinction in kindergarden, *International Journal of Early Years Education*, <https://doi.org/10.1080/09669760.2020.1848522>.
- Gaut, B. & Gaut, M. (2011). *Philosophy for young children: a practical guide*. London: Routledge.
- Gazzard, A. (2012). Do you need to know philosophy to teach philosophy to children? A comparison of two approaches. *Analytic Teaching and Philosophical Praxis*, 33, 45-53.
- Giménez-Dasí, M., Quintanilla, L. & Daniel, M. F. (2013). Improving emotion comprehension and social skills in early childhood through philosophy for children. *Childhood & Philosophy*, 9(17), 63-89.
- Ghaedi, Y., Mahdian, M. & Fomani, F. K. (2015). Identifying dimensions of creative thinking in preschool children during implementation of philosophy for children (P4C) program: a directed content analysis. *American Journal of Educational Research*, 3(5), 547-551.
- Gliori, D. (2015). *Akıllı tilkinin masalı*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Goering, S., Shudak, N. J. & Wartenberg, T. E. (Eds.). (2013). *Philosophy in schools: an introduction for philosophers and teachers*. New York: Routledge.
- Gorard, S., Siddiqui, N. & See, B. H. (2017). Can “philosophy for children” improve primary school attainment?. *Journal of Philosophy of Education*, 51(1), 5-22.
- Gönen, M., Katrancı, M., Uygun, M. ve Uçuş, Ş. (2011). İlköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının, içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36, 160.

- Gönen, M., Uludağ, G., Fındık Tanrıbuyurdu, E. ve Tüfekçi, E. (2014). 0-3 yaş çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarının özelliklerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 126-139.
- Gönen, M., Karakuş, H., Uysal, H., Kehci, A., Ulutaş, Z. ve Kahve, Ö. (2016). Resimli çocuk kitaplarının içerik ve resimleme özelliklerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(4), 724-735.
- Gönen, M. (2017). *Çocuk edebiyatı yazarı ve çizeri olarak feridun oral'ın çocuk edebiyatımızdaki yeri ve eğitsel değerler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Gregory, M. R. (2013). Wisdom and other aims for precollege philosophy education. M. B. Glina (Eds.), *Philosophy For, With, and Of Children* (pp. 1-19). Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
- Güleç, H. ve Gönen, M. (1997). 1974-1993 yılları arasında türkçe basılmış olan resimli öykü kitaplarının resimlendirilme ve fiziksel özellikleri yönünden incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 11(1), 42-53.
- Günay, M. (2011). Felsefe eğitimi ve öğretimi üzerine. *Özne Dergisi*, 15, 163-167.
- Gündoğan, A. O. (1999). Edebiyat ile felsefe ilişkisi üzerine. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 40(1), 195-203.
- Güven, B. (2019). *Çocuklarla yapılan felsefe eğitiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hannam, P. & Echeverria, E. (2009). *Philosophy with teenagers: nurturing a moral imagination for the 21st century*. London: Continuum.
- Härkönen, U. (2007). The bronfenbrenner ecological systems theory of human development. *Scientific articles of v. International conference*, University of Joensuu, Finland.
- Haynes, J. & Murriss, K. (2013). The realm of meaning: imagination, narrative and playfulness in philosophical exploration with young children, *Early Child Development and Care*, 183(8), 1084-1100.
- Institute for the advancement of philosophy for children (IAPC) (tarihsiz). *IAPC Catalogue*.

<https://www.montclair.edu/iapc/wp-content/uploads/sites/200/2019/03/iapc-catalogue.pdf> sayfasından erişilmiştir.

Institute for the advancement of philosophy for children (IAPC) (tarihsiz). *What is a Typical P4C Session Like?*

<https://www.montclair.edu/iapc/what-is-philosophy-for-children/what-is-a-typical-p4c-session-like/> sayfasından erişilmiştir.

Institute for the advancement of philosophy for children (IAPC) (tarihsiz). *Thinking in Stories: Reviewing Philosophy in Children's Literature.*

<https://www.montclair.edu/iapc/thinking-in-stories/> sayfasından erişilmiştir.

Institute for the advancement of philosophy for children (IAPC) (tarihsiz). *IAPC Timeline.*
<https://www.montclair.edu/iapc/iapc-timeline/> sayfasından erişilmiştir.

Institute for the advancement of philosophy for children (IAPC) (tarihsiz). *Why Philosophy for Children.*

<https://www.montclair.edu/iapc/what-is-philosophy-for-children/why-philosophy-for-children/> sayfasından erişilmiştir.

Işıklar, S. (2019). *Çocuklar için felsefe eğitim programının 5-6 yaş çocuklarda felsefi sorgulama yoluyla eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerine etkisi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Janisch, H. ve Bansch, H. (2019). *Bazı günler.* İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Jaspers, K. (1953). *Einführung in die philosophie.* München: Piper.

Kale, N. (1994). Felsefe öğretimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.* 27(1), 113-120.

Kapoğlu, E. N. (2012). *İlköğretim 1-3. sınıf öğrencileri için hazırlanan öyküleyici çocuk kitaplarının nitelik yönünden değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

Kara, M. (2019). Varoluşçuluk bağlamında edebiyat ve felsefe, şiir ve endişe. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 8(1), 43-66.

- Karadağ, F. ve Yıldız Demirtaş, V. (2018). Çocuklarla felsefe öğretim programı'nın okul öncesi dönemdeki çocukların eleştirel düşünme becerileri üzerindeki etkililiği. *Eğitim ve Bilim*. 43(195), 19-40.
- Karakaya, Z. (2006). Günümüz çocuk edebiyatından seçilmiş çocuk felsefesi örnekleri. *Türkoloji Dergisi*, 1(2), 14-36.
- Karakaya, Z. (2006). Çocuk felsefesi ve çocuk eğitimi. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi VI*. 6(1), 23-37.
- Karasu, F. Z. (2018). *İlkokul çocuklarıyla felsefe yapmak üzerine nitel bir çalışma: dördüncü sınıf örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karatay, H. (2016). Çocuk edebiyatı metinlerde bulunması gereken özellikler. T. Şimşek (Ed.). *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*. (s.81-129). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kardaş Koçak, M. (2017). *2000-2014 yılları arasında okul öncesi dönem çocukları için yayımlanmış olan hikâye kitaplarının dış yapı, içyapı ve resimleme nitelikleri açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kaya, B. (2018). *Felsefe tarihi*. İstanbul: Ceylan Yayınları.
- Kefeli, İ. ve Kara, U. (2008). Philosophical and critical thought development of child. *Ankara University Journal of Faculty Educational Sciences*, 41(1), 339-357.
- Kennedy, D. (2020). Doing philosophy with young children: theory, practice, and resources. *Early Child Development and Care*, <https://doi.org/10.1080/03004430.2020.1743699>.
- Kıldan, A. O. ve Gümrükçü Bilgici, B. (2011). Okul öncesi eğitim alan çocukların ebeveynlerinin çocuk kitabı seçme ölçütlerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Milli Eğitim*, 192, 105-120.
- Kızıltan, Ö. (2012). Felsefe öğretimi sorunlar ve yeni yaklaşımlar. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 334-342.
- Kızıltan, Ö. ve Dombaycı, M. A. (2020). Çocuk ve felsefe ilişkisi açısından dört katlı düşünme modeli. *Dört Öge*. 17, 1-23.

- Kizel, A. (2016). Philosophy with children as an educational platform for self-determined learning, *Cogent Education*, 3(1), 1-11.
- Koç, E. (2015). Felsefe ve edebiyat. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 5(1). 105-118.
- Koç, E. (2009). Felsefe nedir?. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3, 221-231.
- Konar, E. (2014). *1995-2002 yılları arasında yayımlanan okul öncesi hikâye kitaplarındaki bazı kavramların içerik ve biçimsel olarak incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Küçük filozoflar (2021). <https://www.metiskitap.com/catalog/series/627> adresinden erişilmiştir.
- Küçük filozof Serisi (2021). https://www.tudem.com/images/kitaprehberi/6c896kucuk_filozof_serisipdf.pdf adresinden erişilmiştir.
- Lionni, L. (2019). *Frederick*. Ankara: Elma Yayınevi.
- Lionni, L. (2013). *Yüzyüz*. Ankara: Elma Yayınevi.
- Lipman, M., Sharp, M. A. & Oscanyan, F. S. (1977). *Philosophy in the classroom*. West Caldwell, NJ: Universal Diversified Services.
- Lipman, M. (1998). Teaching students to think reasonably: some findings of the philosophy for children program. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 71(5), 277-280.
- Lipman, M. (2003). *Thinking in education. second edition*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Livan, P. (2018). *Canını en çok ne yakar?*. İstanbul: SEV yayıncılık.
- Lobel, A. (2021). *Kurbağa ve murbağa 'yla dört mevsim*. İstanbul: Kelime Yayınları.
- Lobel, A. (2018). *Çekirge'nin yolculuğu*. İstanbul: Kelime Yayınları.
- Maniam, M. (2011). What do children look forward to in a picture book?. *Language in India*, 11(12), 162-170.

- Matthews, G. B. (2000). *Çocukluk felsefesi*. (E. Çakmak, Çev.). İstanbul: Gendaş Kültür Yayınları.
- Mazı, A. (2008). *Hikâyeler yoluyla düşünmenin ilköğretim beşinci sınıf türkçe dersinde okuduğunu ve dinlediğini anlamaya etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Mc Avoy, C. (2015). *Kuyruğu zilli tilki*. İstanbul: Nesin Yayınevi.
- McCall, C. C. (2017). Teorik çerçeve. K. Gülenç ve N. P. Boyacı (Ed.), *Düşünmeyi dönüştürmek: ilk ve orta sınıflarda felsefi sorgulama* (K. Gülenç, Çev.) içinde (s. 19-31). Ankara: Nobel.
- McCall, C. C. (2017). Felsefi grup tartışmalarında farklı yöntemler. K. Gülenç ve N. P. Boyacı (Ed.), *Düşünmeyi dönüştürmek: ilk ve orta sınıflarda felsefi sorgulama* (F. Karadağ, Çev.) içinde (s. 93-112). Ankara: Nobel.
- McLeod, N., Stockell, K., Astbury, E. & McCann, J. (2020). Nurturing young children's self-identity and respect for difference through artwork as a provocation using philosophical enquiry: a pilot study. *Early Years: An International Research Journal*, 1-16. <https://doi.org/10.1080/09575146.2020.1817870>.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research. a guide to design and implementation*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage Publication.
- Mohr Loe, J. (2017). *Filozof çocuk* (G. Arıkan, Çev.). İstanbul: Sola Yayınları
- Mutlu, B. (2017). Çocuklukta ve çocukça felsefe yapmak. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*, 2(4), 19-49.
- Murriss, K. (1992). *Teaching philosophy with picture books*, London: Infonet Publications.
- Mühle, J. (2021). *İki bana bir sana*. İstanbul: Kuraldışı Çocuk.
- Naji, S. (2005). An interview with matthew lipman. *Thinking: The Journal of Philosophy for Children*, 17(4), 23-29.
- Nilssen Orbeck, C. ve Düzakın, A. (2020). *Başka yerde yaşasaydım*. İstanbul: abm Çocuk ve İlk Gençlik Yayınları.

- Numeroff, L. (2020). *Eğer bir fareciğe kurabiye verirsen*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Oğuz, M. Ö. (2015). UNESCO ve felsefe eğitimi. B. Çotuksöken ve H. Tepe (Haz.), *Çocuklar için Felsefe Eğitimi (29-30)*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- Okur, M. (2008). *Çocuklar için felsefe eğitim programının altı yaş grubu çocuklarının, atılganlık, işbirliği ve kendini kontrol sosyal becerileri üzerindeki etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Öğmel, Ü. (2020). *Ben bir çizgiyim*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Öktem, Ü. (2011). Felsefede edebiyatın yeri ve önemi. *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (12), 125-146.
- Önal, B. (2011). Felsefe eğitimi üzerine. *Özne Dergisi*. 15, 196-200.
- Özgider, D. S. (2010). *Türkiye ve ingiltere’de çok satılan çocuk kitaplarının biçimsel ve içerik özellikleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özkan, B. (2020). Çocuklar için felsefe neden önemlidir?. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi (UEAD)*, 4(1), 49-61.
- Pekkarakaş, E. (2020). *Okul öncesi eğitim döneminde çocuklar için felsefe eğitiminin öğrencilerin yaratıcılık düzeylerine etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir Demokrasi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Pikolo ile Felsefe Öğreniyorum (2021).
<https://www.odtuyayincilik.com.tr/urun/detay/pikolo-ile-felsefe-ogreniyorum-set/150>
 adresinden erişilmiştir.
- Rapaport, W. J. (1982). Unsolvable problems and philosophical progress, *American Philosophical Quarterly*, 19, 289-298.
- Rapaport, W. J. (2006). Philosophy for children other people.
- Reynolds, P. H. (2018). *Nokta*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Rodd, J. (2012). Encouraging young children’s critical and creative thinking skills: an approach in one english elementary school. *Childhood Education*, 75(6), 350-354.

- Saeed, N. (2003). Interview by m. lipman. philosophy for children. <http://www.buf.no/en/read/txt/?page=sn-gm> sayfasından erişilmiştir.
- Saeed, N. (2005). Interview by m. a. sharp. philosophy for children. <http://www.buf.no/en/read/txt/?page=sn-sharp> sayfasından erişilmiştir.
- Säre, E., Luik, P. & Tulviste, T. (2016). Improving pre-schoolers' reasoning skills using the philosophy for children programme. *Trames*, 3, 273-295.
- Sarı, N. (2006). *Çocuk kitapları illüstrasyonları üzerine bir araştırma ve bir örnekleme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Sever, S. (2003). Çocuğun gelişim sürecini bütünleyen bir araç: edebiyat. *Çocuk Çocuk Dergisi*. (24), 28-29.
- Sigurborsdottir, I. (1998). Philosophy with children in foldaborg: development project in foldaborg, a preschool in reykjavik for children from 1-6 years. *International Journal of Early Childhood*, 30(1), 14-16.
- Silverstein, S. (2018). *Cömert ağaç*. İstanbul: Bulut Yayınları.
- Sonkaya, Z. Z. (2021). Çocuk edebiyatı ve felsefe yapmanın abc'si. Ş. Koca ve P. Erten (Ed.), *Eğitim Bilimlerinde Araştırma ve Değerlendirmeler-II* (s.43-54). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Sormaz Öğüt, F. (2019). *Felsefi düşünmenin önemi ve çocuklar için felsefe* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Stanley, S. & Bowkett, S. (2004). But why? teacher's manual: developing philosophical thinking in the classroom. U. K.: Network Educational Press.
- Suskalov, B. I. & Yakovleva, L. A. (2013). *Felsefe el kitabı* (S. Mutlu, Çev.). İstanbul: Yordam Kitap.
- Şimşek, H. (1995). Anaokulu öğretmeninin çocukta kitap sevgisi oluşturmasında rolü. *Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, (3), 37,-40.
- Şirin, M. R. (2007). Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şirin, M. R. (2016). Edebiyat ve çocuk edebiyatı edebiyatın amacı ve işlevi. *Türk Dili Dergisi*. CX (780), 12-31.

- Tan, S. (2018). *Ağustos böceği*. İstanbul: Desen Yayınları.
- Tan, S. (2016). *Asla neden diye sorma*. İstanbul: Desen Yayınları.
- Tankut, T. (2015). Çocuk edebiyatı çocukta felsefe sevgisi uyandırabilir mi?. B. Çotuksöken ve H. Tepe (Haz.), *Çocuklar için Felsefe Eğitimi* (113-117). Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- Taş, I. (2017). Çocuklar için felsefe eğitimi programı'nın 48-72 aylık çocukların zihin kuramı ve yaratıcılıklarına etkisi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Taşdelen, V. (2014). Felsefenin gülümseyen yüzü: çocuklarla felsefe. *Türk Dili*. 756. 562-568.
- Taşdemir, M. (2005). Eğitsel bir materyal olarak çocuk hikâye ve romanlarının nitelik düzeyi. *Milli Eğitim Dergisi*, 168(3), 7-29.
- Teckentrup, B. (2020). *Küçük fare ile kırmızı duvar*. İstanbul: Beta Kids.
- Tekin, E. (2017). *Süleyman bulut'un çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Tepe, H. (2015). Unesco verileri ışığında dünyada çocuklar için felsefe. B. Çotuksöken ve H. Tepe (Haz.), *Çocuklar için Felsefe Eğitimi* (77-94). Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- Trickey, S. & Topping, K. J. (2004). "Philosophy for children": a systematic review". *Research papers in Education*, 19(3), 365-380.
- Tokgöz, İ. (2006). *Okul öncesi çocuklarına yönelik kitapların dil gelişimi ve anlambilim açısından değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Tozduman Yaralı, K. (2020). Çocuklarla felsefe çalışmalarında çocuk edebiyatının kullanılması: leo lionni'nin kitapları. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi* 4(2), 67-83.

- Tuğrul, B. ve Feyman, N. (2006). *Okul öncesi çocukları için hazırlanmış resimli öykü kitaplarında kullanılan temalar*. 2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulan bildiri, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Tunç, A. (2017). Çocuklarla felsefe. *Çocuk ve Medeniyet*, 2 (4), 71-90
- Turgeon, W. (2013). Teachers bringing philosophy into the classroom. S. Goering, N. J. Shudak & E. Wartenberg (Eds.), *Philosophy in Schools: An Introduction for Philosophers and Teachers*. (pp. 9-20). New York: Routledge.
- Turgeon, W. (2015). The art and danger of the question: its place within philosophy for children and its philosophical history. *Mind, Culture, and Activity*, 22(4), 284-298.
- Türkyılmaz Catic, N. ve Ulusoy Gökçek, V. (2018). *Sevmeyi biliyorum*. İstanbul: Timaş Yayınları
- Uçar, O. (2021). *Çocuklar için felsefe (p4c) bağlamında cartoon network çizgi filmlerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- UNESCO. (2007). *Philosophy a school of freedom teaching philosophy and learning to philosophize: Status and Prospects*. France: UNESCO Publishing.
- Uygun, E. (2019). *Hula ve acayip şemsiyesi*. İstanbul: Masalperest Yayınları.
- Ülger, M. (2012). Düşünme eğitimi dersi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 146, 67-72.
- Ülper Oktar, S. (2019). Çocuklarla felsefe üzerine bir inceleme. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17, 45-66.
- Ünal, S. (2021). *Çocuklarla ve yetişkinlerle felsefeye düşünme yöntemlerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Vansieleghem, N. (2005). Philosophy for children as the wind of thinking. *Journal of Philosophy of Education*. 39(1), 19-35.
- Vansieleghem, N. & Kennedy, D. (2011). What is philosophy for children, what is philosophy with children-after matthew lipman?. *Journal of Philosophy of Education*, 45, 171-182.

- Vansieleghem, N. & Kennedy, D. (2012). Introduction: what is philosophy for children, what is philosophy with children-after Matthew Lipman. In N. Vansieleghem & D. Kennedy (Ed.) *Philosophy for Children in transition: Problems and prospects* (pp. 1-12). United Kingdom: Wiley-Blackwell Publication.
- Vansieleghem, N. (2014). What is philosophy for children? from an educational experiment to experimental education. *Educational Philosophy and Theory*, 46(11), 1300-1310.
- Vardı, Ö. ve Demiriz, S. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin çocukların meraklarına yönelik görüşleri. *E- Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 44-58.
- Yamada, K. (2018). *Bir fırsatla ne yaparsın?*. İstanbul: Nar Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Wach, E. (2013). Learning about qualitative document analysis. <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/bitstream/handle/20.500.12413/2989/PP%20In%20Brief%202013%20QDA%20FINAL2.pdf?sequence=4> sayfasından erişilmiştir.
- Wartenberg, T. E. (2013). *A sneetch is a sneetch and other philosophical discoveries: finding wisdom in children's literature*. Malden: Wiley-Blackwell.
- Wartenberg, T. E. (2018). Küçük çocuklar için büyük fikirler çocuk edebiyatıyla felsefe öğretimi (S. Kurtar ve A. K. Gülen, Çev.). Ankara: Sentez Yayıncılık.
- Worley, P. (2019). *Felsefe makinesi* (T. Ebesekek Büyükuğurlu). İstanbul: Paraşüt Kitap.

EKLER

EK-1
Çocuklar için Felsefe Eğitiminde Yararlanılabilecek Çocuk Edebiyatı Kitabı
Değerlendirme Formu

Sayın:

Bu araştırmayı Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitabı incelenmesi amacıyla yapmaktayım. Araştırmada gereksinim duyulacak verileri toplamak amacıyla hazırlanacak formda yer alması düşünülen ölçütler uzman değerlendirmesi için ilişikte sunulmuştur. Formda yer alacak ölçütler, sizlerin eleştirileri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak uygulamaya hazır hale getirilecektir.

Değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Özge ATAR
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

Değerli Uzman,

Aşağıda yer alan “Bölüm 1 – Kapak Özellikleri, Bölüm 2 – İçerik Özellikleri, Bölüm 3 – Diğer Özellikler” başlıkları altında bulunan ölçütleri değerlendiriniz. Görüşlerinizi “uygun” ve “uygun değil” sütunlarını işaretleyerek belirtebilirsiniz. Yer alan ölçütlerle ilgili düşüncelerinizi detaylandırmak isterseniz “açıklama” sütununa yazabilirsiniz. Konuya ilişkin yeni ölçüt önerilerinizi bölüm sonunda bulunan “Önerilen ölçüt/ölçütler” kısmına ekleyebilirsiniz.

BÖLÜM 1 – Kapak Özellikleri

Kapak Özellikleri	Uygun	Uygun Değil	Açıklama
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ön ve arka kapağında süreklilik olmalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitapları kapak tasarımında ön kapağında ve arka kapağında yer alan görsel kitabın içinde de yer almalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ön kapağında kitabın adı ve kitabın yazarı yer almalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapağında fotoğraf/resim yer almalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapağında resimleyen kişinin adı-soyadı yer almalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapağında basım yeri ve tarihi yer almalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ilk sayfasında çocuğun adını yazabileceği alan bulunmalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapak tasarımında harf büyüklüğü kitap boyutuna göre değişiklik göstermelidir.			

Önerilen ölçüt/ölçütler:

1.....

2.....

BÖLÜM 2 – İçerik Özellikleri

İçerik Özellikleri	Uygun	Uygun Değil	Açıklama
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında başlık ilgi çekici ve düşündürücü olmalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının dili sade, açık ve sürükleyici olmalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında tema; kültürel, milli, evrensel ve ahlaki değerlerin bütünü olmalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında ele alınan konu, düşünce ya da olaylar çocukların yaşantıları ve deneyimleriyle ilişkili olmalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında yer alan hikâye sayıları 1-5 arası olmalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında karakterler; olağanüstü güçler, kurgusal ve imrenilecek fiziksel özelliklere sahip olmalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında karakterler; gerçekçi, her türden fiziksel ve kişisel özelliklere sahip olmalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında karakterler çocukların hayal dünyasına hitap etmelidir.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında karakterler çocukların gerçeklik algısına hitap etmelidir.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında karakterler çocukların özdeşim kurabileceği nitelikte olmalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında verilen mesajlar açık net ve anlaşılır olmalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı			

kitapları çocuğa eleştirel düşünme becerisi kazandırmalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında kazandırılacak değerler; sorumluluk, sevgi, saygı, yardımseverlik, hoşgörü, nezaket, arkadaşlık, iş birliği, dürüstlük ve özdenetim olmalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf oranı $\frac{3}{4}$ olmalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf canlı, parlak ve renkli olmalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında kullanılan görseller fotoğraf değil resim olmalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf ilgili metin ile uyumlu olmalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerisinde hikâyeye yönelik sorular hikâyenin başında yer almalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerisinde hikâyeye yönelik sorular hikâyenin içinde yer almalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerisinde hikâyeye yönelik sorular hikâyenin sonunda yer almalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerisinde sorular sorular kitabın bitiminde değil, konuyla ilişkin olduğu yerlerde bulunmalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf ile ilgili metin ve soru aynı sayfada olmalıdır.			

Önerilen ölçüt/ölçütler:

1.....

2.....

BÖLÜM 3 – Diğer Özellikler

Diğer Özellikler	Uygun	Uygun Değil	Açıklama
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının hitap ettiği yaş aralığı 4 yaş ve üstü olmalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının hitap ettiği yaş aralığı 5 yaş ve üstü olmalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının hitap ettiği yaş aralığı 6 yaş ve üstü olmalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının hazırlanmasında çocuk edebiyatı yazarı ve felsefe eğitimi almış kişilerin ortak iş birliği olmalıdır.			
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında uzman görüşü ve yazar hakkında bilgi yer almalıdır.			

Önerilen ölçüt/ölçütler:

- 1.....
- 2.....

BÖLÜM 4 - Ölçütlere Uygun Önerilebilecek Kitap Listesi

Değerli Uzman,

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek, önerebileceğiniz veya uygun gördüğünüz çocuk edebiyatı kitabı/kitapları aşağıya belirtiniz.

- 1.....
- 2.....

EK-2
Çocuklar için Felsefe Eğitiminde Yararlanılabilecek Çocuk Edebiyatı Kitabı
Değerlendirme Formu

BÖLÜM 1 – Kapak Özellikleri

Kapak Özellikleri	Uygun	Uygun Değil
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ön ve arka kapağında süreklilik olmalıdır.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitapları kapak tasarımında ön kapağında ve arka kapağında yer alan görsel kitabın içinde de yer almalıdır.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ön kapağında kitabın adı ve kitabın yazarı yer almalıdır.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapağında fotoğraf/resim yer almalıdır.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapağında resimleyen kişinin adı-soyadı yer almalıdır.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının iç kapağında basım yeri ve tarihi yer almalıdır.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ilk sayfasında çocuğun adını yazabileceği alan bulunmalıdır.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapak tasarımında harf büyüklüğü yaşa göre değişiklik göstermelidir.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının kapak görselleri ile kitap adı arasında bir ilişki bulunmalıdır.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının ilk sayfalarında veya ön/arka kapağında hangi yaş grubunun kullanımına yönelik olduğu belirtilmelidir.		

BÖLÜM 2 – İçerik Özellikleri

İçerik Özellikleri	Uygun	Uygun Değil
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında başlık ilgi çekici ve düşündürücü olmalıdır.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitap isimlerinde yönlendirici ifadeler olmamasına dikkat edilmelidir.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının dili sade, açık ve sürükleyici olmalıdır.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında ele alınan konu, düşünce ya da olaylar çocukların yaşantıları ve deneyimleriyle ilişkili olmalıdır.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında sadece bir hikâye olmalıdır.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında karakterler; hem kurgusal hayal gücünü destekleyici hem de gerçekçi öğelere bir arada yer verilmelidir.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında karakterler çocukların gerçeklik algısına hitap etmeli hem de çocukların özdeşim kurabileceği nitelikte olmalıdır		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitapları çocuğa eleştirel düşünme becerisi kazandırmalıdır.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında kazandırılacak değerler; sorumluluk, sevgi, saygı, yardımseverlik, hoşgörü, nezaket, arkadaşlık, iş birliği, dürüstlük ve özdenetim olmalıdır.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf oranı $\frac{3}{4}$ olmalıdır.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf canlı, parlak ve renkli olmalıdır.		

Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında kullanılan görseller fotoğraf değil resim olmalıdır.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içerisinde sorulan sorular hikâyenin başında, ortasında veya sonunda yer almalıdır.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında resim/fotoğraf ile ilgili metin ve soru aynı sayfada olmalıdır.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının iç sayfalarında kullanılan font ve yazı stili kullanıcı yaş grubuna uygun olmalıdır.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının iç sayfalarında kullanılan görseller yaş grubuna uygun olmalıdır.		

BÖLÜM 3 – Diğer Özellikler

Diğer Özellikler	Uygun	Uygun Değil
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının hitap ettiği yaş aralığı 4 yaş ve üstü olmalıdır.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının hazırlanmasında çocuk edebiyatı yazarı, görsel danışmanı ve felsefeci/filozof danışmanı kişilerin tam bir ortak iş birliği olmalıdır.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarında uzman görüşü ve yazar hakkında bilgi yer almalıdır.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının içinde çocuklarla felsefe hakkında kısa bilgi (toplum için yeni bir kavram olması nedeniyle) ve kitabın nasıl/kimle kullanılacağı hakkında bilgi verilmelidir.		
Çocuklar için Felsefe eğitiminde yararlanılabilecek çocuk kitaplarının kimin için hazırlandığı (Eğitimci-Ebeveynler-Çocuklar) kitapta belirtilmelidir		

EK-3
Uzmanların Önerdiği Tüm Kitap Listesi

Kitap Adı	Kitabın Yazarı	Kitabın Yayınevi
Stellaluna	Janell Cannon	Kuraldışı Çocuk Yayınları
Akıllı Tilkinin Masalı	Debi Gliori	Türkiye İş Bankası Yayınları
İki Bana Bir Sana	Jörg Mühle	Kuraldışı Çocuk Yayınları
Kurbağa ve Murbağa ile Dört Mevsim	Arnold Lobel	Kelime Yayınları
Ahh! Hasta Oldum!	Michel Piquemal-Thomas Bass	ODTÜ Yayınevi
Bana Kırmızı Motor Al!	Michel Piquemal-Thomas Bass	ODTÜ Yayınevi
Ben Artık Büyüdüm!	Michel Piquemal-Thomas Bass	ODTÜ Yayınevi
Bergamot Uyuyor mu?	Michel Piquemal-Thomas Bass	ODTÜ Yayınevi
Bu Adil Değil!	Michel Piquemal-Thomas Bass	ODTÜ Yayınevi
Gerçek mi, Sahte mi?	Michel Piquemal-Thomas Bass	ODTÜ Yayınevi
Hayır, Ben Yapmadım!	Michel Piquemal-Thomas Bass	ODTÜ Yayınevi
Konuş Benimle Küçük Kedi	Michel Piquemal-Thomas Bass	ODTÜ Yayınevi
O Benim	Michel Piquemal-Thomas Bass	ODTÜ Yayınevi
Eğer Bir Fareciğe Kurabiye Verirsen	Laura Numeraoff-Felicia Bond	Bilgi Yayınevi
Çocuklar için Felsefi Öyküler	Kurtul Gülenç-Filiz Karadağ	Dinozor Çocuk
Ben Kimim?	Kurtul Gülenç	Mandolin Yayınları
Doğru ve Yanlış Nedir?	Kurtul Gülenç	Mandolin Yayınları
Sevgi Nedir?	Kurtul Gülenç	Mandolin Yayınları
Mutluluk Nedir?	Kurtul Gülenç	Mandolin Yayınları
Özgürlük Nedir?	Kurtul Gülenç	Mandolin Yayınları
Düşün Bakalım	Gwenaelle Boulet-Anne-Sophie Chillard	NTV Yayınları
Frederick	Leo Lionni	Elma Yayınevi
Mış Gibi	Peter H. Reynolds	Altın Kitaplar
Nokta	Peter H. Reynolds	Altın Kitaplar
Kurbağa ve Murbağa	Arnold Lobel	Kelime Yayınları
Küçük Prens	Antoine de Saint-Exupery	Mavibulut Yayınları
Momo	Michael Ende	Pegasus Yayınları
Çekirge'nin Yolculuğu	Arnold Lobel	Kelime Yayınları
Fil Amca	Arnold Lobel	Kelime Yayınları
Kafası Karışık Bukalemun	Eric Carle	Kuraldışı Çocuk Yayınları
İyi Yürekli Dev Memo	Julia Donaldson	Türkiye İş Bankası Yayınları
Bir Kabuğu Paylaşmak	Julia Donaldson	Türkiye İş Bankası Yayınları
Fare ile Dağ	Antonio Gramsci	Desen Yayınları
Bekçi Amos'un Hastalandığı Gün	Philip C. Stead	Yapı Kredi Yayınları
Hey, Little Ant	Hannah Hoose-Philip Hoose	Tricycle Press

Huysuz Uğurböceği	Eric Carle	Kuraldışı Çocuk Yayınları
Toprak Ana Masalları	Nane ve Jean-Luc Vezinet	Paraşüt Yayınları
Hoş Geldiniz	Barroux	Redhouse Yayınları
Benden Bir Tane Daha Olsa	Peter H. Reynolds	Altın Kitaplar
Bu Kitabın Ortasında Duvar Var	Jon Agee	Domingo Yayınevi
Bir Fikirle Ne Yaparsın?	Kobi Yamada	Nar Çocuk
Bir Problemlerle Ne Yaparsın?	Kobi Yamada	Nar Çocuk
Bir Fırsatla Ne Yaparsın?	Kobi Yamada	Nar Çocuk
Filozof Çocuk	Nuran Direk	Pan Yayıncılık
Sıcacık Bir Kucak	Susanna Isern	Marsık Kitap
Ben Kimim?	Oscar Brenifier	Tudem Yayınları
Büyüme Zorunda Mıyım?	Oscar Brenifier	Tudem Yayınları
Arkadaşlık Nedir?	Oscar Brenifier	Tudem Yayınları
Sevgi Nedir?	Oscar Brenifier	Tudem Yayınları
Nasıl Davranmalıyım?	Oscar Brenifier	Tudem Yayınları
İyilik Nedir?	Oscar Brenifier	Tudem Yayınları
Hayat Neden Böyle?	Oscar Brenifier	Tudem Yayınları
Neden Varım?	Oscar Brenifier	Tudem Yayınları
İstediğim Her Şeyi Yapabilir Miyim?	Oscar Brenifier	Tudem Yayınları
Özgürlük Ne İşe Yarar?	Oscar Brenifier	Tudem Yayınları
Ben Mutlu Muyum?	Oscar Brenifier	Tudem Yayınları
Mutlu Olmak için Neye İhtiyacım Var?	Oscar Brenifier	Tudem Yayınları
Başkalarına İhtiyacım Var mı?	Oscar Brenifier	Tudem Yayınları
Hepimiz Eşit miyiz?	Oscar Brenifier	Tudem Yayınları
Güzel Nedir?	Oscar Brenifier	Tudem Yayınları
Sanat Nedir?	Oscar Brenifier	Tudem Yayınları
Her Şeyi Bilmem Gerekir Mi?	Oscar Brenifier	Tudem Yayınları
Hayal Gücü Ne İşe Yarar?	Oscar Brenifier	Tudem Yayınları
Şiddet Nedir?	Oscar Brenifier	Tudem Yayınları
Başkalarına Vurmaya Hakkım Var mı?	Oscar Brenifier	Tudem Yayınları
İyi ve Kötü	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Adalet ve Haksızlık	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Gerçekten ve Yalancıkdan	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Oğlanlar ve Kızlar	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Güzellik ve Çirkinlik	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Bildiklerimiz ve Bilmediklerimiz	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Savaş ve Barış	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
İş ve Para	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Özgür Olan ve Olmayan	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Doğa ve Kirlilik	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Cesaret ve Korku	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Mutluluk ve Mutsuzluk	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı

Liderler ve Diğerleri	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Başarı ve Başarısızlık	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Haklar ve Ödevler	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Ben ve Başkaları	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Yaşam ve Ölüm	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Beden ve Akıl	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Zaman Çok ve Zaman Yok	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Söz ve Sessizlik	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Aşk ve Dostluk	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Şiddet ve Şiddetsizlik	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Diktatörlük ve Demokrasi	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Küçükler ve Büyükler	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
İnanmak ve Bilmek	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Ahlaki Olan ve Olmayanlar	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Olmak ve Sahip Olmak	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Makineler ve İnsanlar	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Hatırlamak	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Anlaşmak ve Anlaşmamak	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Şans ve Şanssızlık	Brigitte Labbe-Michel Puech	Günüşiği Kitaplığı
Kavga Çare Olur Mu?	Özge Özdemir	Redhouse Kidz Yayınları
En İyisini Yapmak Mümkün Mü?	Özge Özdemir	Redhouse Kidz Yayınları
Kaygıdan Kaçılır Mı?	Özge Özdemir	Redhouse Kidz Yayınları
Öfkelenmemek Elde Mi?	Özge Özdemir	Redhouse Kidz Yayınları
Her Söze Güvenilir Mi?	Özge Özdemir	Redhouse Kidz Yayınları
Her Şakaya Gülünür Mü?	Özge Özdemir	Redhouse Kidz Yayınları
Duygular Aklımızı Çeler Mi?	Özge Özdemir	Redhouse Kidz Yayınları
Sözler Can Acıtır Mı?	Özge Özdemir	Redhouse Kidz Yayınları
Dev Şalgam-Paul Gaugin'in Resimlerinden Örneklerle	Aleksey Nikolayeviç Tolstoy	Orient Express Yayınevi
Dev Şalgam-Yardımlaşma-İş Birliği-Çalışkanlık-Paylaşma-Sabır	Aleksey Nikolayeviç Tolstoy	Orient Express Yayınevi
Dev Şalgam-Çalışma Kitabı	Aleksey Nikolayeviç Tolstoy	Orient Express Yayınevi
Dünyanın En Bilge Adamı	Massimo Bacchini	Sistem Yayıncılık
Gizemli Mağara	Massimo Bacchini	Sistem Yayıncılık
Muhteşem Atlantis Krallığı	Massimo Bacchini	Sistem Yayıncılık
Çelişkiler Ülkesi	Massimo Bacchini	Sistem Yayıncılık
Şölen	Massimo Bacchini	Sistem Yayıncılık
Athena'nın İntikamı	Massimo Bacchini	Sistem Yayıncılık
Sihirli Yüzük	Massimo Bacchini	Sistem Yayıncılık
Varoluşun Başlangıcı	Massimo Bacchini	Sistem Yayıncılık
Baykuş Evde Tek Başına	Arnold Lobel	Kelime Yayınları
Selma	Jutta Bauer	Hep Kitap
Küçük Fare ile Kırmızı Duvar	Britta Teckentrup	Beta Yayınları
Yalnız Balina	Benji Davies	Redhouse Kidz Yayınları

Yüzyüz	Leo Lionni	Elma Yayınevi
Filozof Meşe	Anooshirvan Miandii	Bilgi Yayınevi
Cömert Ağaç	Shel Silverstein	Bulut Yayınları
Roko Püfleyen Küçük Dinazor	David Bedford-Mandy Stanley	Pearson Yayınevi
Hiçbir Şey Yapmama Günü	Beatrice Alemagna	Aylak Kitap Yayınevi
Elmer	David Mckee	Mikado Yayınları
Elmer ve Balinalar	David Mckee	Mikado Yayınları
Elmer Kar Keyfi	David Mckee	Mikado Yayınları
Elmer'ın En Özel Günü	David Mckee	Mikado Yayınları
Elmer ve Wilbur	David Mckee	Mikado Yayınları
Elmer ve Kayıp Ayı	David Mckee	Mikado Yayınları
Elmer ve Gül	David Mckee	Mikado Yayınları
Elmer ve Yabancı	David Mckee	Mikado Yayınları
Elmer ve Süper El	David Mckee	Mikado Yayınları
Elmer ve Gökkuşağı	David Mckee	Mikado Yayınları
Elmer ve Canavar	David Mckee	Mikado Yayınları
Elmer ve Fillerin Yarışı	David Mckee	Mikado Yayınları
Elmer ve Kelebek	David Mckee	Mikado Yayınları
Elmer ve Su Aygırları	David Mckee	Mikado Yayınları
Elmer ve Büyükbaba Eldo	David Mckee	Mikado Yayınları
Elmer ve Büyük Kuş	David Mckee	Mikado Yayınları
Elmer Sel Baksını	David Mckee	Mikado Yayınları
Elmer ve Yeni Bir Macera	David Mckee	Mikado Yayınları
Elmer ve Pembegül	David Mckee	Mikado Yayınları
Kumkurdu	Asa Lind	Pegasus Yayınları
Daha Fazla Kumkurdu	Asa Lind	Pegasus Yayınları
Daha da Fazla Kumkurdu	Asa Lind	Pegasus Yayınları
Alexander ve Oyuncak Fare	Leo Lionni	Elma Yayınevi
Felsefe Makinesi	Peter Worley	Paraşüt Yayınları
Nasrettin Hoca ile Düşünmeyi Öğrenmek	Oscar Brenifier	Tudem Yayınları
Ben Bir Çizgiyim	Ümit Ögmel	Kök Yayıncılık
Başka Bir Yerde Yaşasaydım	Constance Orbeck-Nilssen	Abm Yayınevi
Carl ve Yaşamın Anlamı	Deborah Freedman	Kuraldışı Çocuk Yayınları
Kuyruğu Zilli Tilki	Caroline Mc Avoy	Nesin Yayınları
Çok Küçük Ne Kadar Büyüktür?	Jane Godwin-Andrew Joyner	Çınar Yayınları
İnsanlar Hakkında Bildiğim Her Şey	Jaume Copons-Gurudi	Tekir Kitap
Bazı Günler	Heinz Janisch-Helga Bansch	Yapı Kredi Yayınları
Ağustos Böceği	Shaun Tan	Desen Yayınları
Kim Bu Konuşan?	Gaye Dinçel	Gergedan Yayınları
Zafer Kimin?	David Mckee	Uçanbalık Yayınları
Zürafalar Ne Sever	Kristyna Litten	Pearson Yayınevi
Ben Sandalye Değilim	Ross Burach	Beyaz Balina Yayınları

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Özge ATAR

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Programı

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri: V.th International Eurasian Educational Research Congress'te (EJER) International Young Researchers Student Congress' te (IYRSC), ve Intertanional Health Science and Life Congress'te (IHLSC) çeşitli yıllarda okul öncesi ile ilgili çeşitli bildiriler ve basılı tam metinler.

İş Deneyimi

Stajlar:

- Adile Önal Anaokulu (Okul Öncesi Öğretmeni)
- 75. Yıl Cumhuriyet Anaokulu (Okul Öncesi Öğretmeni)
- MAKÜ Anaokulu (Okul Öncesi Öğretmeni)

Projeler:-

Çalıştığı Kurumlar:

- Eylül 2014/ Aralık 2014 - Yozgat İlk Adım Etüt Merkezi (Sınıf Öğretmeni)
- Ağustos 2019/ Eylül 2020 - Isparta Dünya Bilim Anaokulu Koleji (Okul Öncesi Öğretmeni)
- Mart 2021/ Temmuz 2021 - Afyonkarahisar Zübeyde Hanım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Uygulama Anaokulu (Okul Öncesi Öğretmeni)
- Ağustos 2021/ Devam – Antalya AKEV Koleji (Okul Öncesi Öğretmeni)

Yayınlar

Dalgar, G. ve Atar, Ö. (2018, Mayıs). “*Hayalimdeki Anaokulu*” 5-6 Yaş Çocukların Bakış Açısıyla Okul Öncesi Eğitim Ortamları.V.th International Eurasian Educational Research Congress’te sunulmuş bildiri, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Atar, Ö., Akkaya, N. G. ve Altındal Z. (2019). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Okul Öncesi Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Rehberi (OBADER) Hakkında Görüşleri. G. A. Dilek ve M. Polat (Ed.), *International Young Researchers Student Congress* içinde (s. 609-619), Burdur.

Atar, Ö. ve Dalgar, G. (2019). *Türkiye’ de Okul Öncesi Eğitim Alanında Sanat Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi*. International Young Researchers Student Congress’ te sunulmuş bildiri, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.

Atar, Ö. ve Dalgar, G. (2020). 6 Yaş Çocuklarının Toplumsal Cinsiyet Algılarının İncelenmesi. M. Polat (Ed.), *III. Intertanional Health Science and Life Congress* içinde (s.617-624). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.

